

Konjunkturläget
September 2020

KONJUNKTURINSTITUTET, FLEMINGGATAN 7, BOX 12090, 102 23 STOCKHOLM
TEL: 08-453 59 00
REGISTRATOR@KONJ.SE, WWW.KONJ.SE

ISSN 0023-3463 ISBN: 978-91-984708-7-1 KI 2020:19 DNR: 2020-371

Detta nummer av Konjunkturläget blir det sista som trycks. Sedan tidigare trycks inte heller våra andra återkommande rapporter Konjunkturbarometern, Lönebildningsrapporten och den Miljöekonomiska rapporten. Precis som tidigare går det att ladda ned och läsa alla våra rapporter på www.konj.se.

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi varje år de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier**, **Working paper**, **PM** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

I Konjunkturläget september 2020 presenteras en prognos för den ekonomiska utvecklingen 2020–2021 i Sverige och i omvärlden. Därtill gör Konjunkturinstitutet ett scenario för utvecklingen 2022–2029, varav 2022–2024 beskrivs i rapporten. Prognosen och scenariot för hela perioden 2020–2029, samt mer detaljerade prognoser, finns att hämta i Konjunkturinstitutets prognosdatabas.

I ett särskilt avsnitt jämförs den nya prognosen med den prognos som presenterades i Konjunkturläget 17 juni 2020.

Arbetet med Konjunkturläget har letts av prognoschef Ylva Hedén Westerdahl. I beräkningarna har inkommande statistik beaktats till och med den 24 september 2020.

Stockholm 30 september 2020

Urban Hansson Bruswitz
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning.....	7
Prognosrevideringar 2020–2021.....	11
Internationell konjunkturutveckling.....	13
Konjunktoren i Sverige 2020–2021	21
Arbetsmarknad och resursutnyttjande.....	26
Löner och inflation.....	31
Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik.....	35
Scenario för svensk ekonomi 2022–2024	35
Ekonomisk politik 2020–2024.....	39
Offentliga finanser.....	41
Prognos för 2020–2021	41
Offentligfinansiella förutsättningar 2022–2024.....	45
Finanspolitik 2022–2024.....	46
Offentliga inkomster och utgifter 2020–2024.....	47
Osäkerhet i prognosen.....	51
Prognosfelens storlek.....	53
Alternativscenario	54

RUTOR

Kraftiga BNP-fall även i Norden det första halvåret.....	15
Arbetsproduktiviteten hålls uppe av korttidspemitteringar och sammansättningseffekter	30
Litteraturoversikt över covid-19-pandemins effekter på ekonomisk tillväxt på medellång sikt.....	37
Arbetslöshet och SELMA.....	57

FÖRDJUPNINGAR

Budgetpropositionen för 2021	58
------------------------------------	----

TABELLBILAGA

Tabellbilaga.....	66
-------------------	----

Sammanfattning

Svensk BNP föll som väntat dramatiskt det andra kvartalet i år till följd av covid-19-pandemin. Det finns nu tydliga tecken på att det blir en kraftig rekyl uppåt det tredje kvartalet. Regeringens åtgärder håller företag och hushåll under armarna. Minskad smittspridning, kraftigt utökad testning för covid-19, ekonomisk-politiska åtgärder och en gradvis anpassning av hushållens och företagens beteende för att förena fortsatt ekonomisk aktivitet med hänsyn till smittriskerna bidrar till att hushållens konsumtion det tredje kvartalet tar igen stora delar av nedgången tidigare under året. Ökad efterfrågan från omvärlden och leveranskedjor som åter fungerar bidrar till att även exporten tar igen mycket av den tidigare nedgången. Lågkonjunkturen består dock och återhämtningen går framöver in i en lugnare fas. På arbetsmarknaden dröjer vändningen ännu ett tag. Det stora antalet korttidspermitterade arbetstagare gör att företagets behov att nyanställa är litet trots att produktionen ökar. Arbetslösheten fortsätter därför att växa och toppar på nära 10 procent det fjärde kvartalet i år. Den ekonomiska politiken fortsätter att ge stöd åt återhämtningen nästa år, men det dröjer till 2023 innan lågkonjunkturen är över.

Covid-19-pandemin ledde till att Sveriges BNP föll med 8,3 procent det andra kvartalet i år (se diagram 1). Nedgången skedde på bred front. Oro för att smittas och sociala restriktioner för att bromsa smittspridningen gjorde att hushållens konsumtion av olika tjänster föll dramatiskt. Stora efterfrågefall från omvärlden och leveransproblem fick exporten att minska kraftigt, vilket bidrog till att industriproduktionen föll tillbaka med hela 23 procent.

SCB:s aktivitetsindikator och annan högfrekvent statistik pekar på att det blir en kraftig rekyl uppåt i BNP det tredje kvartalet (se diagram 1). Både hushållens konsumtion och exporten återhämtar stora delar av nedgången det andra kvartalet. Exporten har fått draghjälp av minskade nedstängningar i omvärlden och stigande efterfrågan, samtidigt som leveransproblemen har blivit mindre. På hemmaplan bidrar en minskad smittspridning och beteendeförändringar hos hushåll och företag samt de ekonomisk-politiska åtgärder som genomförts till att hushållens konsumtion med ca 5 procent det tredje kvartalet. Olika indikatorer, så som Konjunkturbarometern och inköpschefsindex, pekar på att återhämtningen fortsätter det fjärde kvartalet (se diagram 1 och diagram 2). Jämfört med det tredje kvartalet blir dock BNP-tillväxten betydligt lägre.

ARBETSLÖSHETEN FORTSÄTTTER ATT ÖKA UNDER HÖSTEN

Regeringens krisstöd hjälper både hushåll och företag att överbrygga den djupa lågkonjunkturen och bidrar till att hålla uppe framtidsförväntningarna. Framför allt det införda systemet med

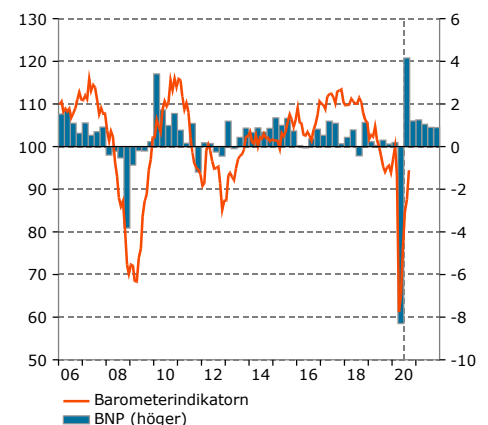
Grundläggande antaganden för prognosen

Den pågående covid-19-pandemin innebär att den föreliggande prognosen är påtagligt mer osäker än normalt. Prognosen baseras på ett antal grundläggande antaganden. De mest betydande antagandena för prognosen för den svenska ekonomin är:

- Covid-19-pandemin kulminerar i år i världen och avtar sedan under loppet av 2021, även om nya vågor av ökad smittspridning kan blossa upp i olika länder och regioner.
- Spridningen av covid-19 i Sverige var som störst det andra kvartalet i år. Spridningen fortsätter på nationell nivå i en jämförelsevis låg takt resterande delen av 2020 och 2021, även om smittspridningen kan blossa upp i olika regioner.
- Ett säkert vaccin mot covid-19 antas vara på plats sommaren 2021, varefter en vaccinationskampanj kommer att påbörjas i Sverige.
- De restriktioner som införts och de påbud om social distansering som utfärdats i Sverige för att bromsa smittspridningen kommer i allt väsentligt att fasas ut under loppet av 2021.
- I Sverige kommer i genomsnitt ca 170 000 personer att gå ner i arbetstid efter överenskommelse om korttidspermittering under det tredje och det fjärde kvartalet i år. Det är förenligt med att många fler kan vara korttidspermitterade under vissa månader. De som är permitterade antas i genomsnitt minska sin arbetstid med ca 40 procent under perioden. Permitteringarna antas i stort sett upphöra efter årsskiftet.

Diagram 1 Barometerindikatorn och BNP

Index medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

korttidspermitteringar har bidragit till att bromsa fallet i sysselsättningen och begränsa uppgången i arbetslösheten, som det tredje kvartalet uppgår till i genomsnitt 9,2 procent (se diagram 3). Sysselsättningen har minskat särskilt mycket för visstidsanställda, som ofta är unga personer och utrikes födda, vilket delvis kan förklaras av att nuvarande korttidspermitteringsystem kräver att företagen först och främst gör sig av med visstidsanställd personal. De stora neddragningarna av visstidsanställda har drabbat kvinnor i större utsträckning än män. Detta förklaras delvis av att en större andel av de visstidsanställda är kvinnor, men dessutom har krisen slagit hårt mot branscher med jämförelsevis många visstidsanställda kvinnor, som hotell- och restaurangbranschen.

Tabell 1 Nyckeltal

Procentuell förändring om inget annat anges

	Utfall		Prognos		Scenario	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP till marknadspris	1,3	-3,4	3,6	3,3	1,9	1,7
BNP per invånare	0,2	-4,2	2,8	2,5	1,2	1,1
BNP, kalenderkorrigerad	1,3	-3,6	3,5	3,3	2,2	1,8
BNP i världen	2,9	-4,3	5,2	3,8	3,6	3,4
Bytesbalans ¹	4,2	5,4	4,3	4,4	4,1	3,8
Arbetade timmar ²	-0,3	-3,7	2,0	2,2	1,3	0,7
Sysselsättning	0,7	-1,9	0,1	2,1	1,3	0,7
Arbetslöshet ³	6,8	8,7	9,1	7,9	7,2	7,1
Arbetsmarknadsgap ⁴	0,0	-4,0	-2,4	-0,8	-0,1	0,0
BNP-gap ⁵	0,5	-4,3	-2,2	-0,5	0,0	0,0
Timlön ⁶	2,6	1,9	2,2	2,5	2,7	3,2
Arbetskostnad per timme ^{2,7}	4,0	3,4	0,3	2,5	2,7	3,2
Produktivitet ²	1,7	-0,1	1,4	1,1	0,9	1,0
KPI	1,8	0,6	1,3	1,5	2,0	2,3
KPIF	1,7	0,6	1,3	1,5	1,9	2,0
Reporänta ^{8,9}	-0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25
Tioårig statsobligationsränta ⁸	0,1	0,0	0,2	0,6	1,0	1,4
Kronindex (KIX) ¹⁰	122,1	119,3	117,2	115,8	113,9	111,5
Offentligt finansiellt sparande ¹	0,4	-3,6	-2,6	-1,0	-0,1	0,3
Strukturellt sparande ¹¹	0,3	-1,8	-1,1	-0,5	0,0	0,3
Maastrichtskuld ¹	35,2	39,9	40,0	40,1	39,7	39,0

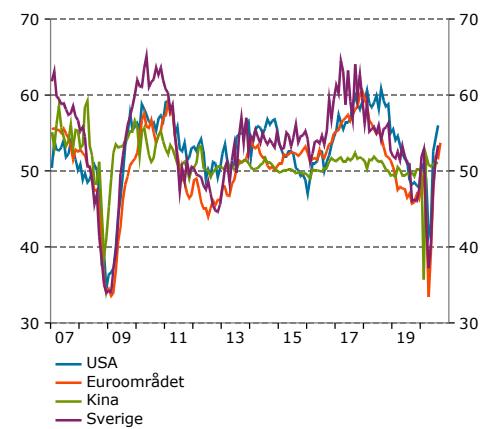
¹ Procent av BNP. ² Kalenderkorrigerad. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁶ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁷ Avser anställdas timmar. ⁸ Procent. ⁹ Vid årets slut. Beslut i slutet av december implementeras i januari. ¹⁰ Index 1992-11-18=100. ¹¹ Procent av potentiell BNP.

Källor: IMF, Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet

Produktionen fortsätter att växa framöver, men företagens anställningsplaner är fortsatt mycket negativa (se diagram 4). Det beror bland annat på att de omfattande permitteringarna gör att många företag kan öka produktionen utan att nyanställa. När återhämtningen saktar in det fjärde kvartalet kommer en del

Diagram 2 Inköpschefsindex i tillverkningsindustrin

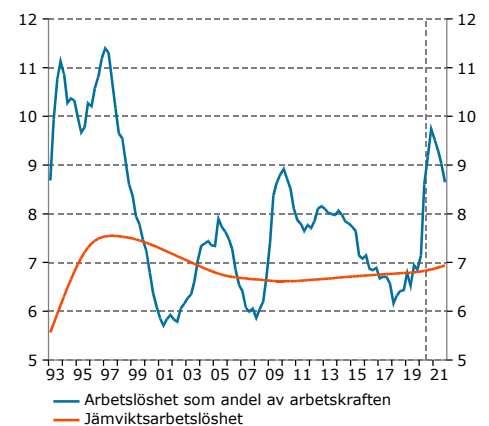
Diffusionsindex, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Institute for Supply Management, NTC Research Ltd, National Bureau of Statistics of China och Macrobond.

Diagram 3 Arbetslöshet

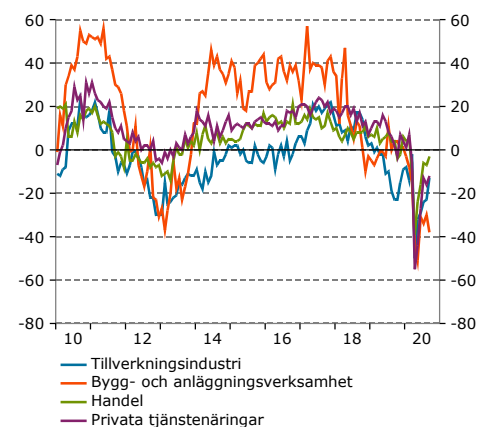
Procent av arbetskraften respektive procent av potentiell arbetskraft, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 4 Anställningsplaner

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

personer som tidigare varslats om uppsägning att förlora jobbet, vilket bidrar till att arbetslösheten fortsätter att öka det fjärde kvartalet till något under 10 procent.

REKYL ÄVEN I OMVÄRLDEN DET TREDJE KVARTALET

Även i stora delar av omvärlden börjar ekonomierna att återhämta sig det tredje kvartalet. De på många håll omfattande nedstängningarna och sociala restriktionerna under mars och april har mildrats, vilket har bidragit till att efterfrågan har tagit mera fart. Liksom för Sverige pekar indikatorer (se diagram 2) och annan statistik på att det blir en kraftig rekyl uppåt det tredje kvartalet i flertalet OECD-länder. Bland annat har både försäljningen i detaljhandeln och industriproduktionen återhämtat sig snabbt de senaste månaderna i såväl USA som euroområdet (se diagram 5 och diagram 6).

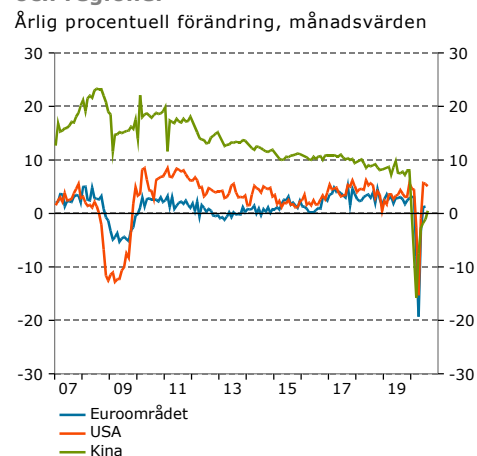
Återhämtningen går in i en lugnare fas det fjärde kvartalet och fortsätter nästa år, men i de flesta OECD-länderna består lågkonjunkturen ännu vid utgången av 2021. Osäkerheten om hur pandemin utvecklas är dock mycket stor. Prognosen baseras på antagandet att pandemin kulminerar i år, att vågor av ökad smittspridning kan blossa upp i olika länder och regioner och att ett säkert vaccin blir tillgängligt för stora delar av befolkningen i åtminstone utvecklade ekonomier nästa sommar (se marginalrutan "Grundläggande antaganden för prognosen"). Under sensommaren har smittspridningen tagit fart igen i bland annat delar av Europa och åtgärderna för att bromsa smittspridningen har åter skärpts. Om läget fortsätter att förvärras under hösten och vintern är risken påtaglig att den ekonomiska återhämtningen försenas eller till och med bryts i både omvärlden och i Sverige (se kapitlet "Osäkerhet i prognosen").

Prognosen baseras dessutom på antagandet att brexit sker under ordnade former och att Storbritannien sluter ett handelsavtal med EU före årsskiftet. Detta bedöms fortfarande vara den mest troliga utvecklingen, men sannolikheten för att så inte blir fallet har ökat den senaste tiden. Skulle Storbritannien krascha ut ur EU kommer framför allt den brittiska ekonomin att ta skada, men även den svenska ekonomin kommer att påverkas negativt via minskad export och turbulens på de finansiella marknaderna.

DEN EKONOMISKA POLITIKEN FORTSÄTTER ATT STÖDJA ÅTERHÄMTNINGEN I SVERIGE NÄSTA ÅR

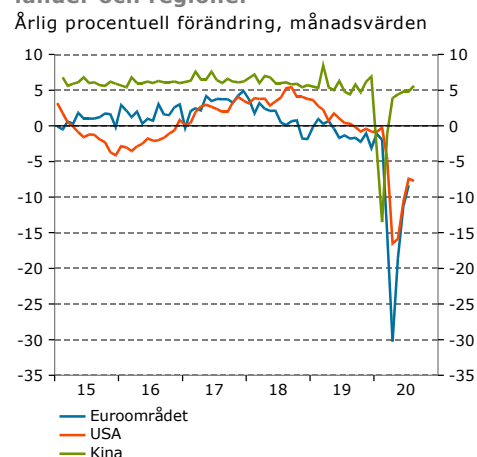
De genomförda krisåtgärderna för att stödja hushåll och företag i Sverige innebär att det offentliga finansiella sparandet blir kraftigt negativt i år och att finanspolitiken får en mycket expansiv inriktning (se diagram 7). En del av åtgärderna upphör vid årsskiftet, till exempel den förhöjda subventionsgraden vid korttidspermittering, medan exempelvis det förhöjda taket i a-kassan kommer att förlängas. Budgetpropositionen för 2021 innebär ofinansierade åtgärder om knappt 100 miljarder kronor. Med tanke på pandemin och den djupa lågkonjunkturen är detta inte

Diagram 5 Detaljhandeln i valda länder och regioner

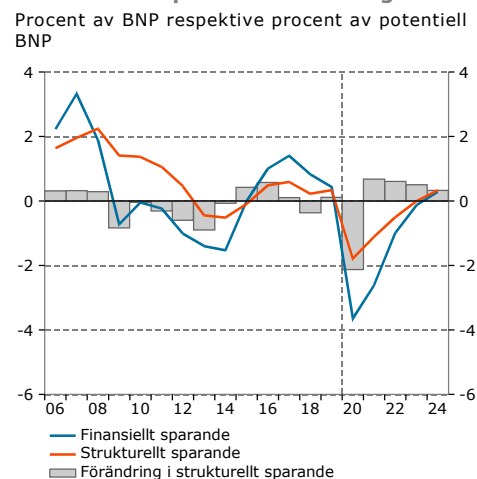
Källor: China National Bureau of Statistics (NBS), Eurostat och U.S. Consensus Bureau.

Diagram 6 Industriproduktion i valda länder och regioner

Källor: Eurostat, Federal Reserve och Konjunkturinstitutet.

Diagram 7 Finansiellt sparande och strukturellt sparande i offentlig sektor

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

omotiverat. Det innebär samtidigt att det offentligfinansiella sparandet förblir rejält negativt 2021, om än inte fullt lika negativt som i år. Det är därför rimligt att finanspolitiken stramas åt åren därpå så att ett sparande i linje med överskottsmalet nås 2024.

Den pågående lågkonjunkturen bidrar till att lönerna fortsätter att öka relativt långsamt de närmaste åren. Samtidigt är olika aktörers inflationsförväntningar generellt sett låga. Detta bidrar till att KPIF-inflationen kommer att fortsätta att ligga betydligt lägre än Riksbankens mål de närmaste åren och lågräntepolitiken kommer därmed att ligga fast (se tabell 1).

LÅGKONJUNKTUREN ÖVER FÖRST 2023

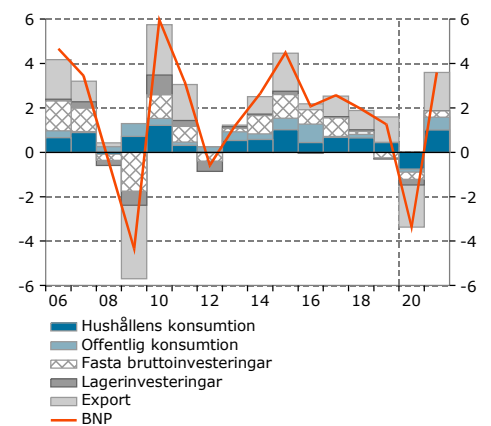
Konjunkturåterhämtningen som påbörjats i omvärlden ger draghjälp åt den svenska exporten. Den svenska exportmarknaden växer nästa år med över 7 procent och större delen av fallet i år tas igen. Exporten fortsätter därmed att vara en avgörande drivkraft för återhämtningen nästa år (se diagram 8). Den starka exportutvecklingen bidrar till att produktionen i industrin i stort sett har återhämtat sig helt vid slutet av 2021 efter den kraftiga nedgången tidigare i år (se diagram 9).

Förutsättningarna på hemmaplan för en fortsatt återhämtning nästa år är också relativt gynnsamma, givet att pandemin klingar av så som antagits och att de sociala restriktionerna kan fasas ut (se marginalrutan ”Grundläggande antaganden för prognosen”). De åtgärder som har vidtagits för att stödja företag och hushåll under pandemin har bidragit till att Stockholmsbörsen har återhämtat sig till nivåer som rådde i början av året. Dessutom har bostadspriserna fortsatt att stiga under året, trots pandemin. Tillsammans med ett högt sparande i utgångsläget och sänkta skatter innebär detta att hushållen har goda förutsättningar att öka konsumtionen nästa år. Konsumtionsuppgången stöds dessutom av omsvängningen på arbetsmarknaden (se diagram 3) och hushållens konsumtion ger ett stort bidrag till BNP-tillväxten nästa år (se diagram 8).

Det låga kapacitetsutnyttjandet i företagen och den stora osäkerhet som råder om den framtida utvecklingen gör att företagen fortsatt är försiktiga med att investera under inledningen av nästa år, varefter investeringarna succesivt tar mera fart. Samtidigt fortsätter de offentliga investeringarna att växa relativt starkt nästa år och de totala investeringarna bidrar därmed substantiellt till BNP-tillväxten 2021. Trots att BNP ökar med 3,6 procent nästa år är resursutnyttjandet i ekonomin som helhet, mätt som BNP-gapet, fortfarande påtagligt lägre än normalt vid slutet av året och det dröjer tills 2023 innan ekonomin har återhämtat sig fullt ut.

Diagram 8 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

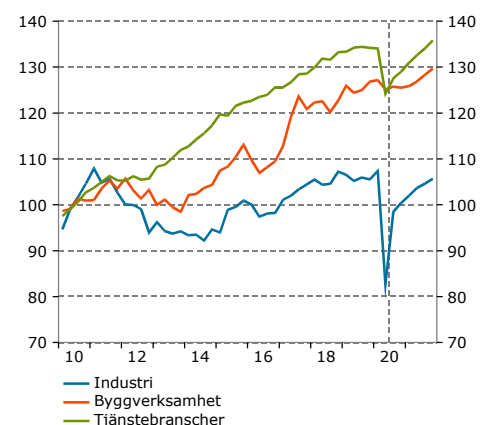
Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 9 Produktion i näringslivet

Index 2010=100, fasta priser, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

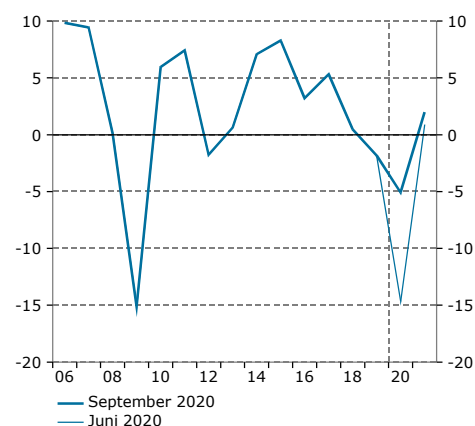
Prognosrevideringar 2020–2021

Sedan Konjunkturläget juni 2020 har bilden av hur covid-19-pandemin påverkar den ekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden klarnat något. De ekonomiska utsikterna har generellt sett förbättrats sedan Konjunkturläget juni 2020 presenterades. Nedan beskrivs kortfattat några av de mest betydelsefulla revideringarna (se tabell 2).

- Utfallsdata för det andra kvartalet och annan ny information tyder på att BNP faller mindre i år i stora delar av omvärlden än vad som förutsågs i juni. För euroområdet har BNP-tillväxten reviderats upp med ca 2 procentenheter och för USA med ca 3 procentenheter. För Kina är upprevideringen ca 4 procent och det är värt att notera att prognosen nu innebär att BNP i Kina ökar helåret 2020, trots covid-19-pandemin.
- Även för Sverige tyder utfallsdata för det andra kvartalet och annan ny information på att BNP faller mindre i år än vad som förutsågs i juni. Liksom för euroområdet har BNP-tillväxten reviderats upp med ca 2 procentenheter.
- Upprevideringen av BNP-tillväxten i omvärlden i år bidrar till att svensk export faller betydligt mindre i år än vad som förutsågs i juni.
- Utfallsdata för investeringarna det andra kvartalet och upprevideringen av den svenska BNP-tillväxten i år har föranlett en stor upprevidering av tillväxten i de fasta bruttoinvesteringarna för 2020 (se diagram 10).
- Upprevideringen av den svenska BNP-tillväxten i år innebär att även antalet arbetade timmar revideras upp markant.
- Sysselsättningsutvecklingen 2020 revideras knappt alls jämfört med i juniprognosen. Anledningen är att företagen har permitterat många anställda, vilka först tas i anspråk för att öka produktionen. Av samma skäl är även prognosen för arbetslösheten 2020 i det närmaste oförändrad jämfört med prognosen i juni (se diagram 11). Nästa år ökar dock sysselsättningen snabbare och arbetslösheten faller tillbaka mer än vad som förutsågs i juni.
- Det offentliga finansiella sparandet för 2020 har reviderats upp med 2 procent som andel av BNP (se diagram 12). Upprevideringen förklaras bland annat av att BNP inte faller lika mycket i år som förutsågs i juni och att de åtgärder som införts för att stödja företag och hushåll inte används i den omfattning som förutsågs i juni.

Diagram 10 Fasta bruttoinvesteringar i näringslivet

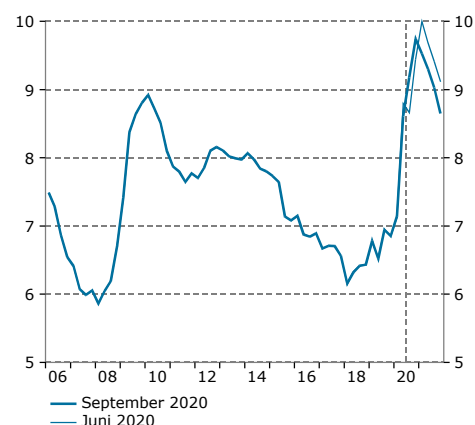
Procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 11 Arbetslöshet

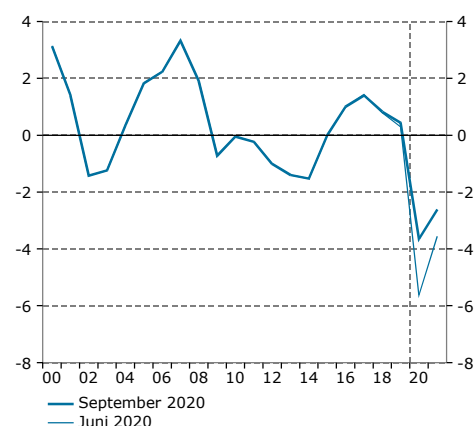
Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 12 Offentliga sektorns finansiella sparande

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 2 Prognos och revideringar jämfört med prognosen i juni 2020

Procentuell förändring respektive procentenheter om inget annat anges

	2020			2021		
	Sep	Jun	Diff	Sep	Jun	Diff
Internationellt						
BNP i världen	-4,3	-5,9	1,6	5,2	4,5	0,6
BNP, KIX-vägd	-5,5	-8,1	2,6	5,3	5,2	0,1
BNP i euroområdet	-7,9	-9,8	1,9	5,2	5,7	-0,5
BNP i USA	-3,9	-7,0	3,1	4,2	3,6	0,6
BNP i Kina	1,8	-2,9	4,6	8,0	6,8	1,3
Federal funds target rate ^{1,2}	0,3	0,3	0,0	0,3	0,3	0,0
ECB:s refinänta ^{1,2}	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oljepris ³	41,4	38,8	2,6	47,9	44,2	3,7
KPI, KIX-vägd	1,3	1,2	0,1	1,5	1,2	0,3
Försörjningsbalans						
BNP, kalenderkorrigerad	-3,6	-5,7	2,1	3,5	3,4	0,1
BNP	-3,4	-5,4	2,1	3,6	3,5	0,0
Hushållens konsumtionsutgifter	-4,7	-5,1	0,4	4,8	4,3	0,4
Offentliga konsumtionsutgifter	-0,3	0,9	-1,2	2,5	1,4	1,1
Fasta bruttoinvesteringar	-3,2	-11,2	8,0	2,4	1,6	0,8
Lagerinvesteringar ⁴	-0,6	-1,1	0,5	0,1	0,9	-0,8
Export	-6,3	-10,3	4,0	7,2	6,0	1,2
Import	-7,3	-12,1	4,9	7,5	6,8	0,7
Arbetsmarknad, inflation, räntor, med mera						
Arbetade timmar ⁵	-3,7	-5,2	1,5	2,0	2,1	-0,1
Sysselsättning	-1,9	-1,9	0,0	0,1	-0,7	0,8
Arbetslöshet ⁶	8,7	8,5	0,2	9,1	9,6	-0,4
Arbetsmarknadsgap ⁷	-4,0	-5,1	1,1	-2,4	-3,3	0,9
BNP-gap ⁸	-4,3	-6,3	2,0	-2,2	-3,8	1,6
Produktivitet ⁵	-0,1	-0,7	0,6	1,4	1,3	0,1
Timlön ⁹	1,9	1,8	0,0	2,2	2,2	0,0
KPI	0,6	0,4	0,2	1,3	1,1	0,2
KPIF	0,6	0,4	0,2	1,3	1,1	0,2
Reporänta ^{1,2}	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tioårig statsobligationsränta ¹	0,0	0,0	-0,1	0,2	0,4	-0,1
Kronindex (KIX) ¹⁰	119,3	120,3	-1,0	117,2	118,0	-0,8
Bytesbalans ¹¹	5,4	4,9	0,5	4,3	3,6	0,7
Offentligt finansiellt sparande ¹¹	-3,6	-5,6	2,0	-2,6	-3,6	0,9

¹ Procent. ² Vid årets slut. ³ Brent, dollar per fat, årsgenomsnitt. ⁴ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁵ Kalenderkorrigerade värden. ⁶ Procent av arbetskraften. ⁷ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁸ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁹ Enligt konjunkturlönestatistiken. ¹⁰ Index 1992–11–18=100. ¹¹ Procent av BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i juni 2020. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Internationell konjunkturutveckling

Återhämtningen från de stora nedstängningarna under våren har påbörjats i många länder och omvärldens efterfrågan på svenska produkter ökar under hösten. Ledande i återhämtningen är industrin och varubranscher medan tjänstesektorn släpar efter i återhämtningen. I bland annat euroområdet har omfattande åtgärder satts in för att begränsa uppgången i arbetslösheten som därför inte stigit lika mycket som den gjort i till exempel USA. Trots den pågående återhämtningen väntas global BNP falla med 4,3 procent helåret 2020, vilket följs av en uppgång på 5,2 procent 2021.

ÅTERHÄMTNINGEN HAR BÖRJAT

Det andra kvartalet noterades stora fall på global nivå i såväl industriproduktionen som världshandeln med varor (se diagram 13). Global BNP föll kraftigt det andra kvartalet när smittspridningen ökade i väldigt många länder och flertalet länder stängde ner delar av ekonomin. Storleken på fallet skiljer sig mycket mellan länderna. Vissa länder klarade sig relativt väl, till exempel Finland och Sydkorea, medan BNP föll med så mycket som 25 procent i Indien och med 20 procent i Storbritannien. Även om nedgången skiljer sig åt i storlek har den varit relativt synkroniserad.

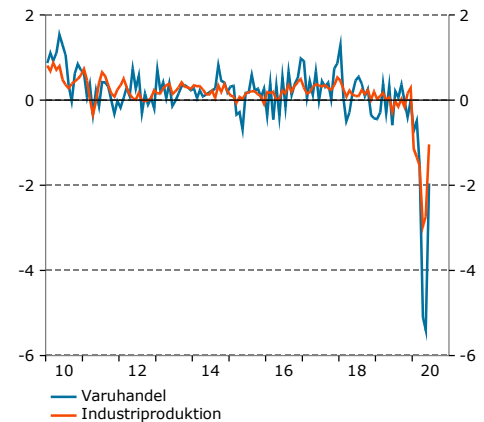
Kina var det första landet som drabbades av smittan och har sedan dess legat före övriga världen, både vad gäller nedstängningar av ekonomin samt med att åter öppna upp den. Landet fick dock tidigt återinföra restriktioner när smittan såg ut att ta fart igen och under sommarmånaderna har relativt hårda restriktioner återinförts för att hålla smittan under kontroll (se diagram 14). Detta står i motsats till i USA och i Europa, där de flesta länderna lättade på restriktionerna i början av sommaren. I flera länder är antalet rapporterade nya smittfall kvar på höga nivåer eller har ökat från lägre nivåer under sommaren, medan restriktionerna är mindre omfattande än den nivå som rådde under våren.

I Europa, USA och Kina har varuproduktionen varit ledande i återhämtningen. Inköpschefsindex pekade på en snabb rekyl i tillverkningsindustrin (se diagram 15), vilket bekräftades genom att industriproduktionen steg relativt snabbt efter att nedstängningarna släppt (se diagram 16). Produktionen sjönk dock väldigt mycket under inledningen av pandemin och det kommer att ta lång tid innan produktionen åter når upp till den nivå som rådde före pandemin bröt ut.

Lättnaderna av restriktionerna har fått detaljhandeln att återhämta sig och försäljningen är nu på flera håll på nivåer jämförbara med slutet av förra året (se diagram 17). Även om detaljhandelsförsäljningen har stigit till mer normala nivåer är återhämtningen bräcklig och de högre smittalen har gjort avtryck på

Diagram 13 Global varuhandel och industriproduktion

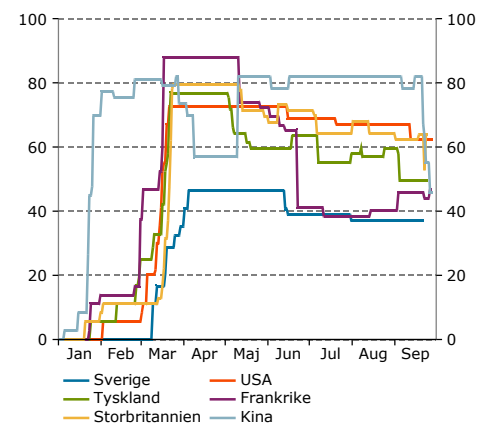
Procentuell förändring, 3-månaders glidande medelvärde, säsongrensade månadsvärden

Källor: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis och Macrobond.

Diagram 14 Stringency index

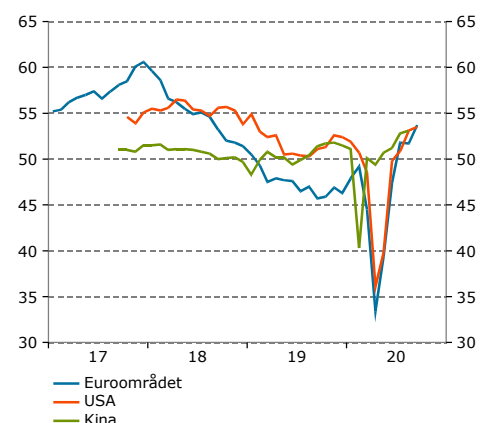
Index, dagsvärden

Källa: Macrobond.

Diagram 15 Inköpschefsindex i tillverkningsindustrin i valda länder

Index, månadsvärden

Källor: Markit och Macrobond.

konsumentförtroendet som rört sig i sidled i USA och euroområdet de senaste månaderna (se diagram 18).

Inflationen i omvärlden har fallit tillbaka sedan mars. Nedgången beror bland annat på att oljepriset har minskat och att efterfrågan på varor och tjänster har dämpats av de på många håll omfattande nedstängningarna och en hög grad av social distansering. Likt övriga delar av ekonomin har priserna börjat återhämta sig och inflationstakten väntas fortsätta stiga under hösten. Det dröjer dock till 2023 innan inflationen allmänt är förenlig med centralbankernas mål.

Stora stödpaket har lanserats från i princip alla utvecklade länder i världen för att minska de ekonomiska konsekvenserna till följd av covid-19 (se diagram 19). Stöden har varierat i omfattning men gemensamt är att man försöker hålla tillbaka arbetslösheten genom att stödja företag som påverkats av det kraftiga fallet i efterfrågan, stödja sjukvården och höja ersättningen vid förlorat arbete. Återhämtningen som påbörjats har till viss mån möjliggjorts genom stöden.

Den sammantagna bedömningen är att global BNP minskar med 4,3 procent i år för att sedan växa med 5,2 procent 2021. Osäkerheten i prognosen är fortsatt hög. I prognosen görs antagandet att ett vaccin blir tillgängligt för stora delar av befolkningen i åtminstone utvecklade ekonomier vid halvårsskiftet 2021. Fram till dess antas nya utbrott av covid-19 och nedstängningar av hårt drabbade regioner äga rum. För en diskussion om riskerna kring covid-19 (se kapitlet "Osäkerhet i prognosen").

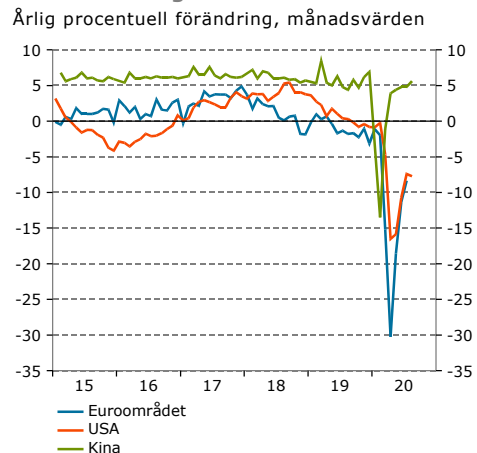
DJUP LÅGKONJUNKTUR I EUROOMRÅDET

I Euroområdet föll BNP det första kvartalet hela 11,8 procent. Konsumtionen minskade med 12,4 procent, investeringarna med 17 procent, exporten med 18,8 procent och importen med 18,0 procent. Skillnaden mellan länderna har dock varit stor. Spaniens BNP föll exempelvis med 18,5 procent medan Finlands BNP endast föll med 4,5 procent. För en genomgång av hur de nordiska länderna utvecklades det första halvåret 2020, se rutan "Kraftiga BNP-fall även i Norden det första halvåret".

De stora fallen i BNP har inte åtföljts av en motsvarande uppgång i arbetslösheten (se diagram 20). En anledning är att stödprogram i form av korttidsarbete har hållit uppe sysselsättningen. Arbetslösheten har stigit till 7,9 procent i juli från 7,2 i mars och förväntas som högst nå över 10 procent i början av nästa år.

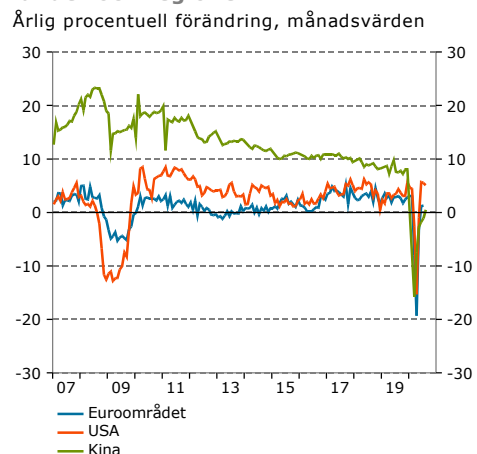
De offentliga stödåtgärder som har vidtagits i de olika länderna (se diagram 19) har hjälpt till att dämpa konjunkturedgången och kommer även att bidra till en snabbare återhämtning de kommande kvartalen. Europeiska rådet kom i slutet av juli överens om en för EU gemensam återhämtningsfond. Fonden uppgår till 750 miljarder euro, varav 390 miljarder utgörs av

Diagram 16 Industriproduktion i valda länder och regioner

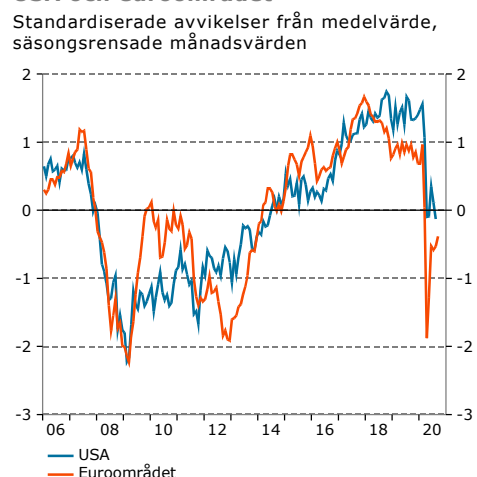
Källor: Eurostat, Federal Reserve och Konjunkturinstitutet.

Diagram 17 Detaljhandeln i valda länder och regioner

Källor: China National Bureau of Statistics (NBS), Eurostat och U.S. Consensus Bureau.

Diagram 18 Konsumentförtroende i USA och euroområdet

Källor: Conference Board, Eurostat och Macrobond.

bidrag och resten utgörs av lån, och kommer att ge ett viktigt bidrag till återhämtningen från och med nästa år.^{1,2}

I takt med att ekonomierna har öppnat upp har olika sentimentindikatorer stigit snabbt och återhämtningen ser ut att bli stark det tredje kvartalet. Europeiska kommissionens förtroendeindikator för ekonomin som helhet (Economic Sentiment Indicator) steg i augusti med över 5 enheter till indexnivån 87,7 och har därmed återtagit ca 60 procent av det tidigare fallet under krisen. Delindex visar tydliga uppgångar för såväl industrin som tjänstebranscherna och detaljhandeln. Konsumentförtroendet var dock i stort sett oförändrat i augusti. Trots det dämpade konsumentförtroendet är detaljhandel tillbaka på nivåer som rådde före krisen (se diagram 17).

Även om tillväxten blir hög under andra halvåret i år och återhämtningen fortsätter under 2021 bedöms det dröja till hösten 2022 innan BNP är tillbaka på samma nivå som före krisens utbrott.

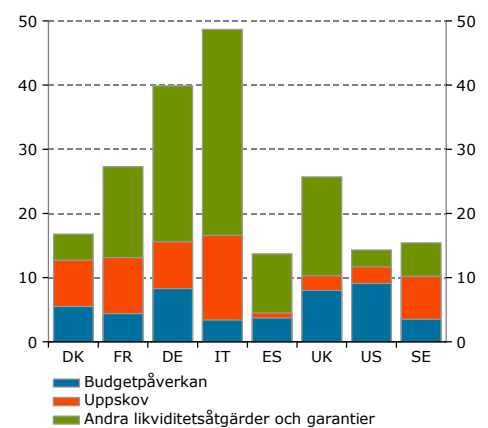
Kraftiga BNP-fall även i Norden det första halvåret³

BNP-fallen i de nordiska länderna har varit stora det första halvåret 2020, men ändå mindre än i många andra europeiska länder. En bidragande orsak till detta är att de inte är lika beroende av turismen som exempelvis de sydeuropeiska länderna. Åtgärderna som infördes för att begränsa smittspridningen var också överlag mildare och restriktionerna lättades på fortare än i många andra europeiska länder (se diagram 14 och diagram 21). Vidare förefaller de nordiska länderna ha haft bättre förutsättningar för arbete hemifrån och en jämförelsevis stor del av arbetskraften har kunnat upprätthålla en social distansering samtidigt som produktionen har kunnat bedrivas hemifrån. Nedstängningar av produktionen har därmed troligtvis inte varit lika omfattande som i många andra europeiska länder.⁴

Av de nordiska länderna har nedgången i BNP det första halvåret varit minst i Finland och Norge (se tabell 3). Sverige har drabbats något hårdare, liksom Danmark, trots att de föreskrivna sociala restriktionerna i Sverige har varit mindre omfattande än i de övriga nordiska länderna (se diagram 21). Det första kvartalet föll inte svensk BNP, vilket den gjorde i de övriga nordiska länderna, delvis som en

Diagram 19 Finanspolitiska stödåtgärder

Procent av BNP 2019

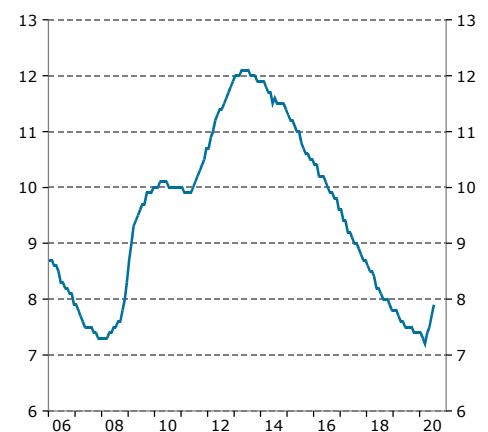

Anm. Se fotnot 1.

Källor: Brugel och Konjunkturinstitutet.

Diagram 20 Arbetslöshet i euroområdet

Procent av arbetskraften, säsongrensade månadsvärden

Källor: Eurostat och Macrobond.

¹ Direkt budgetpåverkan avser beslut som innebär högre offentliga utgifter och/eller lägre inkomster. Uppskov avser åtgärder som leder till en försämring av budgetsaldot 2020 men som kompenseras senare. Övriga likviditetsåtgärder och garantier avser åtgärder som inte nödvändigtvis leder till sämre budgetsaldo men kan innebära framtida utgifter vid kompensation av kreditförluster. Data är uppdaterad för Sverige 24/9, Danmark 1/7, Frankrike 18/6, Tyskland 4/8, Italien 22/6, Spanien 23/6, Storbritannien 16/7 och USA 27/4.

² Detta paket ska nu vidare för behandling i EU-parlamentet och de nationella parlamenten.

³ Här analyseras endast de största nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige.

⁴ Se Eurofound (2020), Living, working and COVID-19: First findings - April 2020, Dublin.

följd av att åtgärderna för att dämpa smittspridningen infördes relativt sent i Sverige och att de inledningsvis inte var särskilt strikta. I grannländerna sattes relativt hårda åtgärder mot virus-spridningen in något tidigare vilket bidrog till att BNP föll redan det första kvartalet. I Sverige blev BNP-fallet därför desto större det andra kvartalet.

Hushållens konsumtion minskade i Sverige i ungefär samma utsträckning som i de övriga nordiska länderna. Trots stora fall överlag har hushållens konsumtionsutgifter fallit betydligt mindre i de nordiska länderna än exempelvis i euroområdet. I Norden är det främst tjänstekonsumtionen som har fallit tillbaka medan detaljhandeln har utvecklats jämförelsevis starkt.

Investeringarna har överlag fallit mindre än konsumtionen. Norge påverkades i hög utsträckning av fallande oljeinvesteringar, bland annat som en följd av det fallande oljepriset. I Finland har investeringarna sammantaget bara fallit med 0,5 procent det första halvåret i år, vilket är en betydligt mindre nedgång än i de övriga länderna.

Utrikeshandeln har utvecklats mycket svagt i samtliga nordiska länder. Såväl exporten som importen föll med sammantaget 10 procent eller mer de första två kvartalen i år. I Finland har dock exporten fallit tillbaka betydligt mer än importen, medan det omvända gäller i Norge, främst beroende på en svag utveckling av den norska tjänsteimporten. I Finland föll både varuexporten och tjänsteexporten, men tjänsteexporten föll mer. Även i Danmark sjönk exporten kraftigt det andra kvartalet med störst fall i tjänsteexporten. I Sverige föll exporten mycket kraftigt det andra kvartalet. Nedgången skedde på bred front och varuexporten och tjänsteexporten minskade ungefär lika mycket.

Tabell 3 BNP och försörjningsbalans i valda länder

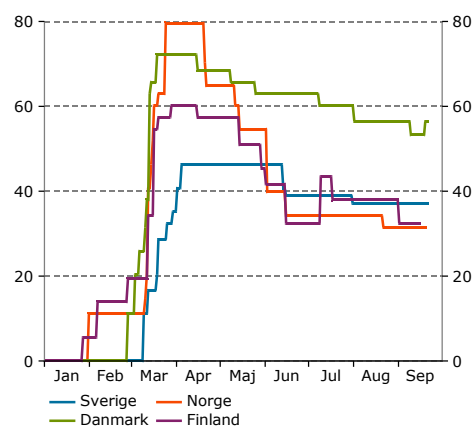
Procentuell förändring från 2019 kvartal 4 till 2020 kvartal 2

	Danmark	Norge	Finland	Sverige
BNP	-8,8	-6,7	-5,7	-8,1
Hushållens konsumtion	-10,5	-14,6	-8,3	-10,4
Offentlig konsumtion	-3,4	-2,4	-0,2	-2,1
Investeringar	-7,1	-8,3	-0,5	-5,2
Export	-15,4	-9,5	-15,7	-15,0
Import	-14,9	-20,1	-12,6	-13,1

Källor: Eurostat och nationella källor.

Diagram 21 Stringency index

Index, dagsvärden

Källa: Macrobond.

SNABB FÖRBÄTTRING AV ARBETSMARKNADEN I USA

BNP i USA föll med 9,1 procent det andra kvartalet i år. Konsumtionen, som påverkades kraftigt av nedstängningarna, stod tillsammans med exporten för de största negativa bidragen till BNP-utvecklingen. Även importen föll kraftigt det andra kvartalet men den har återhämtat sig relativt snabbt sedan dess. Trots försök från politiskt håll att minska handelsunderskottet med

hjälp av handelshinder var det i juli det största sedan finanskrisen. Industrin har börjat återhämta sig och ett allt starkare inköpschefsindex tyder på att både inhemsk och utländsk efterfrågan har börjat stiga. Bilsektorn, som varit hårt drabbad, har sett ökning av produktionen med omkring 100 procent jämfört med april när nedstängningarna av produktionen var som mest omfattande.

Arbetslösheten i USA steg kraftigt när nedstängningarna infördes (se diagram 22). De senaste månaderna har arbetsmarknaden återhämtat sig snabbt och arbetslösheten har sjunkit till 8,4 procent i augusti. Samtidigt har ungefär hälften av det stora fallet i sysselsättningen under inledning av krisen tagits igen. De finanspolitiska åtgärderna och nedgången i arbetslösheten har bidragit till att hushållens konsumtion har återhämtat sig snabbt. Den oväntat snabba återhämtningen på arbetsmarknaden innebär att en överenskommelse i kongressen om utökat arbetslöshetsstöd i samma omfattning som under våren är mindre sannolik. Sammantaget har dock hushållens ekonomiska förhållanden förbättrats och hushållens konsumtion väntas växa snabbt det tredje och fjärde kvartalet i år och konsumtionen kommer då att stå för det största bidraget till BNP-tillväxten.

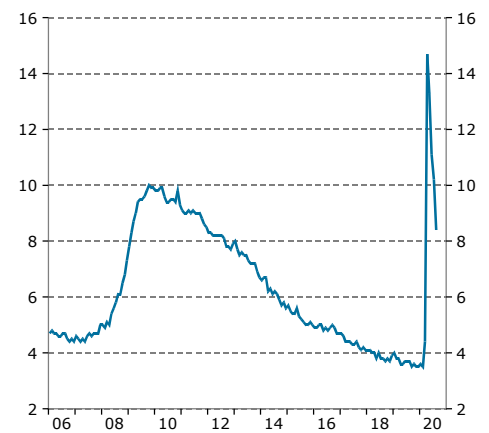
Lågkonjunkturen i USA bottenade i april/maj och återhämtningen började ta fart i juni när de mest omfattande restriktionerna lättades upp (se diagram 23). Även om återhämtningen är i gång i USA är det långt kvar till dess att BNP är på den nivå som rådde i början av året. Under andra halvåret 2020 väntas tillväxten bli hög men på grund av det svaga första halvåret faller BNP med 3,9 procent helåret 2020. Tillväxttakten blir högre än normalt under 2021 och tillsammans med den starka tillväxten det andra halvåret 2020 innebär detta att BNP-tillväxten blir 4,2 procent nästa år. Det innebär att BNP är tillbaka på samma nivå som fjärde kvartalet 2019 i slutet av 2021.

KINAS KONSUMENTER ÄR ÅTERHÅLLSAMMA

Covid-19 spreds tidigt i Kina och myndigheterna satte snabbt in hårda åtgärder för att bromsa smittspridningen. När smittspridningen var låg beslutades det om att lätta på begränsningarna i fri rörlighet, men vissa av lättnaderna har sedan dragits tillbaka till följd av ökad smittspridning och landet har haft relativt strikta restriktioner under sommaren. Efter ett stort BNP-fall det första kvartalet återhämtade sig ekonomin snabbt och BNP-nivån var tillbaka på samma nivå som i slutet av 2019 redan det andra kvartalet i år. Tack vare stora stödprogram från statens sida har återhämtningen drivits av industrin (se diagram 16). Konsumenterna har varit mer försiktiga vilket avspeglas i inköpschefsindex för tjänstesektorn och statistik för detaljhandeln som utvecklats svagare än industrin. En viktig förklaring till detta är att många konsumenter fortsatt drar sig för att besöka affärer och att arbetslösheten har stigit mycket (se diagram 24).

Diagram 22 Arbetslöshet i USA

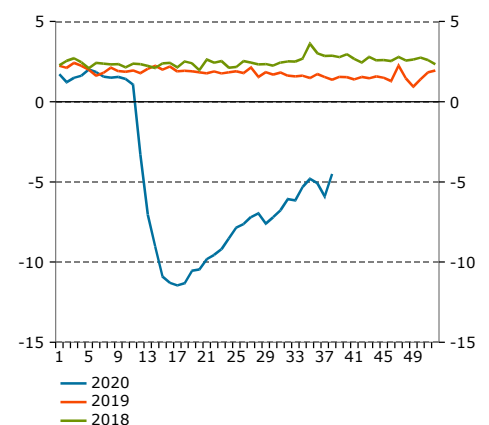
Procent av arbetskraften 16 år och äldre, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Bureau of Labor Statistics och Macrobond.

Diagram 23 Weekly economic indicator

Index, veckovärden

Anm. Indextalen motsvarar BNP-utveckling i årlig procentuell förändring. Om indexet har värdet -2 procent under ett helt kvartal indikerar det att BNP kommer att vara 2 procent lägre jämfört med motsvarande kvartal föregående år.

Källor: Macrobond och New York Fed.

Diagram 24 Arbetslöshet i Kina

Procent av arbetskraften

Anm. Enkätbaserat mått på arbetslöshet.

Källor: China National Bureau of Statistics (NBS) och Macrobond.

Den självpåtagna distanseringen kommer troligen tynga ekonomin så länge smittspridningen inte bromsas av ett vaccin.

Tabell 4 BNP och KPI i världen

Procent av köpkraftskorrigerad global BNP respektive procentuell förändring

	Vikt ¹ 2019	BNP ² 2019	2020	2021	KPI ³ 2019	2020	2021
Världen	100	2,9	-4,3	5,2
KIX-vägd⁴	75,0	1,9	-5,5	5,3	2,0	1,3	1,5
USA	15,1	2,2	-3,9	4,2	1,8	1,2	1,7
Euroområdet	12,9	1,3	-7,9	5,2	1,2	0,4	0,9
Japan	4,1	0,7	-5,6	1,9	0,5	0,1	0,1
Storbritannien	2,2	1,5	-10,2	7,2	1,7	0,9	1,5
Sverige	0,4	1,3	-3,6	3,5	1,7	0,8	1,3
Norge	0,3	1,2	-3,4	3,1	2,3	1,2	1,8
Danmark	0,2	2,3	-4,0	3,8	0,7	0,4	0,8
Kina	19,3	6,2	1,8	8,0	2,9	3,1	2,0
Svensk exportmarknad⁵		2,8	-10,0	7,2

¹ Vikterna anger varje lands eller regions köpkraftskorrigerade andel av världens BNP. ² BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. ³ Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat. Sveriges siffra avser KPIF. ⁴ KIX-vägd BNP och KPI är aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners. ⁵ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

PENNING- OCH FINANSPOLITISKA STÖDPAKET HAR STABILISERAT FINANSMARKNADERNA

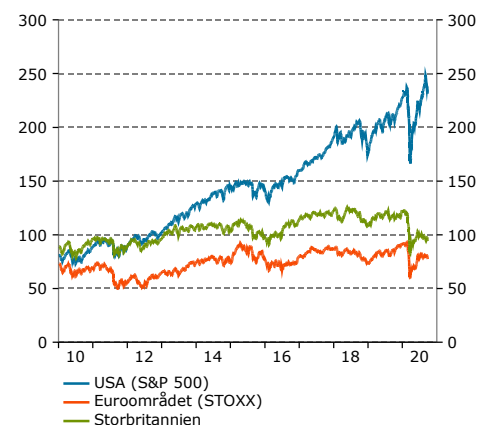
De finansiella marknaderna har stabiliserats sedan i mars. Stora penning- och finanspolitiska stödpaket har hjälpt till att stabilisera obligationsmarknaderna, särskilt marknaden för företagsobligationer. Börserna har överlag återhämtat sig efter de stora fallen i våras (se diagram 25). Centralbankernas stöd till kreditmarknaderna och mer positiva investerare har bidragit till lägre räntor på mer riskfyllda obligationer sedan i mars.

Centralbankernas köp av tillgångar och det låga ränteläget ger stöd åt återhämtningen i omvärlden.⁵ Styrrentorna i omvärlden blir låga i flera år framöver för att stödja efterfrågan. I euroområdet stiger resursutnyttjandet långsamt och ECB höjer styrrentan, refi, först 2025 för att inflationen ska stanna på inflationsmålet. Dagslåneräntan, estr, börjar stiga i samband med att refiräntan höjs. I USA stiger resursutnyttjandet snabbare än i euroområdet. Federal Reserves nya flexibla genomsnittsmål för inflationen gör att mer vikt än tidigare läggs på att stimulera realekonomin och resursutnyttjandet tillåts bli något högre än normalt under en tid.

⁵ För ECB:s och Federal Reserves tillgångsköp, se marginalrutan.

Diagram 25 Börsutveckling

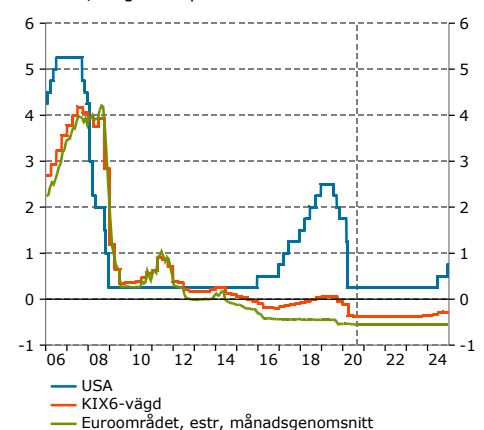
Index 2006-12-29=100, dagsvärden, 5-dagars glidande medelvärde

Källor: Standard & Poor's, STOXX och Macrobond.

Diagram 26 Styrrentor

Procent, dags- respektive månadsvärden

Anm. Styrrentan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves toleransintervall.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Därför höjer Federal Reserve styrräntan först 2024 (se diagram 26).

HÖGRE TILLVÄXT ÄN NORMALT 2022–2024

År 2020 har präglats av pandemin och BNP-tillväxten väntas bli historiskt svag i stora delar av världen (se diagram 27). De stora nedstängningarna och den sociala distanseringen har slagit hårt mot handeln och importefterfrågan hos Sveriges viktigaste handelspartners har varit rekordsvag. Nedgången i svensk exportefterfrågan under 2020 väntas bli ungefär lika stor som vid finanskrisen (se diagram 28). År 2021 präglas av en återhämtning av den globala ekonomin samtidigt som smittspridningen successivt avtar. Efter att effekterna av pandemin klingat av kvarstår dock faktorerna som tyngde världshandeln under 2018–2019. Det bidrar till bedömningen att svensk exportmarknad utvecklas relativt svagt under scenarioåren 2022–2024 (se tabell 5).

Tabell 5 Nyckeltal för internationell ekonomi

Procentuell förändring respektive procent

	Prognos			Scenario		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP i världen	2,9	-4,3	5,2	3,8	3,6	3,4
BNP i USA	2,2	-3,9	4,2	3,1	2,5	2,0
BNP i euroområdet	1,3	-7,9	5,2	3,1	2,4	1,4
Svensk exportmarknad	2,8	-10,0	7,2	4,5	3,5	3,2
KPI i USA	1,8	1,2	1,7	2,0	2,5	2,4
HIKP i euroområdet	1,2	0,4	0,9	1,3	1,9	1,9
Styrränta i USA ^{1,2}	1,8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,8
Styrränta i euroområdet ^{1,3}	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Styrränta, KIX6-vägd ^{1,4}	-0,1	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,3

¹ I slutet av året. ² Avser den övre gränsen i Federal Reserves styrräntespann ³ Avser esträntan. ⁴ Avser ett genomsnitt av dagslåneräntan ester för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

Anm. BNP-siffrorna avser den kalenderkorrigerade utvecklingen uttryckt i fasta priser. Aggregaten beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF.

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

I prognosen antas att ett handelsavtal mellan Storbritannien och EU sluts. Handelskonflikten mellan USA och Kina antas deskalera de kommande åren och prognosen vilar på antagandet att parterna kommer överens om ett fas 2-avtal. Även om en del, eller huvuddelen, av de tullar som höjts under 2018–2019 fortfarande skulle gälla, väntas antalet protektionistiska åtgärder minska något vilket är positivt för världshandeln och svensk export. När osäkerhetsfaktorer så som det amerikanska presidentvalet och brexitförhandlingarna faller ur kommer villkoren för den internationella handeln sannolikt att bli mer tydliga och svensk exportmarknad kommer växa snabbare än 2018–2019.⁶

⁶ För en utförligare diskussion om osäkerheten kring det brittiska utträdet från EU, se kapitlet "Osäkerhet i prognosen".

ECB:s och Federal Reserves tillgångsköp

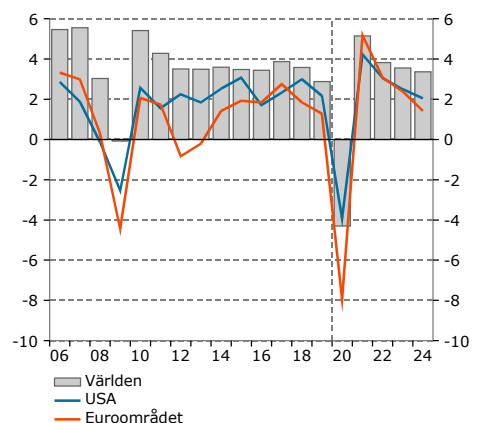
ECB:s PEPP (Pandemic Emergency Purchase Programme) annonserades i mars 2020 och omfattar nettoköp av värdepapper för totalt 1350 miljarder euro fram till i slutet av juni nästa år. Ett tidigare startat program, APP (Asset Purchase Programme), löper nu med nettoköp för 20 miljarder euro per månad. ECB avser att fortsätta programmet tills kort innan styrräntan höjs. I mars 2020 beslutade ECB dessutom att utöka APP tillfälligt med ytterligare totalt 120 miljarder euro. De senare köpen pågår fram till slutet av året.

Federal Reserve ökade sina direkta innehav av värdepapper med ca 2200 miljarder dollar från i mitten av mars till i mitten av juni i år. Sedan i juni har ökningstakten av innehaven varit ca 120 miljarder dollar per månad. I september meddelade Federal Reserve att takten ska öka.

Konjunkturinstitutet gör ingen prognos på centralbankernas tillgångsköp.

Diagram 27 BNP i valda länder

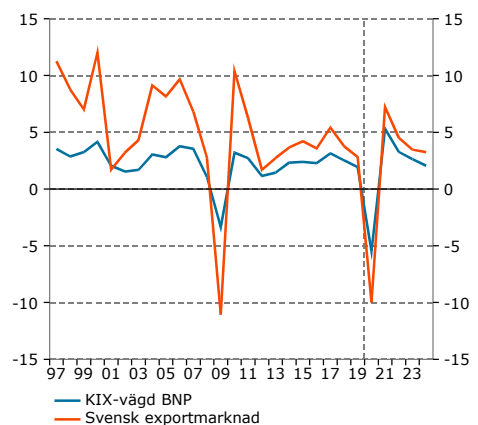
Procentuell förändring

Källor: IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 28 KIX-vägd BNP och svensk exportmarknad

Procentuell förändring

Källor: Nationella källor, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige 2020–2021

Efter ett rekordstort fall i BNP det andra kvartalet befinner sig den svenska ekonomin nu i en djup lågkonjunktur. Botten är dock redan passerad och en återhämtning har inletts. Det är främst exporten som driver återhämtningen, men även den inhemska konsumtionen bidrar starkt. Osäkerheten är dock betydande, inte minst vad gäller pandemins fortsatta förlopp. Eftersom företagen har behållit många anställda i korttidspermivering har de inga större behov av att nyanställa den närmaste tiden. Därför stiger arbetslösheten till nära 10 procent i slutet av 2020, trots att produktionen ökar jämförelsevis snabbt.

Den svenska ekonomin har drabbats hårt av covid-19-pandemin och befinner sig nu i en lågkonjunktur. BNP föll med 8,3 procent det andra kvartalet i år (se diagram 29). Nedgången skedde på bred front, men framför allt utrikeshandeln och delar av hushållens konsumtion föll markant. Produktionen inom motorfordonsindustrin tvärnitade.

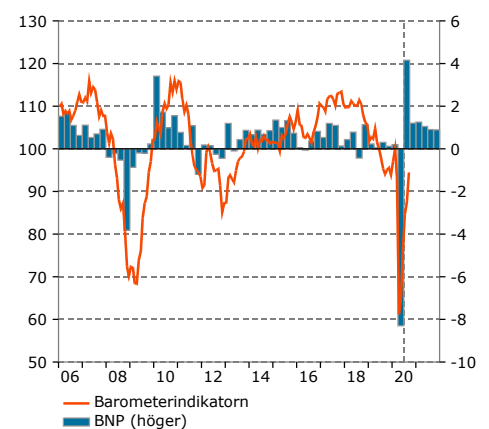
Nedgången är inte i första hand orsakad av underliggande ekonomiska obalanser, vilket talar för att återhämtningen kan ske jämförelsevis snabbt. Nyinkommen statistik och enkätbaserade indikatorer tyder på att ekonomin bottnade i maj och att återhämtningen har inletts. Omvärldens efterfrågan på svenska produkter kommer att stiga i takt med att ekonomierna öppnas upp och effekterna av pandemin successivt avtar, samtidigt som det finns en uppdämd efterfrågan. Vid sidan av exporten är det hushållens konsumtion och offentlig konsumtion som driver återhämtningen, medan investeringsuppgången blir dämpad (se diagram 30). Osäkerheten kring pandemins fortsatta förlopp är dock stor. Om pandemin utvecklas sämre än vad som antas i prognosen, eller ett säkert vaccin dröjer, riskerar det att fördröja återhämtningen (se marginalrutan ”Grundläggande antaganden för prognosen” i kapitlet ”Sammanfattning” och kapitlet ”Osäkerhet i prognosen”).

SNABB EXPORTÅTERHÄMTNING

Den globala konjunkturedgången påverkar svensk export både genom minskad efterfrågan och genom störningar i de globala leveranskedjorna. Det andra kvartalet föll exporten med 18 procent, den i särklass största nedgången sedan åtminstone 1981.⁷ Exporten av motorfordon rasade, men även maskinexporten föll rejält. Men nedgången var bred och exporten av många tjänster minskade också kraftigt. Exempelvis föll exporten av frakttjänster med över 30 procent, inte minst till följd av ett stort ras i antalet flygresor, samtidigt som utländska medborgares konsumtion i Sverige sjönk med över 40 procent. Botten nåddes dock snabbt och primärstatistik pekar på att exporten återhämtar

Diagram 29 Barometerindikatorn och BNP

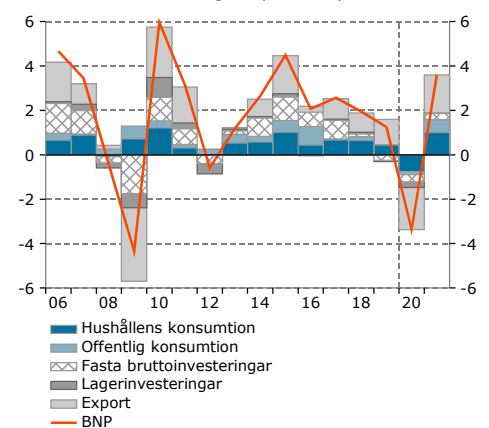
Index medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 30 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁷ SCB publicerar inte kvartalsdata för exporten före 1981.

ungefär hälften av det tidigare fallet det tredje kvartalet. Inte minst exporten av motorfordon och maskiner stiger snabbt.

Exportorderingen rasade under våren, men statistik från SCB visar på en rekyl i juni och en ytterligare förbättring i juli. Enligt Konjunkturbarometern har missnöjet med exportorderstockarna hos industriföretagen minskat betydligt de senaste månaderna (se diagram 31). Bedömningen är dock att orderingen kommer att fortsätta att stiga i takt med att efterfrågan i andra länder stiger och utbudsstörningarna mildras. Marknaden för svensk export ökar med lite drygt 7 procent nästa år och svensk export stiger ungefär lika mycket (se diagram 32). Både varuexporten och tjänsteexporten ökar starkt. Såväl utländska medborgares konsumtion i Sverige som efterfrågan på transporttjänster ökar kraftigt nästa år. Detsamma gäller både för exporten av motorfordon och maskiner i och med att investeringar i omvärlden åter tar fart.

Även importen föll markant det andra kvartalet och liksom för exporten noterades stora fall i importen av motorfordon och maskiner. Importen av motorfordon nästintill halverades medan maskinimporten föll med mer än 20 procent. Samtidigt minskade svenska medborgares konsumtion i utlandet, vilken räknas som tjänsteimport, med nära 60 procent. Precis som för exporten tyder den senaste tidens statistik på en stor importökning det tredje kvartalet. Ökade nybilsregistreringar indikerar att det blir en rekyl för motorfordonsimporten. Nästa år fortsätter uppgången i efterfrågan, framför allt till följd av ökad export och hushållskonsumtion, vilket bidrar till att importen ökar med 7,5 procent.

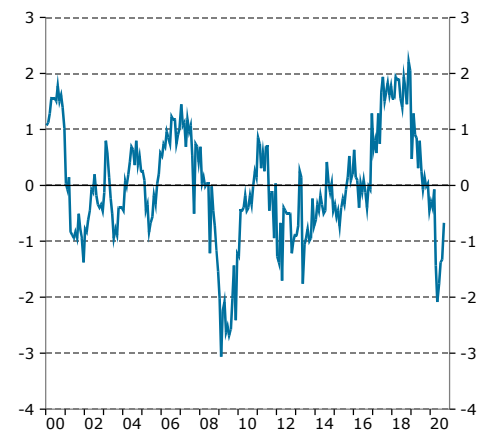
DÄMPAD INVESTERINGSUTVECKLING FRAMÖVER

Även de fasta bruttoinvesteringarna föll det andra kvartalet. Nedgången var dock mindre än för exporten och hushållens konsumtion. De offentliga investeringarna och bostadsinvesteringarna steg däremot. Störst nedgång noterades i tjänstebansscherna där framför allt investeringarna i hotell- och restaurangbranschen rasade. Men även inom industrin föll investeringarna. Maskininvesteringarna föll kraftigt, i huvudsak till följd av en stor minskning av investeringarna i transportmedel.

Nedgången i investeringarna väntas bli ganska liten i relation till nedgången i resten av efterfrågan. Anledningen är att många företag troligen utgår ifrån att konjunktursvackan blir djup men kortvarig. De relativt måttliga neddragningarna i år medför att företagen i näringslivet kommer att vara ganska återhållsamma med att öka sina investeringar nästa år tills efterfrågan har återhämtat sig. Exempelvis är kapacitetsutnyttjandet i industrin lågt i utgångsläget (se diagram 33). Den fortsatta osäkerheten kring pandemin och dess effekter verkar dessutom återhållande på benägenheten att planera för nya investeringar. Sammantaget bidrar därmed näringslivets investeringar exklusive bostäder

Diagram 31 Industrins omdöme om exportorderstocken

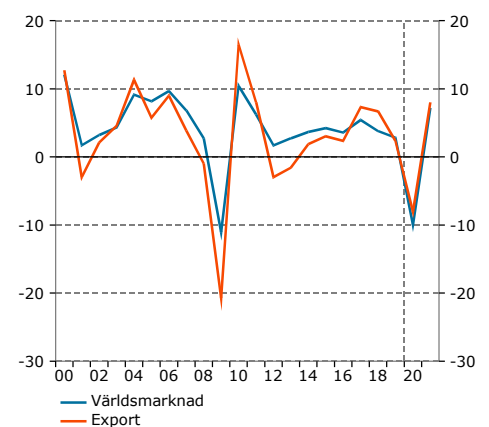
Standardiserade avvikelser från medelvärde, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 32 Bearbetade varor, världsmarknad respektive svensk export

Procentuell förändring, fasta priser

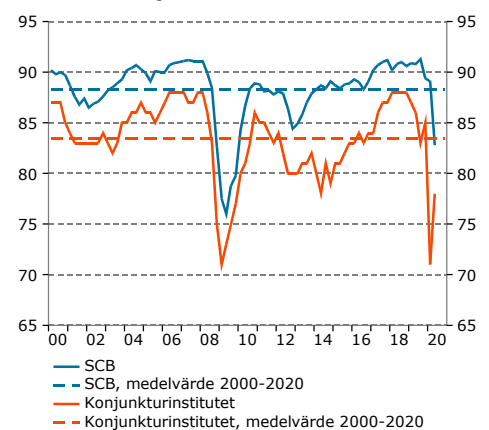

Anm. Världsmarknaden beräknas med svenska exportvikter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 33 Industrins kapacitetsutnyttjande

Procent, säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Konjunkturinstitutets kapacitetsutnyttjande avser tillverkningsindustrin.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

mindre till såväl nedgången som återhämtningen än vad som är normalt under en konjunkturcykel.

Bostadsinvesteringarna, som redan före det att pandemin slog till hade fallit kraftigt under en period, steg något det andra kvartalet. Bakom uppgången låg ökade ombyggnadsinvesteringar. Fallande antal bygglov tyder dock på att nybyggnadsinvesteringarna faller framöver och sammantaget bedöms de totala bostadsinvesteringarna minska något i närtid (se diagram 34). På något längre sikt talar låga räntor, fortsatt stigande bostadspriser och bostadsbrist för att bostadsinvesteringarna åter börja stiga.

De offentliga investeringarna växer i god takt de kommande åren. Det beror på att staten investerar kraftigt i framför allt infrastruktur både 2020 och 2021. Kommunsektorns investeringar har växt snabbt i flera års tid och stabiliseras framöver på en hög nivå (se kapitlet ”Offentliga finanser”).

OVANLIGT STORA SVÄNGNINGAR I HUSHÄLLENS KONSUMTION

Den svenska ekonomin är liten och öppen och normalt sett är det exporten och, med en viss fördröjning, investeringarna som fluktuerar mest över konjunkturcykeln. Hushållens konsumtion brukar utvecklas betydligt jämnare, även om konsumtionen av sällanköpsvaror och motorfordon är konjunkturkänsliga. Det ovanliga i den här konjunkturedgången är dels det stora fallet i hushållens totala konsumtion (se diagram 35), dels att det var konsumtionen av tjänster som föll mest. Anledningen är att pandemin och den sociala distanseringen innebar att hushållen under en period i det närmaste upphörde att efterfråga tjänster inom bland annat restaurang, hotell, transport och kultur. De största rasen det andra kvartalet noterades för charterresor och lufttransporter som föll med i det närmaste 100 procent jämfört med det första kvartalet 2020. Samtidigt finns det konsumtion som gynnas av pandemin som till exempel sällanköpsvaror som används i hemmet.

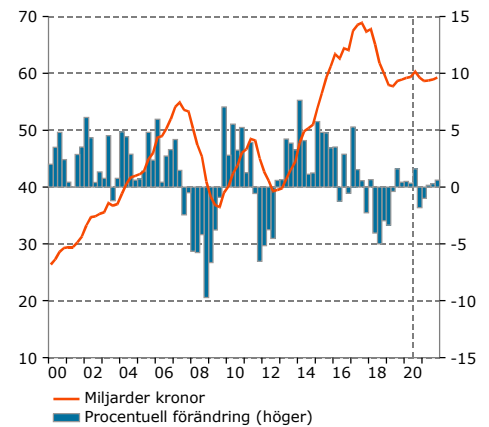
I och med att hushållen och företagen har blivit mer vana att hantera den sociala distanseringen, ökar konsumtionen av tjänster under resten av året. Konsumtionen av vissa mer kontaktnära tjänster kommer dock troligtvis att fortsätta att påverkas negativt ett bra tag framöver. Den största ökningen i närtid syns emellertid inte i tjänstekonsumtionen, utan i konsumtionen av bilar.

I takt med att pandemin ebbar ut kommer ekonomiska fundament gradvis att spela en allt större roll för konsumtionsutvecklingen. Priserna på hushållens tillgångar som aktier och bostäder har utvecklats väl. Stockholmsbörsen har stigit rejält sedan bottennoteringarna i slutet på mars och än så länge har bostadsmarknaden stått emot pandemin väl. Bedömningen är att bostadspriserna kommer att stiga i en lugn takt framöver.

Utvecklingen på arbetsmarknaden är betydligt mer dystert. I år utvecklas hushållens löneinkomster svagt. Dessutom minskar hushållens utdelningar från aktier jämfört med förra året.

Diagram 34 Fasta bruttoinvesteringar, bostäder

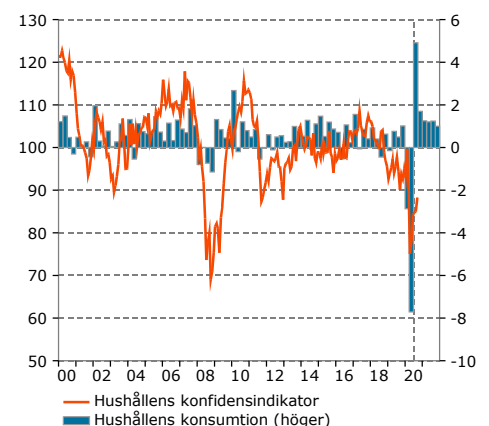
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 35 Hushållens konfidensindikator och hushållens konsumtion

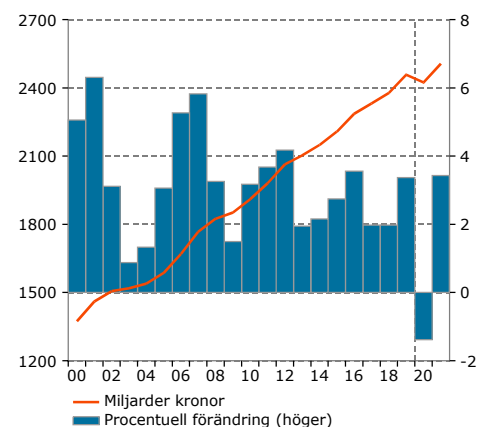
Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 36 Hushållens reala disponibla inkomst

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Sammantaget resulterar detta i att hushållens reala disponibla inkomst i år minskar med 1,4 procent (se diagram 36). Antalet ssyselsatta minskar i år och arbetslösheten toppar på 9,7 procent det fjärde kvartalet. Under loppet av nästa år sjunker arbetslösheten men är fortsatt kvar på en hög nivå. Tillsammans med dämpade löneökningar pressar detta hushållens reala disponibla inkomster även 2021. Detta motverkas dock av att hushållens erhållna utdelningar återgår till en mer normal nivå. Dessutom innebär budgetpropositionen för 2021 högre transfereringar och lägre skatter för hushållen, vilket ökar deras disponibla inkomst med drygt 30 miljarder kronor. Sammantaget innebär detta att hushållens reala disponibla inkomster ökar med 3,4 procent 2021.

Hushållen, som mer eller mindre frivilligt ökar sitt sparande i år, drar nästa år ned en del på sparandet och konsumtionen ökar då med strax under 5 procent (se diagram 37).

OFFENTLIG KONSUMTION VÄXER LÅNGSAMT I ÅR TROTS HÖG BELASTNING I VÅRDEN

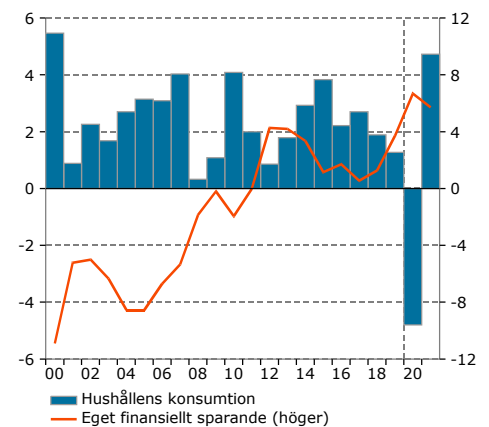
Till följd av covid-19-pandemin har vården varit under hög belastning under våren. Det totala antalet vårdtillfällen har dock varit färre än normalt under våren och sommaren och väntas fortsatt vara så under resten av året. Antalet barn på förskolan var betydligt färre än normalt under mars och april till följd av skarpare riktlinjer om sjukdomssymtom och närvaro på förskolan. Detta gör att produktionen inom offentlig konsumtion har fallit jämfört med 2019 (se marginalruta "Så mäts offentlig konsumtion"). Frånvaron av elever i grundskolan var endast marginellt högre än normalt. För gymnasieskolan likställs vårens distansundervisning med på-plats-undervisning enligt Eurostat. Konsumtionsutvecklingen för gymnasieundervisning påverkades därför inte av att gymnasieskolorna bedrev distansundervisning under våren.

Tillväxten inom den offentliga konsumtionen väntas tillta under andra halvan av 2020. Åtgärder inom utbildning och arbetsmarknadspolitik bidrar till en ökning i den statliga konsumtionen. Antalet vårdtillfällen kommer att öka när den vårdskuld som byggts upp hittills under året börjar betas av i höst. Trots det kommer den offentliga konsumtionen i fasta priser att falla något i år.

I budgetpropositionen för 2021 skjuter staten till medel till regionerna för att de ska ha större möjlighet att beta av vårdskulden. Regionernas konsumtion kommer därför att växa starkt 2021. Även primärkommunerna får stora tillskott i budgetpropositionen för 2021, framför allt till äldreomsorgen (se vidare i kapitlet "Offentliga finanser" och fördjupningen "Budgetpropositionen för 2021"). Även inom staten väntas konsumtionen öka under 2021 till följd av åtgärder inom försvar, rättsväsende och underhåll av infrastruktur. Sammantaget växer den offentliga

Diagram 37 Hushållens konsumtion och sparande

Procentuell förändring respektive procent av disponibel inkomst, löpande priser

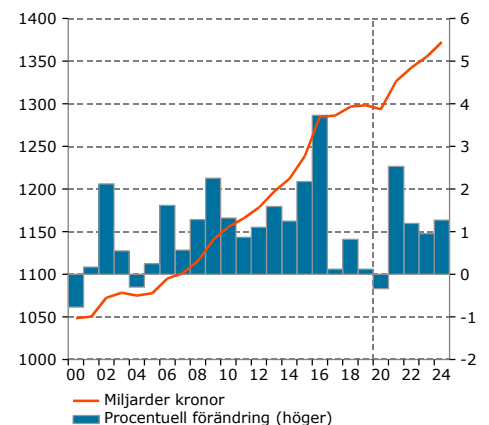

Anm. I eget finansiellt sparande ingår inte sparande i avtals- och premiepensioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 38 Offentlig konsumtion

Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Så mäts offentlig konsumtion

Den offentliga konsumtionen kan delas upp i *kollektiv* och *individuell* konsumtion. Individuell konsumtion, som definieras som när det finns en specifik mottagare av tjänsten, mäts i nationalräkenskaperna utifrån den volym som utförs (volymmetoden). Exempel på detta är antalet vårdtillfällen eller inskrivna elever i skolan. Med kollektiv konsumtion menas när det inte finns en specifik mottagare av den offentliga konsumtionen. Exempel på kollektiv konsumtion är polis och försvar. Kollektiv offentlig konsumtion mäts utifrån vad den kostar att utföra (kostnadsmetoden).

Se vidare i fördjupningen "Produktivitetsutveckling i offentlig sektor" i *Konjunkturläget*, december 2018.

konsumtionen nästa år med 2,5 procent (se diagram 38 och tabell 6).

Tabell 6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2019	2018	2019	2020	2021
Hushållens konsumtionsutgifter	2 278	1,8	1,3	-4,7	4,8
Offentliga konsumtionsutgifter	1 298	0,8	0,1	-0,3	2,5
Fasta bruttoinvesteringar	1 230	1,4	-1,0	-3,2	2,4
Inhemsk efterfrågan utom lager	4 806	1,5	0,4	-3,1	3,5
Lagerinvesteringar ¹	37	0,3	-0,1	-0,6	0,1
Inhemsk efterfrågan	4 843	1,7	0,3	-3,7	3,6
Export	2 361	4,2	3,3	-6,3	7,2
Total efterfrågan	7 204	2,5	1,2	-4,6	4,8
Import	2 183	3,8	1,1	-7,3	7,5
Nettoexport ¹	178	0,3	1,0	0,2	0,1
BNP	5 021	2,0	1,3	-3,4	3,6
BNP, kalenderkorrigerad		2,1	1,3	-3,6	3,5
BNP per invånare ²	489	0,8	0,2	-4,2	2,8
Bytesbalans ³	209	2,4	4,2	5,4	4,6

¹ Miljarder kronor respektive förändring i procent av BNP föregående år. ² Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser. ³ Miljarder kronor respektive i procent av BNP, löpande priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

INDUSTRIN LEDER ÅTERHÄMTNINGEN

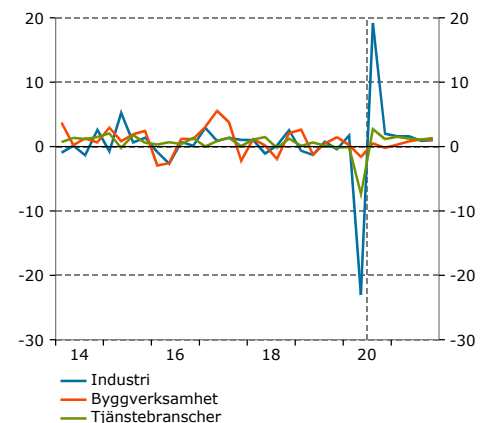
Produktionen i näringslivet minskade med i det närmaste 10 procent det andra kvartalet. Hotell- och restaurang, rese- och besöksnäringar tillhör de tjänstebanscher där produktionen föll dramatiskt. Produktionen i dessa delbranscher står dock endast för knappt 10 procent av den totala tjänsteproduktionen och andra delar av tjänstesektorn höll emot förhållandevis väl. Produktionen i industrin föll betydligt mer än i tjänstebanscher, inte minst till följd av produktionsstoppen i motorfordonsindustrin (se diagram 39 och diagram 40).

Från och med det tredje kvartalet stiger produktionen i näringslivet igen. Produktionsvärdesindex för juli visade på en rejäl ökning i både industrin och tjänstebanscher. Extrafrågorna i Konjunkturbarometern pekar på att omsättningstappet har minskat under sommaren, framför allt i industrin.

I och med att efterfrågan både i Sverige och i omvärlden ökar snabbare nästa år ökar industriproduktionen relativt snabbt. Det gäller inte minst motorfordonsindustrin. Den bilden ges stöd av att de flesta enkätbaserade indikatorer har stigit en hel del de senaste månaderna (se diagram 41). Eftersom många tjänsteföretag är leverantörer till industrin, både i form av insatstjänster och personal via bemanning, stiger även tjänstesektorns produktion.

Diagram 39 Produktion i näringslivet

Procentuell förändring, fasta priser, säsongsrensade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 40 Produktion i motorfordonsindustrin

Index 2010=100, säsongsrensade månadsvärden enligt produktionsvärdeindex

Anm. Motorfordonsindustrin avser bransch C29.
Källa: SCB.

Partihandeln, tekniska konsulter och personaluthyrningsföretag tillhör de delbranscher som påverkas mest. Rekylen blir dock mer dämpad än i industrin. Även produktionen av IKT-tjänster bidrar till återhämtningen, inte minst på grund av den fortsatta utbyggnaden av 5G-nät.

I linje med utvecklingen för bostadsinvesteringarna var nedgången i byggproduktion måttlig det andra kvartalet. Byggföretagen är dock ganska pessimistiska om framtiden (se diagram 42) och byggproduktionen ökar långsamt de närmaste kvartalen för att ta mera fart det andra kvartalet 2021.

Tabell 7 Produktion

Miljarder kronor, respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2019	2018	2019	2020	2021
Näringsliv	3 503	2,5	1,7	-4,3	3,9
Varubranscher	1 188	0,5	1,6	-4,7	4,5
varav Industri	688	2,6	0,4	-7,9	7,0
Byggverksamhet	303	2,4	3,1	0,3	1,4
Tjänstebanscher	2 315	3,5	1,8	-4,0	3,6
Offentliga myndigheter	906	1,0	0,3	-2,1	1,8
Hela ekonomin ¹					
BNP till baspris	4 467	2,1	1,4	-3,8	3,5
BNP till marknadspris	5 028	2,1	1,3	-3,6	3,5

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetsmarknad och resursutnyttjande

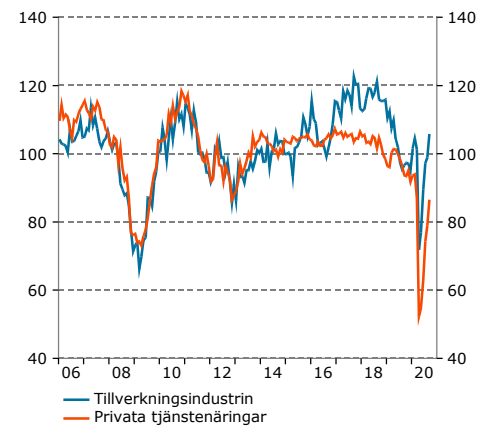
TYDLIG NEDGÅNG I SYSSELSÄTTNINGEN I ÅR

Den markanta produktionsnedgången det andra kvartalet i år har gjort avtryck på arbetsmarknaden. Jämfört med det första kvartalet i år minskade sysselsättningen med 1,9 procent, eller drygt 95 000 personer (se diagram 43). Det är främst bland unga och utrikesfödda som sysselsättningsminskningen har varit stor.

Sysselsättningen har minskat framför allt bland visstidsanställda, vilket kan förklaras av att det nuvarande systemet för korttidspermittering riktar sig mot tillsvidareanställda och att företagen inte får ha kvar visstidsanställda som inte har en så kallad verksamhetskritisk funktion när de använder systemet. De stora neddragningarna av visstidsanställda har drabbat kvinnor i större utsträckning än män. Detta förklaras delvis av att en större andel av de visstidsanställda är kvinnor, men dessutom har krisen slagit hårt mot branscher med jämförelsevis många visstidsanställda kvinnor, som hotell- och restaurangbranschen. Månadsutfall för

Diagram 41 Konfidensindikatorer

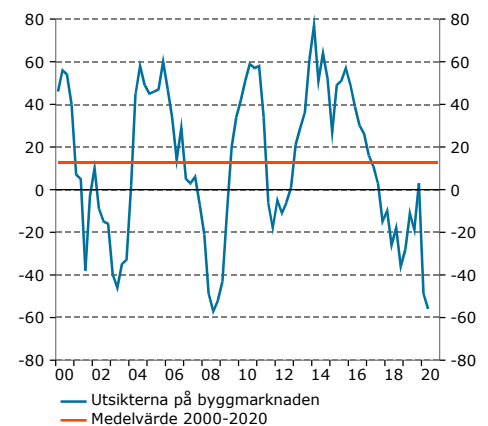
Index medelvärde=100, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 42 Utsikterna på byggmarknaden på ett års sikt

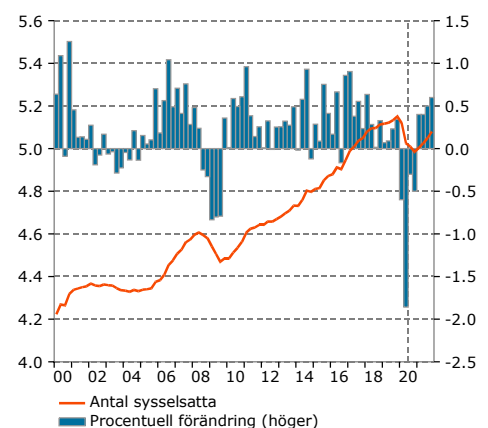
Nettotal, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 43 Sysselsättning

Miljoner personer respektive procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

juli och augusti indikerar att sysselsättningen kommer att fortsätta minska det tredje kvartalet i år.

Även om sysselsättningen minskade markant det andra kvartalet innebar möjligheten att korttidspermittera personal att nedgången i antalet arbetade timmar var betydligt större (se diagram 44). Eftersom arbetade timmar minskade mer än sysselsättningen minskade även medelarbetsstunden, det vill säga den genomsnittliga arbetade tiden per sysselsatt.

ACKUMULERADE VARSEL I PARITET MED UPPGÅNGEN UNDER FINANSKRISEN

Trots att möjligheten att korttidspermittera har räddat många jobb var varslen rekordhöga under mars och april, och från mars till och med augusti varslades drygt 90 000 personer (se diagram 45). Jämfört med varseluppgången under finanskrisen har utvecklingen under inledningen av nuvarande lågkonjunktur varit skarpare, men sex månader efter de första höga varselnoteringarna var de ackumulerade varslen i paritet med utvecklingen under finanskrisen. Den ackumulerade utvecklingen av varslen under såväl nuvarande lågkonjunktur som under inledningen på finanskrisen visar på betydligt högre varsel än genomsnittet.⁸

Under det andra kvartalet ökade arbetslösheten påtagligt som en följd av att sysselsättningen minskade mer än arbetskraften. Det var i synnerhet unga (15–24 år) som stod bakom uppgången, men även bland utrikes födda ökade arbetslösheten. Månadsutfall indikerar att arbetslösheten kommer att fortsätta öka det tredje kvartalet i år, vilket är väntat givet den fortsatta realiseringen av de tidigare varslen.

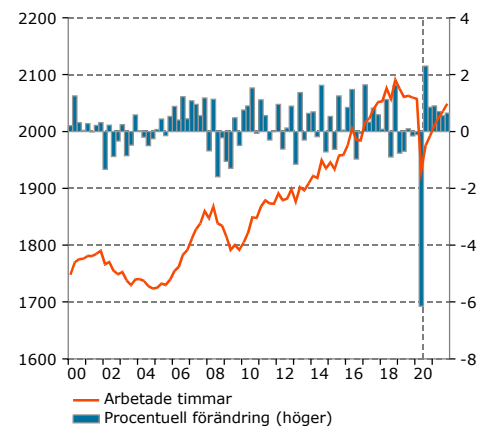
SYSSELSÄTTNINGEN FORTSÄTTER MINSKA FRAMÖVER MEN ANTALET ARBETADE TIMMAR BÖRJAR ÅTERHÄMTA SIG

Sysselsättningen kommer att fortsätta minska det andra halvåret i år, men inte i samma utsträckning som det första halvåret. Bilden bekräftas av Konjunkturbarometern som visar på fortsatt negativa, om än något förbättrade, anställningsplaner inom samtliga av näringslivets branscher (se diagram 46). Konjunkturinstitutets kvartalsmodeller indikerar sammantaget en fortsatt minskning av sysselsättningen under såväl det tredje som det fjärde kvartalet (se tabell 8). Samtidigt ökar antalet arbetade timmar. Denna utveckling drivs främst av att företag med korttidspermitterad personal avslutar eller reducerar permitteringarna när produktionen återhämtas. Konjunkturinstitutet bedömer att sysselsättningen åter stiger inom såväl industrin, tjänstebanscher som byggbranschen nästa år (se diagram 47).

⁸ Serierna i diagram 45 avser ackumulerade månadsvärden under respektive lågkonjunktur och sätts i relation till ett ackumulerat historiskt genomsnitt. Månad 0 definieras som sista månaden med lägre varsel än det historiska genomsnittet. För finanskrisen är den första månaden augusti 2008. För nuvarande lågkonjunktur är den första månaden februari 2020. Det ackumulerade historiska genomsnittet visar nivån ackumulerade varsel i ett normalläge.

Diagram 44 Arbetade timmar

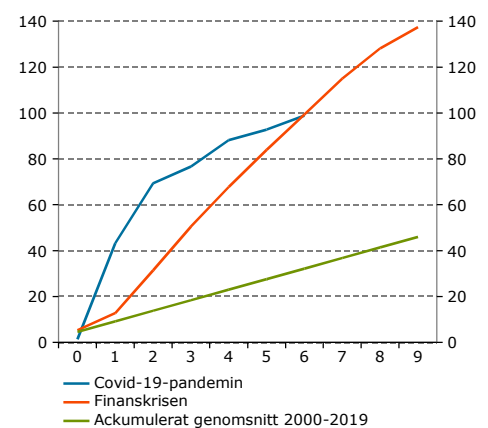
Miljoner timmar respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 45 Ackumulerade varsel

Tusental, säsongsrensade månadsvärden

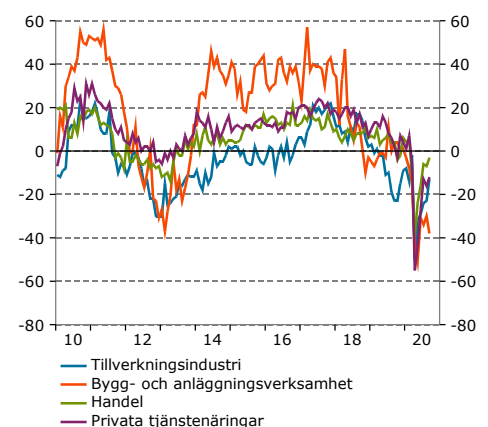

Anm. Se fotnot 8.

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 46 Anställningsplaner

Nettotal, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Tabell 8 Utfall och prognoser för sysselsättning

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongsrensade värden

	Utfall 2020 kv. 2	Prognos 2020 kv. 3	Prognos 2020 kv. 4
Konjunkturinstitutets prognos	-1,9	-0,3	-0,6
Bayesiansk VAR-modell ¹		-0,3	-0,3
Bayesiansk VAR-modell ²		0,4	-0,4
VAR-modeller ³		-0,5	-1,0

¹ Se Raoufinia, K. "Forecasting employment growth in Sweden using Bayesian VAR models", Working Paper No. 144, Konjunkturinstitutet, 2016, för en redogörelse av denna BVAR-modell.

² Se fördjupningen "Modellbaserade skattningar för BNP och sysselsättning för andra och tredje kvartalet i år" i *Konjunkturläget*, juni 2015, för en beskrivning av denna BVAR-modell.

³ Modellprognosen är ett genomsnitt av 21 modeller som inkluderar föregående kvartalsutfall och andra arbetsmarknadsindikatorer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

ARBETSMARKNADEN BÖRJAR ÅTERHÄMTA SIG NÄSTA ÅR

Arbetskraften fortsätter att öka något i år och nästa år (se tabell 9). Tillsammans med den fallande sysselsättningen det andra halvåret i år innebär detta att arbetslösheten stiger till 9,7 procent det fjärde kvartalet i år. Nästa år blir arbetslösheten i genomsnitt 9,1 procent, vilket är betydligt högre än Konjunkturinstitutets bedömning av jämviktsarbetslösheten (se diagram 48).

Pandemin väntas få varaktiga effekter på arbetsmarknaden. Vid djupa och utdragna konjunkturedgångar kan tillfälligt hög arbetslöshet orsaka så kallade persistenseffekter. Persistenseffekter innebär att en del av de som blivit arbetslösa under lågkonjunkturen av olika skäl har svårt att hitta ett nytt jobb, till exempel för att de varit arbetslösa under en längre tid och förlorat kompetens. Konjunkturinstitutets bedömning är därför att jämviktsarbetslösheten blir något högre framöver till följd av pandemin.⁹

HÖG ARBETSLÖSHET RISKERAR LEDA TILL LÅNGTIDSARBETSLÖSHET BLAND UTSATTA GRUPPER

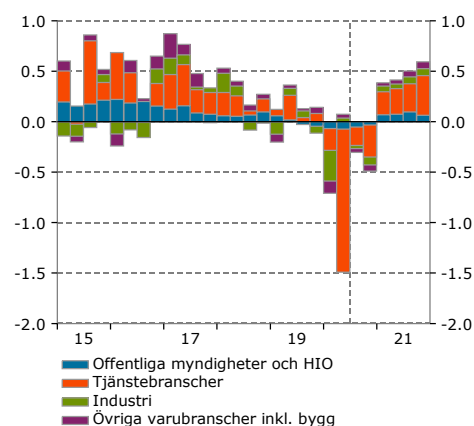
Redan före pandemins utbrott fanns problem med matchning på den svenska arbetsmarknaden. Av de inskrivna arbetslösa 2018 tillhörde omkring 260 000 personer en utsatt grupp (se diagram 49).¹⁰ Arbetslösa personer som tillhör dessa grupper har historiskt haft låg sannolikhet att få jobb. På grund av pandemin har antalet inskrivna arbetslösa ökat kraftigt i år, både bland personer som tillhör utsatta grupper och personer som ej tillhör

⁹ Se "Covid-19-pandemin leder till högre jämviktsarbetslöshet och lägre tillväxt i potentiell arbetskraft" i *Konjunkturläget*, juni 2020.

¹⁰ Arbetsförmedlingen definierar utsatta grupper som personer vars jobbchanser är jämförelsevis låga. Dessa grupper är äldre (55–64 år), utomeuropeiskt födda, individer med som mest förgymnasial utbildning samt personer med funktionsnedsättning.

Diagram 47 Bidrag till sysselsättningstillväxten

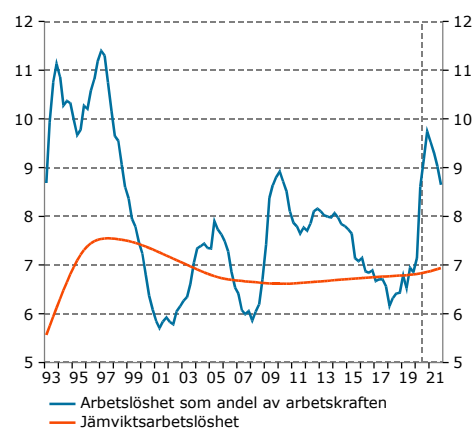
Procentenheter, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 48 Arbetslöshet

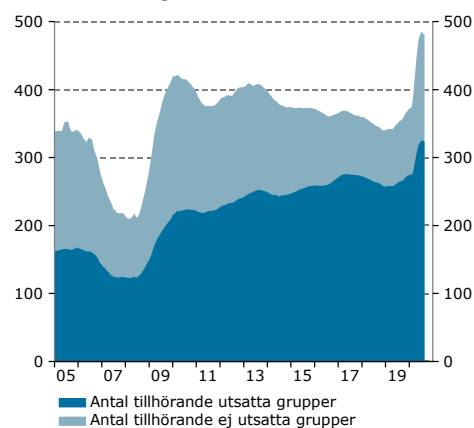
Procent av arbetskraften respektive procent av potentiell arbetskraft, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 49 Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

Tusental, säsongsrensade månadsvärden

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

utsatta grupper. Att många personer som stått närmare arbetsmarknaden blivit arbetslösa i år ökar risken för att arbetslösa som tillhör utsatta grupper blir långtidsarbetslösa. Det medför sannolikt att dessa personers kompetens och färdigheter försämras och att de får än svårare att få ett jobb längre fram.

Dessutom har många jobb med jämförelsevis låga krav på utbildning och andra kvalifikationer inom tjänstebranscherna tillfälligt slagits ut av covid-19-pandemin, exempelvis i hotell- och restaurangbranschen. Företagen väntas använda sin befintliga personalreserv, snarare än att nyanställa, och därför skapas få nya jobb inom dessa sektorer den närmaste tiden. Det spår ytterligare på svårigheterna för utsatta grupper att få en anställning. Problemet förstärks dessutom av att unga och utrikes födda är överrepresenterade inom de tjänstebranscher som drabbats hårdast av pandemin. Den låga efterfrågan på arbetskraft i dessa branscher försvårar situationen framöver för de personer som i vanliga fall söker sig dit.

Tabell 9 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Nivå				
	2019	2018	2019	2020	2021
BNP till baspris ¹	4 467	2,1	1,4	-3,8	3,5
Produktivitet i hela ekonomin ²	541	0,3	1,7	-0,1	1,4
Produktivitet i näringslivet ²	598	0,5	1,9	0,5	1,7
Arbetade timmar ³	8 261	1,9	-0,3	-3,7	2,0
Medelarbetstid för sysselsatta ⁴	31,0	0,3	-0,9	-1,8	1,9
Sysselsättning	5 132	1,5	0,7	-1,9	0,1
Sysselsättningsgrad ⁵		68,3	68,3	66,8	66,5
Arbetskraft	5 504	1,1	1,1	0,2	0,6
Arbetskraftsdeltagande ⁶		72,9	73,3	73,1	73,2
Arbetslöshet ⁷	373	6,3	6,8	8,7	9,1
Befolkning 15-74 år	7 510	0,8	0,7	0,4	0,5
Produktivitetensgap i näringslivet		0,2	0,9	0,1	0,5
Arbetsmarknadsgap ⁸		0,9	-0,0	-4,0	-2,4
BNP-gap ⁹		1,1	0,5	-4,3	-2,2

¹ Miljarder kronor, kalenderkorrigerad. ² Kronor per timme, kalenderkorrigerade värden. ³ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ⁴ Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ⁵ Andelen sysselsatta av befolkningen 15-74 år, procent. ⁶ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15-74 år, procent. ⁷ Procent av arbetskraften. ⁸ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar ⁹ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

DJUP LÅGKONJUNKTUR I ÅR

Det andra kvartalet föll resursutnyttjandet i ekonomin som helhet kraftigt till följd av den svaga efterfrågan (se diagram 50).^{11, 12} Även produktiviteten i näringslivet föll det andra kvartalet. Fallet var dock mindre dramatiskt än vid tidigare kriser, främst till följd av de omfattande korttidspermitteringarna (se rutan ”Arbetsproduktiviteten hålls uppe av korttidsarbete och sammansättnings-effekter”).

Nedgången i resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är djupare än under finanskrisen 2008–2009 (se diagram 51). En återhämtning inleddes det tredje kvartalet i år och under 2021 stiger resursutnyttjandet (se diagram 50). Lågkonjunkturen är dock fortsatt djup även nästa år (se tabell 9).

Arbetsproduktiviteten hålls uppe av korttidspermitteringar och sammansättningseffekter

Vanligtvis varierar arbetsproduktiviteten cykliskt med konjunkturen. Vid nedgångar hinner företagen sällan reducera arbetsstyrkan lika snabbt som efterfrågan faller. En del personal behålls också inom företaget vid tillfälliga produktionsnedgångar, eftersom kostnaden för att återanställa och lära upp ny personal är hög. Det ger ett cykliskt förlopp i arbetsproduktiviteten. Konjunkturinstitutet gör regelmässigt en bedömning av konjunkturans betydelse för den faktiska arbetsproduktiviteten med det så kallade produktivitetsgapet.

Utvecklingen 2020 skiljer sig från tidigare konjunkturdgångar på två viktiga punkter. För det första så ger stödet till korttidsarbete möjligheten till företag att mycket snabbt reducera antalet arbetade timmar till en låg kostnad, vilket resulterat i en snabb nedgång i medelarbetstiden (se diagram 52).

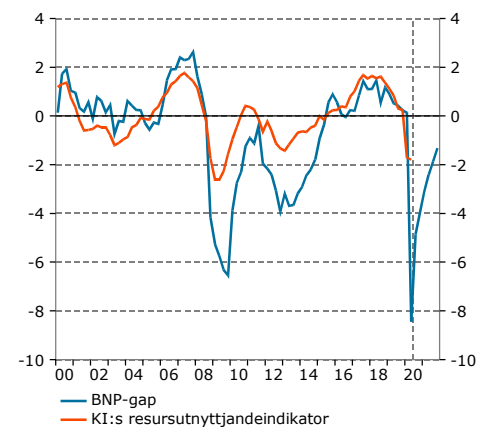
För det andra har arbetsintensiva tjänstebanscher drabbats mer än vanligt. Detta eftersom kontaktnära tjänster till sin natur är arbetsintensiva och utgör en högre smittspridningsrisk än andra verksamheter. Kontaktnära branscher har generellt sett en låg produktivitetsnivå jämfört med mer kapitalintensiv verksamhet. Därför blir produktiviteten totalt sett högre jämfört med ett konjunkturförlopp då arbetsintensiva branscher drabbats mindre. Det medför alltså en positiv sammansättningseffekt på arbetsproduktiviteten i näringslivet som helhet.

¹¹ Det låga resursutnyttjandet illustreras av att BNP-gapet, det vill säga faktisk BNP:s avvikelser från potentiell BNP, var påtagligt lägre än normalt.

¹² Konjunkturinstitutets resursutnyttjandeindikator baseras på en principalkomponentsanalys. För beskrivning av indikatorn, se fördjupningen ”En sammanfattande indikator för resursutnyttjandet i ekonomin”, *Konjunkturläget*, juni 2016. En av de ingående indikatorerna, som avser data från arbetsförmedlingen på andel företag som kan öka produktionen med som mest 10 procent utan att rekrytera, har utslutits från beräkningen eftersom den publiceras betydligt senare än den andra statistiken som ingår i resursutnyttjandeindikatorn.

Diagram 50 BNP-gap och resursutnyttjandeindikator

Procent av potentiell BNP respektive normaliserade säsongrensade kvartalsvärden

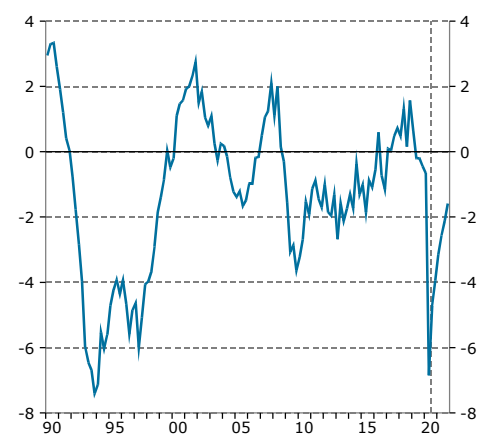

Anm. BNP-gapet definieras som faktisk BNP:s avvikelser från potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 51 Arbetsmarknadsgap

Procent av potentiellt arbetade timmar, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Den så kallade shift-share-metoden kan användas för att göra en ungefärlig uppskattning av denna effekt (se marginalrutan ”Beräkning av den statistiska sammansättningseffekten på arbetsproduktiviteten” för en definition).¹³ Beräkningen är gjord för näringslivet uppdelat på 29 branscher och resultaten visas i diagram 53. Den redovisade effekten ska tolkas som bidrag i procentenheter till årstakten i arbetsproduktivitets utveckling. Resultaten ska tolkas med viss försiktighet eftersom de påverkas av den branschindelning som används, och av tillfälliga förändringar i produktiviteten beräknad i löpande priser. Men resultatet visar ändå att det fanns en ovanligt stor positiv sammansättningseffekt det andra kvartalet 2020.

Löner och inflation

DÄMPADE LÖNEÖKNINGAR I ÅR TILL FÖLJD AV PANDEMIN

Årets stora avtalsrörelse skulle i huvudsak ha genomförts under våren men till följd av pandemin har förhandlingarna skjutits upp till i höst och de gamla avtalen har förlängts. För de berörda löntagarna innebär det att den avtalade lönetillväxten tills vidare blir noll. Det innebär att lönetillväxten i nuläget mestadels kommer från löneökningar utöver centrala avtal, vilka dämpas av lågkonjunkturen på arbetsmarknaden. Löneökningstakten föll därför kraftigt det andra kvartalet i år (se diagram 54).

INDUSTRIAVTALET MINSKAR SKILLNADerna I LÖNEUTVECKLINGEN NÄSTA ÅR

Höstens avtalsrörelse sker i en djup lågkonjunktur men under en relativt snabb återhämtningsfas. Läget kompliceras ytterligare av att effekterna av lågkonjunkturen drabbat olika branscher olika hårt. Trots detta skiljer sig löneutvecklingen nästa år – såväl i genomsnitt som i olika branscher – förhållandevis lite från utvecklingen de senaste fem åren. Det beror framför allt på två faktorer.

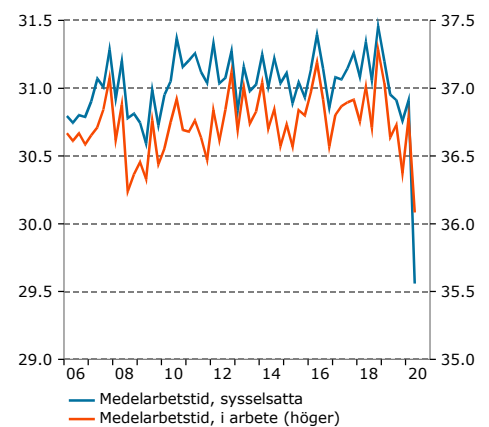
För det första motverkar den lönebildningsmodell som sjöattes 1997 genom Industriavtalet stora skillnader i löneutvecklingen mellan branscher och grupper av arbetstagare. Utan normalerande avtal inom industrin skulle höstens avtalsförhandlingar sannolikt resultera i betydande skillnader i löneutveckling mellan olika branscher.

För det andra har staten genom den flora av stöd som erbjudits lyft bort en betydande del av de ekonomiska konsekvenserna av krisen från parterna och jämnat ut förutsättningarna

¹³ Se Produktivitet och löner till 2015, Specialstudie nr. 6, Konjunkturinstitutet maj 2005. Beskrivningen där avser årsdata, men kan anpassats till kvartalsdata om mittårspriser används istället för löpande priser, vilket är fallet här. Även den dynamiska produktivitetseffekten är positiv det andra kvartalet 2020, om än inte lika stor som den statistiska. Notera att shift-share-metoden inte är lämplig för att beräkna sammansättningseffekter över längre tid.

Diagram 52 Medelarbetstid för sysselsatta och personer i arbete

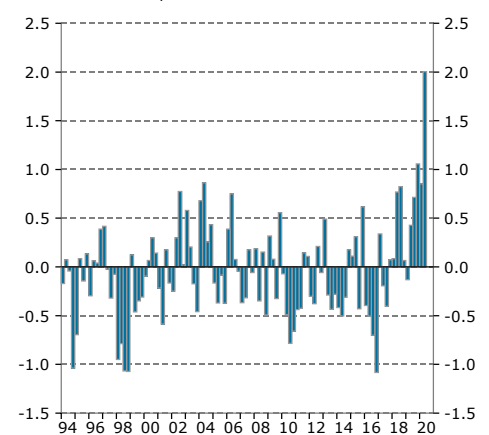
Timmar per vecka, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 53 Statisk sammansättningseffekt på produktiviteten i näringslivet

Procentenheter, kvartalsvärden

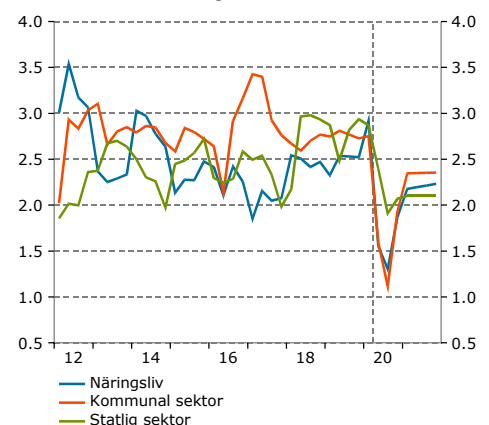

Anm. Effekt på årstakten i produktivitetstillväxten uttryckt i procentenheter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 54 Timlön

Procentuell förändring, kvartalsvärden

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

mellan branscher. Det innebär sammantaget att de kriseffekter som arbetsmarknadens parter behöver beakta är mindre än vad som annars hade varit fallet.

Den successiva ekonomiska återhämtningen bidrar tillsammans med de nya löneavtalen till stigande löneökningstakt mot slutet av 2020. Nästa år ökar lönerna i näringslivet med i genomsnitt 2,2 procent medan lönerna i offentlig sektor växer med 2,3 procent (se tabell 10). En bidragande faktor till något högre lönetillväxt i offentlig sektor är avtalsförhandlingarna i kommunal sektor, där Konjunkturinstitutet bedömer att Kommunal i spåren av pandemin får visst genomslag för kravet på högre löneökningar än industrimärket för yrkesutbildade kommunalarbete.

Tabell 10 Timlön och arbetskostnad

Procentuell förändring respektive procent, kalenderkorrigerade värden

	2018	2019	2020	2021
Timlön, KL, hela ekonomin	2,6	2,6	1,9	2,2
Timlön, KL, i näringslivet	2,5	2,5	1,9	2,2
Timlön, KL, offentlig sektor	2,7	2,8	1,9	2,3
Timlön, NR, i näringslivet	2,8	4,0	5,2	-0,8
Arbetsgivaravgifter ¹ (i procent av lönen), näringslivet	43,0	43,1	41,7	43,1
Arbetskostnad per timme, näringslivet ²	3,4	4,1	4,1	0,2
Produktivitet, näringslivet ^{3, 4}	0,5	2,0	0,3	1,8
Justerad enhetsarbetskostnad, näringslivet ⁴	2,9	2,1	3,7	-1,5
Justerad vinstandel, procent av förädlingsvärde, näringslivet ⁴	35,6	35,9	36,0	37,1

¹ Lagstadgade och avtalade kollektiva avgifter samt löneskatter. ² NR-lön och arbetsgivaravgifter. ³ Förädlingsvärdet delat med arbetade timmar. ⁴ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare, ej kalenderkorrigerad.

Anm. Konjunkturlönestatistiken (KL) respektive nationalräkenskaperna (NR). Timlönen enligt nationalräkenskaperna mäts som lönesumman dividerat med anställdas arbetade timmar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

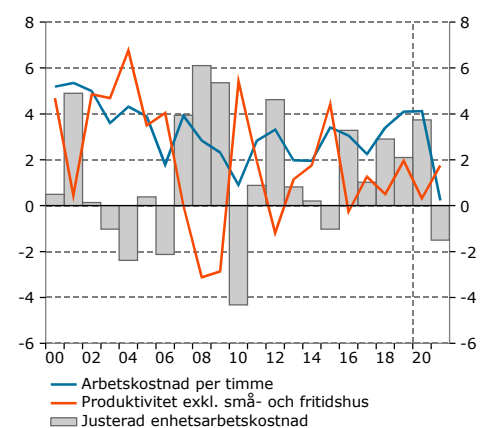
SVAGT KOSTNADSTRYCK 2020–2021

I år bidrar tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter till att arbetskostnaderna i näringslivet dämpas. De kostnadsdämpande effekterna av korttidspermitteringarna och det statliga sjuklöneansvaret fångas dock inte i nationalräkenskapernas lönestatistik, vilket gör att både löneökningstakten och kostnadstrycket överskattas i NR-statistiken (se tabell 10).¹⁴ Detta medför att arbetskostnaden per producerad enhet i år växer med 3,7 procent. Nästa år bidrar det tvärtom till att enhetsarbetskostnaden minskar med 1,5 procent (se diagram 55). En bättre bild av det underliggande

¹⁴ Se marginalrutan "Permittering och sjukfrånvaro ökar NR-timlönen" i kapitlet "Utgångspunkter" i Lönebildningsrapporten 2020, vilken publiceras 1 oktober 2020.

Diagram 55 Justerad enhetsarbetskostnad i näringslivet

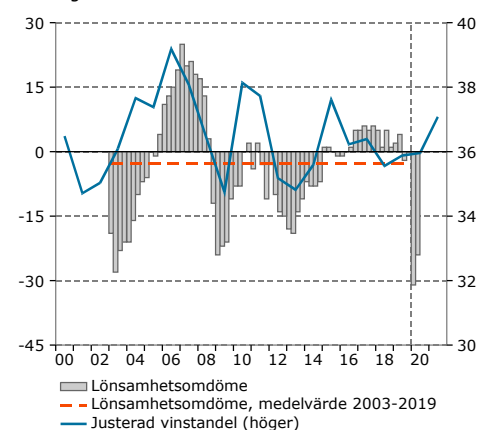
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Anm. Enhetsarbetskostnaden är justerad för egenföretagares arbetsinsats och exkluderar små- och fritidshus.

Diagram 56 Lönsamhet i näringslivet

Procent, årsvärden respektive netttotal, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

kostnadstrycket ges av medelvärdet för 2020–2021. Under dessa år växer enhetsarbetskostnaden med i genomsnitt 1,1 procent per år, vilket indikerar ett relativt svagt kostnadstryck.

Vinstandelen visar hur stor del av näringslivets förädlingsvärde (inklusive subventioner) som går till kapitalersättningar respektive till arbetskostnader. Trots att företagens egna bedömningar av lönsamhetsläget i Konjunkturbarometern föll rejält första halvåret i år så är vinstandelen ungefär oförändrad 2020. Det beror framför allt på de omfattande subventionerna till företag, vilka i år uppgår till knappt 115 miljarder kronor. Det är en ökning med drygt 60 miljarder kronor jämfört med 2019. Nästa år stiger vinstandelen. Det beror dels på att den högre efterfrågan innebär att företagen kan återgå till en mer normal produktionsstakt vilket möjliggör en högre arbetsproduktivitet, dels på att lönerna ökar jämförelsevis måttligt (se diagram 56 och tabell 10).

DEFLATIONEN I APRIL BLEV KORTVARIG

Konsumentpriserna sjönk i årstakt i april 2020 men har sedan dess ökat igen (se diagram 57). Under sommaren steg framför allt priserna på biluthyrning och kläder oväntat mycket (se diagram 58 och diagram 59). I juli ökade priset för att hyra bil med nästan 70 procent jämfört med året innan. Prisuppgången i juli bidrog till att öka inflationstakten med ungefär 0,2 procent, trots att bilhyra endast utgör 3 promille av konsumtionskorgen. I augusti föll priset på att hyra bil tillbaka till mer normala nivåer.

Tabell 11 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt	2020	2018	2019	2020	2021
KPI	100	2,0	1,8	0,6	1,3	
Räntekostnader, räntesats ¹		-4,9	1,8	0,8	-1,3	
KPIF	100	2,1	1,7	0,6	1,3	
Varor	44	0,6	1,0	0,8	0,6	
Tjänster	30	1,9	2,1	1,6	1,4	
Boende exkl. räntekostnader och energi ²	16	1,8	1,9	1,6	1,4	
Energi ³	7	10,5	3,1	-9,1	4,3	
Räntekostnader, kapitalstock ¹	3	7,1	5,8	5,5	5,2	
KPIF exkl. energi	93	1,4	1,6	1,4	1,1	
HIKP		2,0	1,7	0,8	1,3	

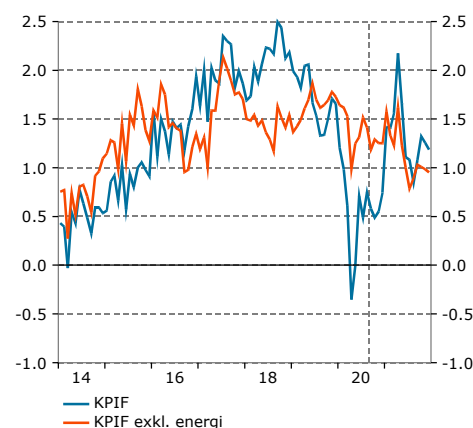
¹ Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och räntesats. ² Avser hyror, reparationskostnader, avskrivningar (renoveringskostnader), tomträttsavgäld och fastighetskatt, försäkringskostnader, kostnader för vatten, avlopp, renhållning och sotning. ³ Energi avser kostnader för el, gas, uppvärmning och drivmedel.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Förhandlingarna inför 2021 års hyresjusteringar har just kommit i gång, och det är för tidigt att säga något säkert om vad hyreshöjningarna slutligen landar på. Hyrorerna utgör tillsammans med bostadsrättsavgifter en tiondel av konsumtionskorgen. Historiskt

Diagram 57 Konsumentpriser

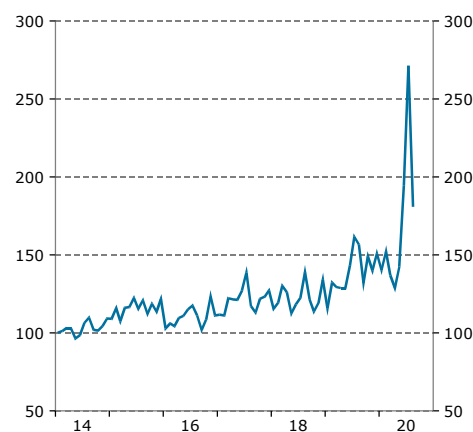
Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 58 Prisindex för biluthyrning i KPI

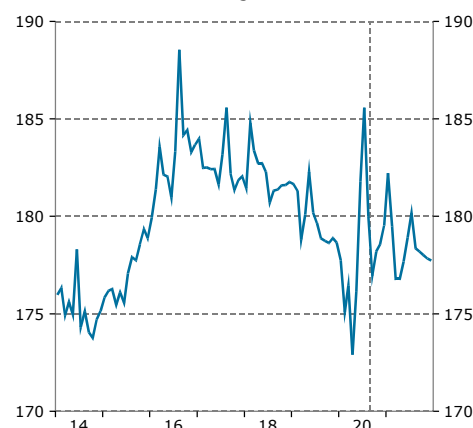
Index januari 2014=100, månadsvärden

Källa: SCB.

Diagram 59 Prisindex för kläder och skor

Index 1980=100, säsongsrensade månadsvärden

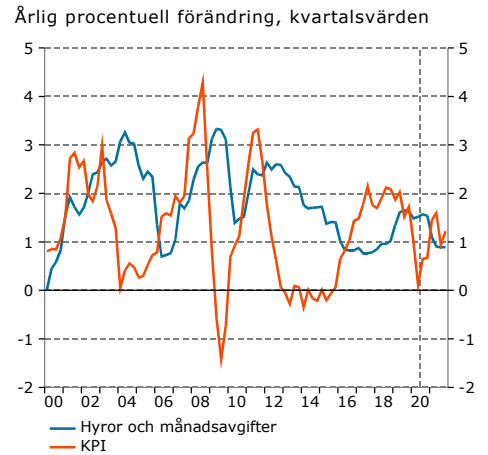

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

sett brukar hyrorna följa KPI-inflationen med eftersläpning. Den låga KPI-inflationen 2020 och fortsatt låga räntor talar för att hyreshöjningarna blir relativt låga 2021 (se diagram 60).

Sedan våren 2020 har den svenska kronan stärkts framför allt mot dollarn. Växelkursen påverkar inflationen med viss eftersläpning. Den starkare växelkursen verkar därför återhållande på varupriserna nästa år som då bara ökar med 0,6 procent (se tabell 11). Låga löneökningar i spåren av covid-19-pandemin förväntas också hålla tillbaka inflationstakten, inte minst på tjänstepriserna. KPIF-inflationen stiger trots detta något nästa år till 1,3 procent.

Diagram 60 Hyror och månadsavgifter i KPI

Anm. Före 2017 avser serien "Hyrer och månadsavgifter" endast hyror.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Scenario för svensk ekonomi och ekonomisk politik

Svensk ekonomi befinner sig i en synnerligen djup lågkonjunktur till följd av covid-19-pandemin. Efter ett djupt fall under 2020 återhämtar sig ekonomin snabbt men konjunkturell balans nås inte förrän 2023. Arbetslösheten faller i takt med att ekonomin återhämtar sig men fortsätter att vara över jämviktsarbetslösheten fram till 2024. Åren med återhämtning präglas av ett något stigande inflationstryck då både löner och priser successivt stiger lite snabbare. Men det dröjer till 2024 innan inflationen är i linje med Riksbankens inflationsmål och reporäntan höjs inte förrän 2024. Det strukturella sparatet är lågt 2020 och behöver stärkas framöver för att på sikt vara i linje med överskottsmålet.

Scenario för svensk ekonomi 2022–2024

ÅTERHÄMTNINGEN EFTER COVID-19-PANDEMIN SKER TILL STOR DEL REDAN I ÅR OCH NÄSTA ÅR

Scenariot tar sin utgångspunkt i Konjunkturinstitutets prognos. Första hälften av 2020 präglades av ett mycket snabbt BNP-fall till följd av covid-19-pandemin och åtgärderna för att minska smittspridningen. Lågkonjunkturen bottnade det andra kvartalet 2020. Under hösten återhämtar sig produktionen i snabb takt och återhämtningen fortsätter 2021. Trots återhämtningen befinner sig ekonomin i en lågkonjunktur även nästa år (se diagram 61). Under hösten 2020 och början av 2021 sker produktionsökningen främst genom ökat antal arbetade timmar för befintlig personal vilket håller tillbaka sysselsättningstillväxten. Den tar dock fart under hösten 2021. Sett till helåret blir ändå sysselsättningstillväxten svag som en följd av den svaga utvecklingen andra halvåret 2020 och inledningen på 2021. Arbetslösheten ökar under 2020 men faller därefter successivt under 2021. Sett till helåren blir dock arbetslösheten högre 2021. Arbetslösheten ligger över jämviktsnivån både 2020 och 2021. Inflationen är låg i år och nästa år bland annat på grund av att enhetsarbetskostnaden ökar långsamt, delvis till följd av relativt låga löneökningar. Inflationen når inte upp till inflationsmålet under dessa år.

EKONOMIN NÄR BALANSERAT RESURSUUTNYTTJANDE I SLUTET AV SCENARIOT

Återhämtningen fortsätter 2022 och 2023, dock i en successivt avtagande takt när ekonomin närmar sig balanserat resursutnyttjande. Ekonomin befinner sig dock fortsatt i lågkonjunktur 2022 och konjunkturell balans nås först 2023. Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden släpar efter något och arbetsmarknadsgapet sluts inte förrän 2024 (se diagram 61). Det tar därmed ungefär 4

Vad skiljer scenario från prognos?

Prognos är Konjunkturinstitutets bedömning av den mest troliga utvecklingen av svensk ekonomi till och med 2021.

Scenariot tar vid där prognosen slutar och är en konsistent beskrivning av utvecklingen de följande tre åren. Scenariot bygger på följande antaganden:

- Inga nya störningar drabbar ekonomin. Ekonomin strävar därför mot ett konjunkturellt balanserat resursutnyttjande.
- Finanspolitiken anpassas så att överskottsmålet uppfylls på sikt, av Konjunkturinstitutet operationaliserat som att det strukturella sparatet i offentlig sektor når 0,3 procent av potentiell BNP. Penningpolitiken bedrivs så att målet om en KPIF-inflation på 2 procent nås på sikt.
- BNP-tillväxten är på längre sikt utbudsbestämd och beror därmed i huvudsak på produktivitetstillväxten och hur utbudet av arbetskraften utvecklas.
- Sveriges överskott i bytesbalansen bedöms falla tillbaka något på längre sikt. Det sker genom ett successivt lägre hushållssparande. Denna utveckling sammanfaller med en successivt starkare real växelkurs.
- Offentlig konsumtion och investeringar utvecklas i linje med det demografiskt betingade behovet. Det innebär bland annat oförändrad personaltäthet i offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning ungefär i linje med historisk utveckling.

Diagram 61 BNP-gap och arbetsmarknadsgap i Sverige

Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet.

år innan ekonomin återhämtat sig från konsekvenserna av covid-19-pandemin.

Den ekonomiska kris som covid-19-pandemin har gett upphov till förstärks inte påtagligt av några större inhemska strukturella obalanser. Konjunkturinstitutets bedömning är att potentialen i ekonomin inte påverkas varaktigt negativt av pandemin. Det finns dock negativa persistenseffekter på ekonomins potential under ett antal år framöver till följd av krisen. Det handlar bland annat om att en del arbetskraft slås ut från arbetsmarknaden till följd av pandemin och att jämviktsarbetslösheten är förhöjd under scenarioåren (för mer information, se kapitlet ”Konjunkturer i Sverige 2020–2021”).

EXPORTEN BIDRAR MEST TILL TILLVÄXTEN 2022–2024

Det är främst exporten som driver tillväxten under 2022–2024, men även inhemska konsumtion och investeringar ger ett påtagligt bidrag, särskilt under 2022 (se diagram 62).

Exporttillväxten fortsätter att vara hög, särskilt under 2022, när återhämtning fortsätter i omvärlden. Ett uppdämt investeringsbehov i delar av omvärlden gynnar svenska exportföretag. Det bidrar till att hålla upppe den svenska nettoexporten som andel av BNP. Den är dock inte lika hög som under 2021 då återhämtningen i omvärlden mattas av något under 2022. Sammantaget faller nettoexportandelen under scenarioåren i takt med att återhämtningen i omvärlden mattas av samtidigt som den svenska kronan förstärks (se diagram 63).

Investeringstillväxten blir hög helåren 2022 och 2023. Året 2022 är dock starkt präglad av att investeringarna ökar mycket under senare delen av 2021 när osäkerheten om pandemin avtar och kapacitetsutnyttjandet ökar i företagen. Investeringsandelen, som blir låg under 2021, ökar därmed under 2022–2023 och blir då jämförelsevis hög. Därefter är behovet av fortsatt utökad produktionskapacitet avtagande i ekonomin. Tillväxten i investeringarna avtar därmed efter 2023 och investeringsandelen faller tillbaka (se diagram 64).

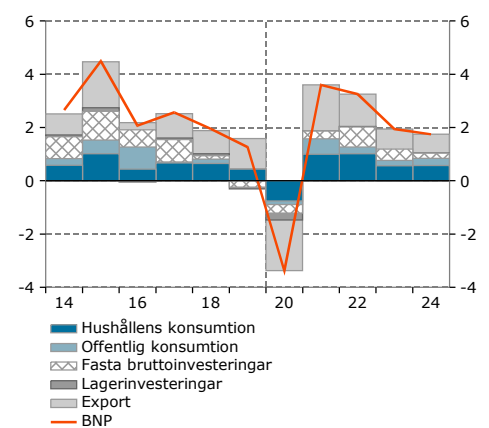
Bidraget till BNP-tillväxten från den inhemska konsumtionen växlar ned 2022 jämfört med 2021. Det beror främst på den offentliga konsumtionen där stora direkta effekter till följd av covid-19-pandemin då faller ur. Hushållen återtar en stor del av den uppdämda efterfrågan redan 2021 men en relativt god tillväxt av disponibelinkomsten håller upppe hushållens konsumtionstillväxt även 2022. Tillväxten i disponibelinkomsten blir betydligt lägre de efterföljande åren vilket har en återhållande effekt på konsumtionstillväxten (se diagram 65).

ARBETSLÖSHETEN FALLER SUCCESSIVT FRAM TILL 2024

Sysselsättningsstillväxten, som ökar mycket under senare delen av 2021, fortsätter att vara hög 2022 och 2023. Sett till helår ökar sysselsättningen särskilt starkt 2022, delvis som en effekt av en hög tillväxt under slutet av 2021. Sammantaget bidrar det till att

Diagram 62 Importjusterat bidrag till BNP-tillväxten

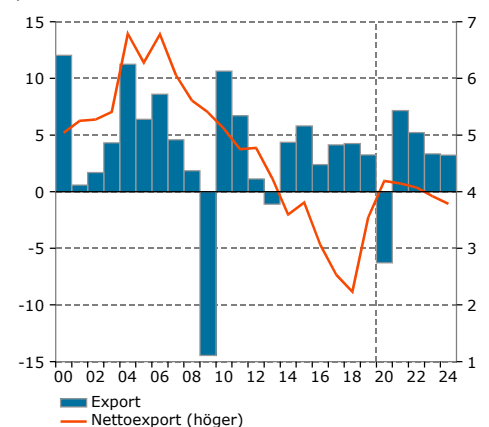
Procentuell förändring respektive procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 63 Export och nettoexport

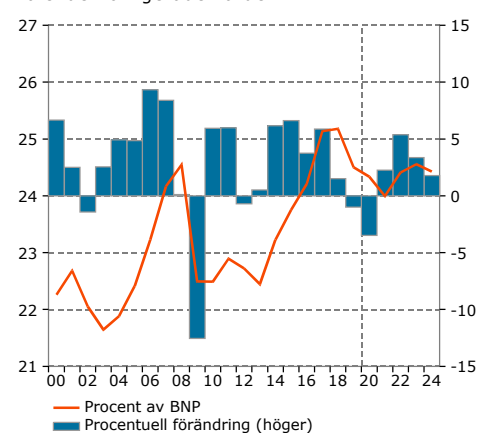
Procentuell förändring, fasta priser respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 64 Fasta bruttoinvesteringar

Procent av BNP respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

arbetslösheten successivt minskar under scenarioåren och når Konjunkturinstitutets bedömda nivå för jämviktsarbetslösheten 2024 (se diagram 66).

INFLATIONEN NÅR INFLATIONSMÅLET 2024

Enhetsarbetskostnadens utveckling är för närvarande mycket volatil, bland annat till följd av systemet med korttidspermitteringar och temporära nedsättningar av arbetsgivaravgiften under 2020. De temporära åtgärderna är till övervägande del urfasade till 2022. Inflationen drivs till stor del av en lönetillväxt som ökar i takt med återhämtningen på arbetsmarknaden. Enhetsarbetskostnaden, som även beaktar produktivitetens utvecklingen, stiger också under scenarioåren och indikerar ett ökande kostnadstryck. Först 2024 når dock enhetsarbetskostnaden i näringslivet en tillväxt på 1,8 procent, vilket är den nivå som Konjunkturinstitutet bedömer är förenlig med Riksbankens inflationsmål på lång sikt (se diagram 67). Dessutom stiger inflationstrycket från importpriserna i takt med att omvärldens ekonomier återhämtar sig, även om en gradvis förstärkning av kronan dämpar denna effekt. Sammantaget ökar inflationen och ligger nära Riksbankens inflationsmål 2023 och målet nås 2024.

Litteraturoversikt över covid-19-pandemins effekter på ekonomisk tillväxt på medellång sikt

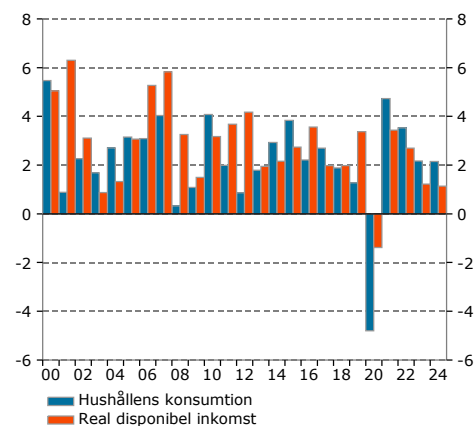
Osäkerheten kring påverkan på ekonomin till följd av covid-19-pandemin är stor, inte minst på lite längre sikt. Det handlar dels om hur återhämtningen kommer att se ut, dels hur stor del av nedgången som kommer att vara temporär respektive permanent.

Ur en teoretisk synvinkel är det inte entydigt hur effekterna av en pandemi påverkar den ekonomiska tillväxten. I Solow's standardmässiga tillväxtmodell förklaras BNP av tre faktorer: arbete, kapital och en teknologifaktor. Hur mycket kapital som används beror på teknologifaktorn, hur mycket arbetskraft som finns tillgänglig och nyttjandekostnaden för kapital.

De flesta som avlider av covid-19 är äldre och tillhör inte arbetskraften. Effekten av pandemin på den svenska arbetskraften är därmed försumbar. Den demografiska aspekten av pandemin kan därmed i princip bortses från när det gäller effekterna på BNP.

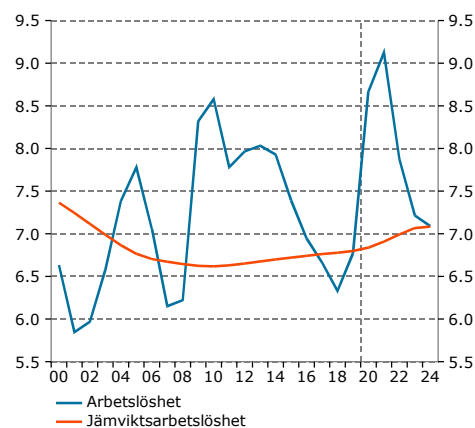
Däremot kan ökad osäkerhet ha varaktiga effekter på ekonomin. Ökad osäkerhet kan leda till en lägre ekonomisk tillväxt genom lägre produktivitetstillväxt på grund av att företag väljer att skjuta på forskning och utveckling (FoU). I termer av Solow's tillväxtmodell innebär det att teknologifaktorn utvecklas sämre, med minskade investeringar och lägre produktivitet som följd. Även om investeringarna och FoU återupptas senare, när osäkerheten är lägre igen, tas

Diagram 65 Hushållens konsumtion och real disponibel inkomst
Procentuell förändring

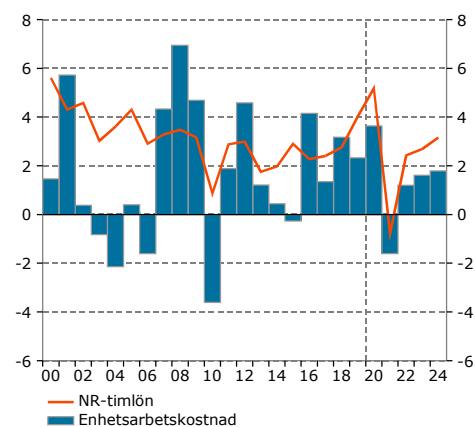
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 66 Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet
Procent av arbetskraften

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 67 Timlön och enhetsarbetskostnad i näringslivet
Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

inte nödvändigtvis den tidigare förlorade utvecklingen igen och produktivitetsnivån, och därmed BNP, riskerar att bli varaktigt lägre.¹⁵ Pandemin kan även varaktigt påverka produktiviteten via effekter på de globala värdekedjorna. Skulle pandemin få till följd att den internationella handelsspecialiseringen minskar kan det få varaktigt negativa effekter på produktivitetsnivån, och därmed på BNP, både i Sverige och i omvärlden. Samtidigt är det tänkbart att pandemin stimulerar till nya mer effektiva arbetsmetoder, till exempel ökad användning av olika IT-lösningar. Ur ett teoretiskt perspektiv är det alltså inte klart om, och i så fall hur, pandemin varaktigt påverkar produktivitetsnivån och BNP.

Den empiriska forskningslitteraturen har än så länge inte heller något enhetligt svar på frågan om effekterna av covid-19-pandemin på ekonomin på längre sikt. Det beror på att det inte finns särskilt många situationer som liknar den nuvarande att dra lärdom ifrån. Flertalet tidigare pandemier har inte hanterats med hjälp av åtgärder som haft så stor ekonomisk påverkan som sker nu. En pandemi som dock har lyfts fram och som påminner om den nuvarande med införda restriktioner och social distansering är spanska sjukan (1918–1920). Det finns dock sparsamt med empirisk forskning över de ekonomiska effekterna av spanska sjukan. De empiriska studier som finns är inte heller enhetliga utan visar på ekonomiska effekter som går åt olika håll.¹⁶ Studierna av spanska sjukan, och andra historiska pandemier, hämmas av bristande tillgång på data. Det finns även svårigheter att isolerat kunna studera effekter av enbart en pandemi. Spanska sjukan drabbade världen i kölvattnet av första världskriget och i början av ett decennium som avslutades med 1930-tals depressionen. En viktig förklaring till flertalet av de empiriska resultat som ändå finns är att arbetskraften påverkades negativt. Den nuvarande pandemin är annorlunda då det främst är äldre utanför arbetskraften som avlider. Det innebär att de slutsatser som kan

¹⁵ Barrero, J., Bloom, N. och I. Wright (2017), "Short and Long Run Uncertainty", Working paper no. 23676, NBER.

¹⁶ För exempel på empiriska resultat från studier av spanska sjukan, se Correia, S., Luck, S. och E. Verner (2020), "Pandemics Depress the Economy, Public Health Interventions Do Not; Evidence from the 1918 Flu", Federal Reserve Bank of New York som visar på att städer i USA med stora nedstängningar under spanska sjukan ledde till lägre dödlighet och snabbare återhämtning jämfört med mindre nedstängningar. Samtidigt visar Brainerd, E. och M. Siegler (2003), "The Economic Effects of the 1918 Influenza Epidemic", Discussion paper no. 3791, CEPR empiriska samband sett till delstater i USA mellan högre dödlighet och högre långsiktig BNP-tillväxt per capita. Barro, R., Ursua, J. och J. Weg (2020), "The Coronavirus and the Great Influenza Pandemic: Lessons from the "Spanish Flu" for the Coronavirus's Potential Effects on Mortality and Economic Activity", Working paper no. 26866, NBER visar däremot att det inte går att hitta tydliga samband mellan storleken på dödligheten från spanska sjukan och hur stor del av det ekonomiska fallet som senare återhämtades under längre sikt aggregerat över 40 länder. Karlsson, M., Nilsson, T. och S. Pichler (2014), "The Impact of the 1918 Spanish Flu Epidemic on Economic Performance in Sweden – An Investigation into the Consequences of an Extraordinary Mortality Shock", *Journal of Health Economics* 36 (2014), sid. 1–19 visar på mycket persistenta negativa effekter på kapitalavkastningen efter åren med spanska sjukan i Sverige.

dras från empiriska studier av tidigare pandemier är begränsade.

Covid-19-pandemins påverkan på ekonomin studeras för närvarande intensivt och mycket ny forskning presenteras löpande. Än så länge kan dock inte litteraturen ge en enhetlig bild av hur denna pandemi kommer att påverka den ekonomiska utvecklingen på längre sikt.

Ekonomisk politik 2020–2024

STRUKTURELLT SPARANDE STÄRKS NÄR COVID-19-PANDEMIN KLINGAR AV

För att lindra effekterna av covid-19 på den svenska ekonomin har riksdagen beslutat om finanspolitiska åtgärder som bedöms uppgå till knappt 175 miljarder kronor för 2020. Detta ger, tillsammans med den ordinarie budgeten för 2020, finanspolitiken en kraftig expansiv inriktning och det strukturella sparandet, det vill säga det finansiella sparandet justerat för konjunkturen, faller från 0,3 procent av potentiell BNP 2019 till –1,8 procent 2020.

Många av åtgärderna 2020 är tillfälliga och regeringens budgetproposition för 2021 innebär ofinansierade åtgärder på knappt 100 miljarder kronor. Finanspolitiken fortsätter därmed att stödja återhämtningen i Sverige nästa år. Det strukturella sparandet stärks och blir –1,1 procent av potentiell BNP 2021.

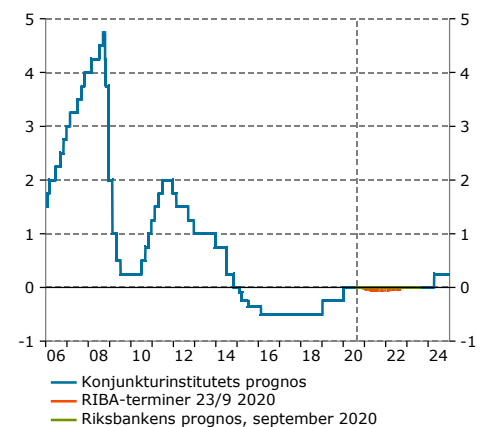
Under scenarioåren antas finanspolitiken bedrivas så att det strukturella sparandet fortsätter att stärkas. År 2022 är det strukturella sparandet –0,5 procent av potentiell BNP och det stiger sedan gradvis till 0,3 procent 2024. Det innebär att det strukturella sparandet först 2024 kan anses vara i linje med överskotts-målet.

REPORÄNTAN PÅ NOLL PROCENT I FLERA ÅR

I december 2019 beslutade Riksbanken att höja reporäntan från –0,25 till 0,0 procent. Redan då mattades konjunkturen av och inflationsutsikterna var svaga. Nu är ekonomin i en mycket djup lågkonjunktur och Riksbanken har så här långt under pandemin valt att lämna reporäntan oförändrad. Andra åtgärder har dock vidtagits för att stödja det finansiella systemet och ge penningpolitisk stimulans. Några av Riksbankens direktionsledamöter har uttryckt att en sänkning av reporäntan kan bli aktuell framöver för att stödja den ekonomiska återhämtningen. Konjunkturinstitutets prognos är dock att Riksbanken väljer att stimulera efterfrågan genom att köpa mer värdepapper och på så vis pressa ner marknadsräntorna. Reporäntan antas därmed förbli 0,0 procent de närmaste åren. Detta är nära marknadens förväntningar i form av så kallade RIBA-terminer (se diagram 68). Inflationen stiger långsamt mot 2,0 procent framöver vilket medför att reporäntan höjs till 0,25 procent i slutet av scenarioperioden, (se tabell 12). Den reala reporäntan är då fortfarande negativ (se diagram 69).

Diagram 68 Reporänta

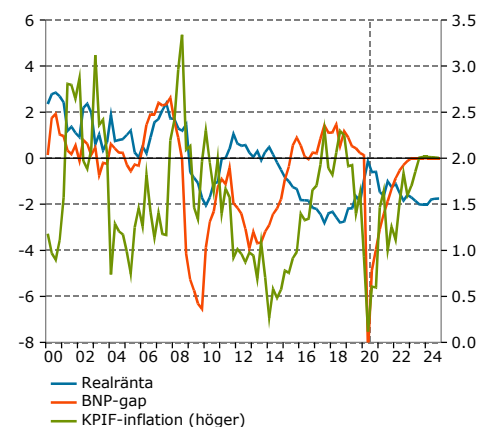
Procent, dags- respektive kvartalsvärden

Anm. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden. Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 69 Realränta, KPIF-inflation och BNP-gap

Procent respektive årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

Anm. Realräntan är beräknad som reporäntan minus KPIF-inflationen. Källa: Konjunkturinstitutet.

FORTSATT LÅG RÄNTA PÅ TIOÅRIGA STATSOBLIGATIONER

Den svenska 10-åriga statsobligationsräntan är i dag låg jämfört med de senaste tre decennierna. Den låga statsobligationsräntan beror bland annat på den låga reporäntan, låga statsobligationsräntor i omvärlden och på Riksbankens köp av statsobligationer.¹⁷

Höjningen av reporäntan 2024 och Riksbankens kommande nedtrappning av sin balansräkning leder till att den 10-åriga statsobligationsräntan stiger till 1,4 procent 2024 (se tabell 12). Denna räntenivå är ca 2,7 procentenheter lägre än genomsnittet för perioden 1993–2019.

Tabell 12 Scenario för svensk ekonomi

Procentuell förändring om inget annat anges

	Utfall	Prognos		Scenario		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP ¹	1,3	-3,6	3,5	3,3	2,2	1,8
BNP per invånare ¹	0,3	-4,5	2,6	2,5	1,4	1,1
Potentiell BNP	1,8	1,2	1,2	1,5	1,7	1,8
BNP-gap ²	0,5	-4,3	-2,2	-0,5	0,0	0,0
Arbetade timmar ¹	-0,3	-3,7	2,0	2,2	1,3	0,7
Produktivitet ¹	1,7	-0,1	1,4	1,1	0,9	1,0
Arbetskraft	1,1	0,2	0,6	0,7	0,6	0,6
Sysselsättning	0,7	-1,9	0,1	2,1	1,3	0,7
Arbetslöshet ³	6,8	8,7	9,1	7,9	7,2	7,1
Timlön ⁴	2,6	1,9	2,2	2,5	2,7	3,2
Enhetsarbetskostnad ^{1,5}	2,3	3,6	-1,0	1,4	1,8	2,1
KPI	1,8	0,6	1,3	1,5	2,0	2,3
KPIF	1,7	0,6	1,3	1,5	1,9	2,0
Reporänta ⁶	-0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25
Statsobligationsränta ⁷	0,1	0,0	0,2	0,6	1,0	1,4
Kronindex (KIX) ⁸	122,1	119,3	117,2	115,8	113,9	111,5
Offentligt finansiellt sparande ⁹	0,4	-3,6	-2,6	-1,0	-0,1	0,3
Strukturellt sparande ²	0,3	-1,8	-1,1	-0,5	0,0	0,3

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Procent av potentiell BNP. ³ Procent av arbetskraften. ⁴ Enligt konjunkturlönestatistiken. ⁵ För hela ekonomin. ⁶ Vid slutet av året. ⁷ Tio års löptid, årsgenomsnitt. ⁸ Index 1992–11–18=100. ⁹ Procent av BNP.

Källor: Medlingsinstitutet, Riksbanken, SCB och Konjunkturinstitutet

STARKARE MEN FORTFARANDE UNDERVÄRDERAD KRONA

I konkurrensvägda termer (KIX) har kronan stärkts mot Sveriges viktigaste handelsländer sedan mars i år (se diagram 70), särskilt mot den amerikanska dollarn. Den reala korträntan i USA har sjunkit relativt den svenska reala korträntan, vilket har bidragit till kronans förstärkning mot dollarn (se diagram 71). Kronan bedöms dock fortfarande vara undervärderad i ett långsiktigt perspektiv och stärks gradvis i scenariot (se diagram 70).

¹⁷ Se fördjupningen "Effekter av centralbankens tillgångsköp" i *Konjunkturläget*, december 2017.

Diagram 70 Kronans effektiva växelkurs (KIX)

Index 1992-11-18=100, månadsvärden

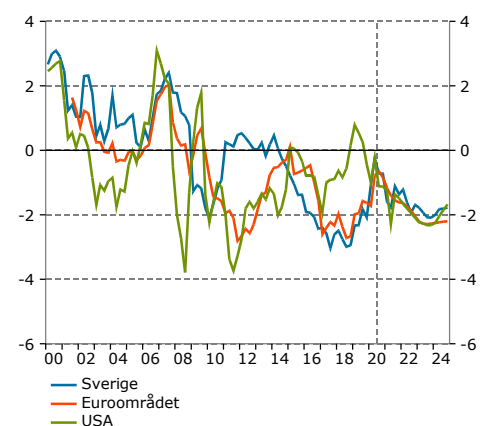

Anm. KIX är ett handelsvägt index baserat på valutor från samtliga OECD-länder samt Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 71 Reala korträntor

Procent, kvartalsvärden

Anm. Reala räntor beräknade som skillnaden mellan nominell 3-månaders statsskuldväxel och årlig procentuell inflation (KPIF för Sverige, HIKP för euroområdet och KPI för USA).

Källor: Riksbanken, SCB, OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser

Covid-19-pandemin har föranlett finanspolitiska åtgärder som bedöms uppgå till knappt 175 miljarder kronor i år. Budgetpropositionen för 2021 innebär ofinansierade åtgärder på knappt 100 miljarder kronor. Detta innebär att Maastrichtskulden stiger till ca 40 procent av BNP under 2020 och ligger kvar på den nivån 2021. De ofinansierade åtgärderna gör att det strukturella sparandet blir lågt både i år och nästa år. Finanspolitiken måste därför stramas åt under de därpå följande åren för att nå ett sparande som är i linje med överskottsmålet.

Prognos för 2020–2021

LÅGT SPARANDE GER STIGANDE MAASTRICHTSKULD

Det finansiella sparandet försvagas kraftigt mellan 2019 och 2020 och faller med historiska 4,1 procent av BNP. I år uppgår det till $-3,6$ procent av BNP (se diagram 72). Det strukturella sparandet, som är justerat för konjunkturen, blir $-1,8$ procent av potentiell BNP i år. Inkomstkvoten, det vill säga offentliga inkomster som andel av BNP, ökar marginellt och tillfälligt 2020 eftersom sammansättningen av BNP blir mer skattemässigt gynnsam. Utgiftskvoten ökar med drygt 4 procent av BNP, vilket beror på ökade utgifter för offentlig konsumtion, offentliga investeringar och framför allt transfereringar till hushåll och företag, samt att BNP minskar.

Det finansiella sparandet för offentlig sektor faller i år med drygt 200 miljarder kronor, främst till följd av de omfattande finanspolitiska åtgärder som beslutats på grund av covid-19-pandemin, och för att den vikande konjunkturen ger lägre skatteinkomster och högre arbetslöshetsrelaterade utgifter. Sparandet skiljer sig åt i de olika sektorerna. Kommunsektorns sparande blir tillfälligt högre då pandemin, och de restriktioner som införts för att minska smittspridningen, gör att kommunala utgifter hålls tillbaka samtidigt som statsbidragshöjningar mer än väl kompenserar för kommunsektorns skattebortfall. Statens sparande minskar däremot med ca 240 miljarder kronor

Budgetpropositionen för 2021 innebär ofinansierade åtgärder om knappt 100 miljarder kronor. Många av de ursprungliga åtgärderna kopplade till covid-19-pandemin faller ut, vilket delvis motverkas av de nya åtgärderna i budgetpropositionen för 2021, samtidigt som ekonomin återhämtar sig. Därför stärks det finansiella sparandet med knappt 45 miljarder kronor till $-2,6$ procent av BNP 2021. Det strukturella sparandet stiger då till $-1,1$ procent av potentiell BNP.

Varken det finansiella sparandet eller det strukturella sparandet har varit så här lågt sedan 1990-talskrisen. Det låga sparandet, tillsammans med den lägre BNP-nivån, resulterar i att

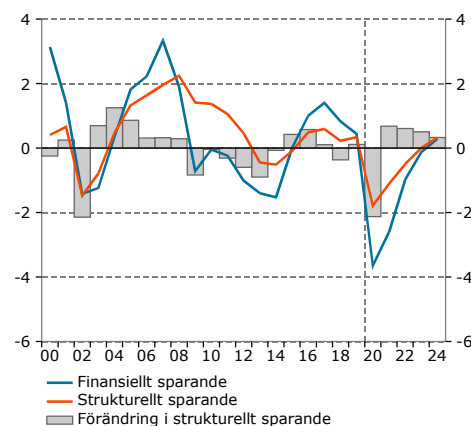
Prognos och scenario

På kort sikt gör Konjunkturinstitutet prognoser för de offentliga finanserna. Den finanspolitiska prognosen för 2021 utgår från regeringens budgetproposition för 2021.

För åren 2022–2024 gör Konjunkturinstitutet ett finanspolitiskt scenario där finanspolitiken antas bedrivas så att den är i linje med överskottsmålet. På sikt antas därför det strukturella sparandet uppgå till en tredjedels procent av potentiell BNP, vilket om ekonomin är nära balans innebär att det finansiella sparandet ligger i linje med överskottsmålet.

Diagram 72 Finansiellt och strukturellt sparande i offentlig sektor

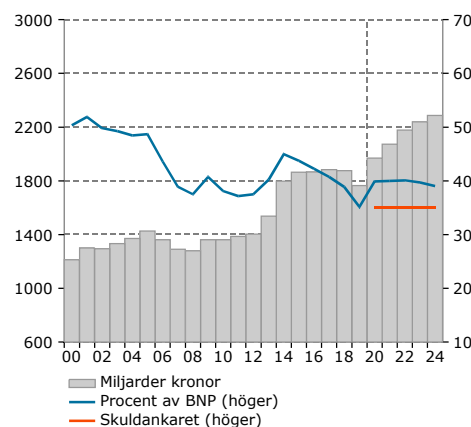
Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 73 Maastrichtskuld

Miljarder kronor respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Maastrichtskulden, den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, stiger till ca 40 procent av BNP 2020 och ligger kvar på ungefär samma nivå 2021 (se diagram 73).

FINANSPOLITISKA ÅTGÄRDER PÅ Knappt 175 MILJARDER KRONOR 2020 PÅ GRUND AV COVID-19-PANDEMIN

Sedan mars och fram till nu har regeringen presenterat tio extra-ändringsbudgetar utöver vårändringsbudgeten och höständringsbudgeten för 2020. Sammantaget har dessa propositioner innehållit åtgärder på drygt 290 miljarder kronor. I en så pass kraftig och annorlunda situation som uppstått till följd av covid-19-pandemin har det varit svårt att förutsäga företagets behov av stöd. De största åtgärderna, sett till hur mycket medel som ursprungligen avsatts, har varit korttidspermittering och omställningsstöd. Ursprungligt anvisade anslagsmedel för dessa stöd uppgår till drygt 130 miljarder kronor. I samband med budgetpropositionen för 2021 uppdaterade regeringen sin prognos över vad stöden kommer att kosta. Därmed uppgår kostanden för åtgärderna för 2020 aviserade från och med februari till knappt 205 miljarder kronor (se kolumn två i tabell 13).

Utöver regeringens justeringar för lägre volymer uppskattar Konjunkturinstitutet ytterligare lägre volymer för korttidspermittering och omställningsstöd. Utbetalningar av sjukpenning i stället för karensavdrag, förebyggande sjukpenning och ersättning för sjuklönekostnader verkar också bli lägre än ursprungligen anvisat. Konjunkturinstitutet bedömer att kostnaden för åtgärderna kommer bli 30 miljarder kronor lägre än regeringens senaste prognos (se kolumn tre i tabell 13). Sammantaget uppgår därmed kostnaderna för de finanspolitiska åtgärder för 2020 som vidtagits efter budgetpropositionen för 2020 och som allt väsentligt föreslagits till följd av covid-19-pandemins konsekvenser till knappt 175 miljarder kronor. Den totala finanspolitiken för 2020 bedöms uppgå till ca 205 miljarder kronor (se kolumn fyra i tabell 13).

Tabell 13 Finanspolitiska åtgärder för 2020

Miljarder kronor

	T.o.m. feb. 2020	Efter feb. 2020	Volym- effekt	Totalt
Utgifter	18,2	171,4	-27,1	162,5
Statlig konsumtion	4,9	10,6	0,0	15,5
Statsbidrag till kommuner och regioner	9,4	49,9	-2,9	56,4
Transfereringar till företag	-1,1	78,1	-17,4	59,6
Transfereringar till regioner och kommuner ¹	0,0	4,0	0,0	4,0
Transfereringar till hushåll	-0,3	28,0	-6,8	21,0
Transfereringar till utland	1,3	0,8	0,0	2,1
Offentliga investeringar	4,0	0,0	0,0	4,0
Inkomster	-12,7	-32,9	3,0	-42,6
Direkta skatter	-12,2	-0,1	0,0	-12,3
Produktionsskatter	-0,9	-32,7	3,0	-30,6
Produktskatter	0,5	0,0	0,0	0,5
Summa	-30,9	-204,3	30,1	-205,1

¹Avser kompensering för sjuklöneansvar.

Anm. Med "T.o.m. feb. 2020" avses budgetpropositionen för 2020 och utskottsinitiativet till extraändringsbudget som riksdagen beslutade om den 19 februari. Med "Efter feb. 2020" menas extraändringsbudgeterna från och med mars (prop. 2019/20:132, 136, 142, 146, 151, 166, 167, 181, 187, 2020/2021:2), vårandringsbudgeten (VÅB) och höstandringsbudgeten (HÅB) samt det som har aviserats av regeringen, justerat för regeringens nya prognos i budgetpropositionen för 2021 över i vilken grad stöden kommer nyttjas. I kolumnen "Volymeffekt" redovisas när Konjunkturinstitutet har en annan prognos avseende volymer för införd politik 2020 jämfört med prognosen som presenterats i budgetpropositionen för 2021. I kolumnen "Totalt" redovisas den totala finanspolitiken för 2020, det vill säga summan av de tre föregående kolumnerna.

Källa: Konjunkturinstitutet och regeringen.

SATSNINGAR PÅ VÄLFÄRD, SÄNKTA SKATTER OCH GRÖNA INVESTERINGAR I BUDGETEN FÖR 2021

Budgetpropositionen för 2021 innebär ofinansierade åtgärder om knappt 100 miljarder kronor, inklusive tidigare aviserade tillkommande åtgärder 2021. Drygt 35 miljarder kronor avser offentlig konsumtion och investeringar där en stor del är statsbidrag till kommunsektorn. Knappt 30 miljarder kronor avser transfereringar till hushåll och företag och knappt 35 miljarder avser sänkta skatter. Nästan 10 miljarder kronor av budgeten avser satsningar inom miljö- och klimatområdet. En djupare analys av de finanspolitiska åtgärderna nästa år ges i fördjupningen "Budgetpropositionen för 2021".

Den svenska ekonomin kännetecknas nästa år av en djup lågkonjunktur men också av en snabb konjunkturåterhämtning. Den åtgärdsmässigt omfattande budgeten för 2021 innebär att finanspolitiken fortsätter att stödja återhämtningen i Sverige nästa år, samtidigt som det offentliga underskottet blir lägre än 2020.¹⁸ Med tanke på pandemin och den djupa lågkonjunkturen är detta inte omotiverat. Det innebär samtidigt att det

¹⁸ Hur stor betydelse finanspolitiken har på BNP och sysselsättning beror på vilka åtgärder som genomförs och storleken på de finanspolitiska multiplikatorerna, se fördjupningen "Kortsiktiga effekter av finanspolitik på BNP och sysselsättning i Sverige", *Konjunkturläget*, juni 2017.

offentligfinansiella sparandet förblir rejält negativt 2021, om än inte fullt lika negativt som 2020. Det är därför rimligt att finanspolitiken stramas åt åren därpå så att ett sparande i linje med överskottsmålet nås 2024. Det strukturella sparandet stärks och blir -1,1 procent av potentiell BNP 2021 (se tabell 14). Att det strukturella underskottet är fortsatt stort nästa år bedöms vara förenligt med det finanspolitiska ramverket.

Tabell 14 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2018	2019	2020	2021
Inkomster¹	2 390	2 443	2 415	2 484
<i>Procent av BNP</i>	49,5	48,7	48,9	47,9
Skatter och avgifter ²	2 107	2 147	2 118	2 163
<i>Skattekvot</i>	43,8	42,9	43,0	41,9
Kapitalinkomster	75	78	69	74
Övriga inkomster ³	208	219	229	247
Utgifter	2 350	2 421	2 596	2 619
<i>Procent av BNP</i>	48,7	48,2	52,6	50,5
Konsumtion	1 258	1 298	1 333	1 387
Transfereringar ²	829	849	978	931
Hushåll	656	673	719	728
Företag	93	94	168	108
Utland	80	82	92	94
Investeringar	233	247	259	271
Kapitalutgifter	30	28	25	29
Överföring till hushållen ⁴	0	0	0	0
Finansiellt sparande	40	22	-180	-135
<i>Procent av BNP</i>	0,8	0,4	-3,6	-2,6
Primärt finansiellt sparande ⁵	-5	-28	-224	-180
<i>Procent av BNP</i>	-0,1	-0,6	-4,5	-3,5
Strukturellt sparande	11	17	-92	-59
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,2	0,3	-1,8	-1,1
Maastrichtskuld	1 876	1 765	1 970	2 072
<i>Procent av BNP</i>	38,9	35,2	39,9	40,0

¹ Exklusive EU-skatter. Dessa ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ² Prognoserna för skatter och avgifter samt transfereringar baseras på 2020 års regelverk. ³ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna samt inkomster av bokföringsteknisk karaktär såsom kapitalförslitning. ⁴ Beräkningsteknisk överföring till hushåll i form av skatter eller transfereringar. Avser de belopp som under kommande år behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁵ Finansiellt sparande exklusive kapitalinkomster och kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Begrepp och antaganden

Strukturellt sparande visar vad offentlig sektors finansiella sparande skulle vara om ekonomin var i konjunkturläget.

Budgetutrymmet visar utrymmet för nya ofinansierade finanspolitiska åtgärder. Det beräknas enligt Konjunkturinstitutets definition som den del av det strukturella sparandet som vid oförändrade regler överstiger en tredjedels procent av potentiell BNP.

Med **oförändrade regler** menas att inga nya beslut fattas av riksdag, regering eller kommuner.

Den **demografiskt betingade efterfrågan** visar hur efterfrågan på offentlig konsumtion och investeringar ändras när befolkningens storlek och sammansättning ändras.

Konjunkturinstitutets **finanspolitiska scenario** bygger på följande antaganden:

- Stat och kommun beslutar om utgiftsåtgärder inom offentlig konsumtion och investeringar som bibehåller personaltäckningen inom offentligt finansierade verksamheter samt en standardhöjning ungefär i linje med historiskt mönster.
- Stat och kommun beslutar om åtgärder som ökar eller minskar hushållens disponibla inkomster så att det strukturella sparandet uppgår till en tredjedels procent av potentiell BNP. I scenariot sker detta genom en beräkningsteknisk överföring från offentlig sektor till hushållen. Vid större avvikelser bör en stegvis återgång ske till ett strukturellt sparande på en tredjedels procent av potentiell BNP.
- Kommunsektorns skulder antas på sikt inte växa som andel av BNP. Givet nuvarande investeringsnivåer innebär antagandet att ett finansiellt sparande i kommunsektorn på -0,3 procent av BNP nås på några års sikt.

En **utförligare beskrivning** av dessa begrepp och antaganden finns på <https://www.konj.se/var-verksamhet/sa-gor-vi-prognoser/antaganden-gallande-offentliga-finanser.html>

Offentligfinansiella förutsättningar 2022–2024

I detta avsnitt redogörs för utvecklingen av de offentliga finanserna i strukturella termer vid oförändrade regler för åren 2022–2024. Oförändrade regler innebär att inga beslut om finanspolitiska åtgärder tas utöver vad som finns med i statens budget för 2021. Aviseringar gjorda i budgetpropositionen för 2021 avseende efterföljande år, som utgör förslag om riktlinjebeslut om förändrade preliminära inkomstberäkningar och utgiftsramar för åren efter 2021, beaktas inte i beräkningarna om aviseringarna innebär avvikelser från den budgeterade nivån för 2021. I budgetpropositionen för 2021 finns det ett antal förslag som är temporära, som nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga och skattereduktionen för arbetsinkomster. Att temporära åtgärder faller bort är beaktat vid beräkningen av oförändrade regler.

Budgetutrymmet, som visar utrymmet för ofinansierade åtgärder, beräknas som den del av det strukturella sparandet som vid oförändrade regler överstiger en tredjedels procent av potentiell BNP. Som andel av potentiell BNP sjunker utgifterna 2022–2024 medan inkomsterna är relativt stabila (se diagram 74).

Detta kallas för automatisk budgetförstärkning och innebär att det strukturella sparandet i avsaknad av nya finanspolitiska åtgärder successivt stärks. Åren 2022 och 2023 förstärks den automatiska budgetförstärkningen av att ett antal temporära åtgärder från budgetpropositionen för 2021 faller bort. Konjunkturinstitutet bedömer att det strukturella sparandet vid oförändrade regler uppgår till 1,6 procent av potentiell BNP 2024 (se diagram 75). Detta ger ett ackumulerat budgetutrymme på 73 miljarder kronor fram till och med 2024 (se tabell 15).

Tabell 15 Budgetutrymme 2022–2024

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2022–2024
Förändring av strukturella inkomster vid oförändrade regler (A)	86	95	105	286
Förändring av strukturella utgifter vid oförändrade regler (B)	32	32	71	135
Automatisk budgetförstärkning (C=A-B)	55	63	34	151
Förstärkning av strukturellt sparande för att nå 1/3 procent av potentiell BNP (D)	77	1	1	78
Budgetutrymme ¹ (C-D)	-22	62	33	73
Ackumulerat budgetutrymme	-22	40	73	

¹ Det nya budgetutrymme som genereras varje enskilt år redovisas för respektive år 2022–2024. Det totala ackumulerade budgetutrymme 2022–2024 visas i den sista kolumnen samt raden "Ackumulerat budgetutrymme".

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 74 Strukturella utgifter och inkomster i offentlig sektor vid oförändrade regler

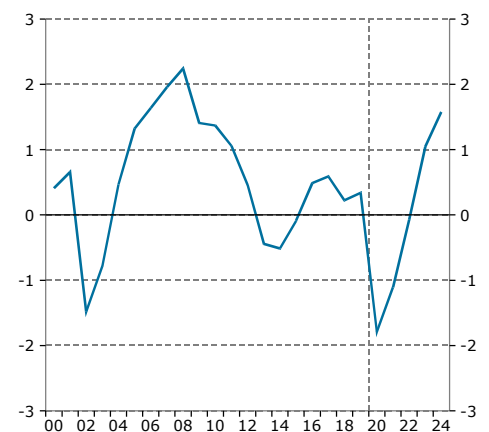
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 75 Strukturellt sparande i offentlig sektor vid oförändrade regler

Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Finanspolitik 2022–2024

För scenarioåren 2022–2024 antar Konjunkturinstitutet att aktiva beslut för offentlig konsumtion och investeringar fattas i en omfattning som möjliggör bibehållen personaltäthet i offentligfinansierade verksamheter. Scenariot tar sin utgångspunkt i den personaltäthet som följer av förslaget i budgetpropositionen för 2021 samt en standardhöjning ungefär i linje med det historiska mönstret.

Utgångspunkten i scenariot är att finanspolitiken bedrivs så att det strukturella sparandet uppgår till en tredjedels procent av potentiell BNP. Om budgetutrymmet understiger de demografiskt betingade utgiftsåtgärderna för att både bibehålla personaltätheten i offentligfinansierade verksamheter och höja standarden i linje med det historiska mönstret, antas normalt att skatter och/eller transfereringar riktade mot hushållen anpassas på ett sätt som stärker de offentliga finanserna och minskar hushållens disponibla inkomster. Konjunkturinstitutet kallar detta för en beräkningsteknisk överföring från hushållen.¹⁹

BIBEHÅLLEN VÄLFÄRD KRÄVER FINANSIERING

Att bibehålla personaltätheten i de offentligt finansierade verksamheterna under scenarioåren bedöms kosta 79 miljarder kronor till och med 2024 i förhållande till oförändrade regler (se tabell 16). Att därutöver höja standarden i linje med det historiska mönstret innebär sammantaget ökade utgifter på 95 miljarder kronor 2024, varav 34 miljarder kronor i staten och 62 miljarder kronor i kommunsektorn.

De demografiskt betingade utgiftsåtgärderna, inklusive en standardhöjning, är högre än budgetutrymmet. Det krävs därför att en mindre del av utgiftsåtgärderna finansieras med åtgärder som höjer inkomsterna i offentlig sektor eller minskar andra utgifter. I scenariot sker därför en beräkningsteknisk överföring från hushållen på totalt 22 miljarder kronor 2022–2024. I scenariot ökar det strukturella sparandet från –1,1 procent av potentiell BNP 2021 till 0,3 procent 2024. Det innebär att offentlig sektors sparande är i linje med överskottsmålet 2024.

De avvikelser mellan det strukturella sparandet och riktmärket om ett strukturellt sparande om en tredjedels procent av potentiell BNP som sker 2020–2023 antas inte tas igen genom ett högre sparande efter 2024, givet att ekonomin då befinner sig i konjunkturrell balans.

REGERINGEN HÖJER UTGIFTSTAKEN

Regeringen föreslog i den ekonomiska vårpropositionen 2020 att utgiftstaket skulle höjas med 350 miljarder kronor 2020 på grund av det kraftigt försämrade ekonomiska läget.

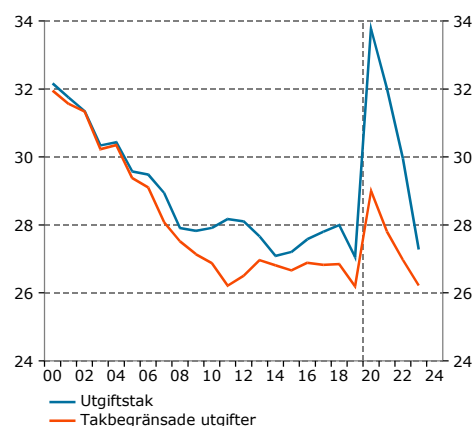
¹⁹ Om den beräkningstekniska överföringen är negativ innebär det att hushållens disponibla inkomster minskar, se överföring till hushållen genom ändrade skatter och transfereringar i tabell 16.

I budgetpropositionen för 2021 föreslår regeringen att höja utgiftstaken för 2021 och 2022 med 250 respektive 130 miljarder kronor. För 2023 föreslås ett utgiftstak som är i linje med det som aviserades i vårpropositionen. Det innebär att de föreslagna utgiftstaken för 2022–2023 successivt återgår till ungefär samma andel av potentiell BNP som förelåg innan pandemin (se diagram 76).

Enligt riktlinjerna ska budgeteringsmarginalen, som är skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna, det kommande året vara minst 1,5 procent av de takbegränsade utgifterna. Konjunkturinstitutet bedömer att budgeteringsmarginalen 2021 är 15,1 procent, vilket motsvarar 222 miljarder kronor. Utgiftstaket torde därför inte vara en begränsande faktor för utgifterna nästa år. Att budgeteringsmarginalen är betydligt högre än normalt är befogat med anledning av den väsentligt förhöjda makroekonomiska osäkerheten.

I det finanspolitiska scenariot uppgår budgeteringsmarginalen 2022 till 11,1 procent av de takbegränsade utgifterna, vilket motsvarar 163 miljarder kronor. För 2023 minskar budgeteringsmarginalen till 4,0 procent.

Diagram 76 Utgiftstak och takbegränsade utgifter
Procent av potentiell BNP

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksdagen och Konjunkturinstitutet.

Tabell 16 Finanspolitiskt scenario i offentlig sektor

Miljarder kronor

	2022	2023	2024	2022-2024
Budgetutrymme	-22	62	33	73
Utgiftsåtgärder exkl. standardhöjning	26	32	21	79
Utgiftsåtgärder inkl. standardhöjning	31	37	28	95
Staten	9	12	13	34
Konsumtion	6	9	11	25
Investeringar	3	3	3	8
Kommunal sektor	22	25	15	62
Konsumtion	20	22	13	55
Investeringar	2	3	2	7
Överföring till hushållen genom ändrade skatter och transfereringar	-7	-1	-14	-22
Strukturellt sparande ¹	-0,5	0,0	0,3	

¹ Procent av potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Offentliga inkomster och utgifter 2020–2024

TROTS DÄMPAD EKONOMI I ÅR STIGER SKATTEKVOTEN

Covid-19-pandemin har en negativ påverkan på stora skattebaser som lönesumman och hushållens konsumtion. Även hushållens

kapitalinkomster och bolagens vinster utvecklas svagt i år. Dessa skattebaser är små men då de är konjunkturkänsliga kan de påverka skatteinkomsterna mycket enskilda år. I år är det främst de stora skattebaserna som har påverkats.

I frånvaro av regeländringar stiger skatteintäkterna normalt med ca 100 miljarder kronor per år. Men på grund av rådande situation minskar i stället skatteintäkterna mellan 2019 och 2020 med ca 35 miljarder kronor. Skattekvoten, det vill säga skatter och avgifter som andel av BNP, stiger dock mellan 2019 och 2020, trots beslutade skattesänkningar (se diagram 77). Det är en följd av gynnsamma sammansättningsförändringar av skattebaserna och ökade beskattade arbetsmarknadsrelaterade transfereeringar och bidrag.

Nästa år sänks skatterna med knappt 35 miljarder kronor. Hushållens skatter sänks med knappt 18 miljarder kronor, främst till följd av införandet av en ny skattereduktion för förvärvsinkomster, en temporär skattereduktion för arbetsinkomster och höjningen av grundavdraget för äldre. Skatteintäkterna minskar också till följd av att den allmänna löneavgiften slopas för yngre. De olika skatteförändringarna beskrivs noggrannare i fördjupningen ”Budgetpropositionen för 2021”.

Trots en relativt god utveckling av de viktiga skattebaserna lönesumman och hushållens konsumtion nästa år faller skattekvoten mer än vad skattesänkningarna i budgetpropositionen implicerar. Detta beror på att BNP växer snabbare än de stora skattebaserna. Att temporära skattesänkningar, som nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga och skattereduktionen för arbetsinkomster, faller bort bidrar till att skattekvoten stiger något 2023.

KONSUMTIONEN UTVECKLAS SVAGT I ÅR TROTS HÖGT TRYCK I VÅRDEN

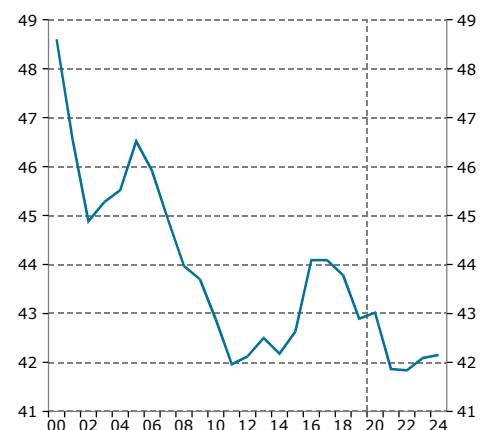
Trots högt tryck på vården så växer offentlig konsumtion långsamt i år. Detta beror bland annat på att den covid-19-relaterade vården, som varit resursintensiv, har trängt undan annan vård som dock kommer att behöva tas omhand om senare. Detta gör att antalet vårdtillfällen blir lägre 2020 jämfört med vad de annars skulle ha varit. Även inom omsorg, bland annat äldre- och barnomsorg, är volymerna lägre än normalt. Exempelvis var det en hög frånvaro på förskolan under mars och april och i början av hösten.²⁰

Kostnaden för att utföra vården och omsorgen har dock varit något högre än normalt. Därför växer offentlig konsumtion i löpande pris i år med ca 3 procent, vilket är lägre än det historiska genomsnittet sedan 1994 (se diagram 78).

Regeringen har i år höjt statsbidragen betydligt mer än normalt. En del av höjningen av statsbidragen är permanent, medan

Diagram 77 Skatter och avgifter

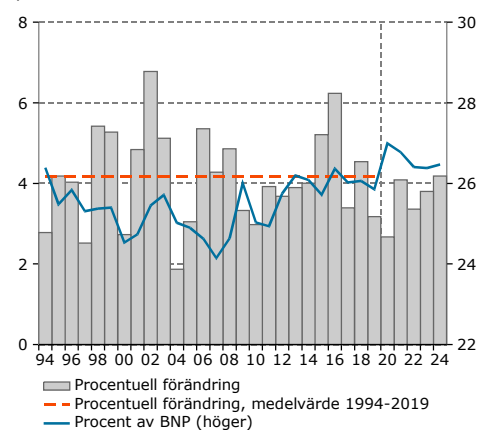
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 78 Offentliga konsumtionsutgifter

Procentuell förändring, löpande priser respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

²⁰ I avsnittet ”Offentlig konsumtion växer långsamt i år trots hög belastning i vården” i kapitlet ”Konjunkturer i Sverige 2020–2021” beskrivs hur de metoder som används för att mäta offentlig konsumtion påverkar konsumtionsutvecklingen i år.

en del är temporär för 2020. De temporärt högre statsbidragen är tänkta att täcka dels kommunernas bortfall av skatteinkomster, dels de höga kostnaderna till följd av covid-19-pandemin. Skattebortfallet blir dock lägre än vad som prognostiserades i våras. De permanent höjda statsbidragen ger kommuner och regioner möjlighet att varaktigt höja konsumtionen. Dock har kommuner och regioner i år inte möjlighet att utnyttja medlen till fullo. En stor del av statsbidragshöjningen för 2020 omsätts därför inte i en högre konsumtionstillväxt utan sparas istället. Därmed är det finansiella sparandet i kommunsektorn betydligt högre i år än vad det var förra året.

Nästa år höjs statsbidragen till kommunsektorn ytterligare. De mesta är permanenta eller långsiktiga höjningar. Regionerna tillförs pengar för att kunna beta av vårdskulden som byggts upp under 2020. Kommunerna får framför allt ytterligare stöd till äldreomsorgen och grundskolan. Dessa statsbidrag antas användas till konsumtion i kommuner och regioner. Staten höjer utgifterna genom utbildning, arbetsmarknad, polis och rättsväsendet. Sammantaget växer den offentliga konsumtionen i löpande pris lite mer än det historiska genomsnittet nästa år.

För åren 2022–2024 följer den offentliga konsumtionen den demografiska utvecklingen och uppgår till drygt 26 procent av BNP. Offentlig konsumtion har åren 2020–2024 inte utgjort en sådan stor andel av BNP sedan början av 1990-talet.

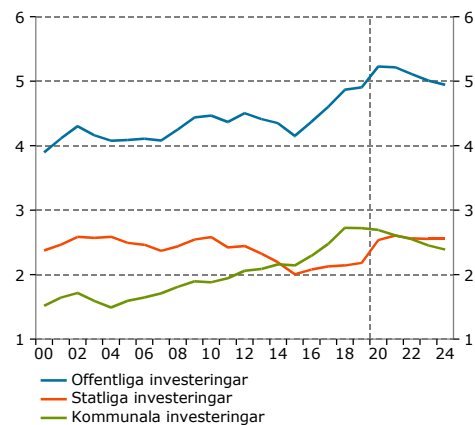
HÖGA OFFENTLIGA INVESTERINGAR I NÄRTID

Statens investeringar växer starkt och ökar som andel av BNP i närtid, för att sedan stabiliseras på en hög nivå (se diagram 79). Det pågår stora infrastrukturprojekt i både Göteborg och Stockholm samtidigt som investeringarna inom försvaret tar fart. Kommunerna har investerat mycket i byggnader, så som sjukhus, skolor och äldreboenden, vilket har lett till att kommunernas investeringar som andel av BNP är mycket höga i ett historiskt perspektiv. Behovet av utökade och förbättrade verksamhetslokaler finns kvar men som andel av BNP kommer kommunernas investeringar att falla tillbaka de kommande åren. Sammantaget innebär detta att de offentliga investeringarna är mycket höga i närtid för att sedan minska något som andel av BNP.

ARBETSMARKNADERSÄTTNINGEN ÄR TILLFÄLLIGT HÖG

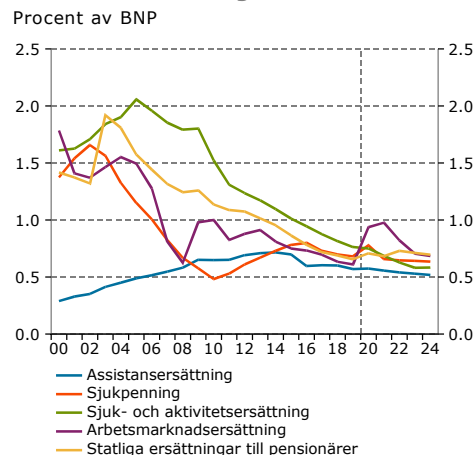
Tillfälliga regeländringar inom socialförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen på grund av covid-19-pandemin gör ersättningarna tillfälligt mer generösa i år (se marginalrutan "Finanspolitik 2020 på grund av covid-19-pandemin"). I budgetpropositionen för 2021 förlängs den generösare arbetslöshetsförsäkringen tillfälligt för 2021 och 2022. De utbetalda arbetsmarknadsersättningarna minskar som andel av BNP från 2022 och framåt (se diagram 80).

Diagram 79 Offentliga investeringar
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 80 Transfereringar till hushåll vid förändrade regler
Procent av BNP

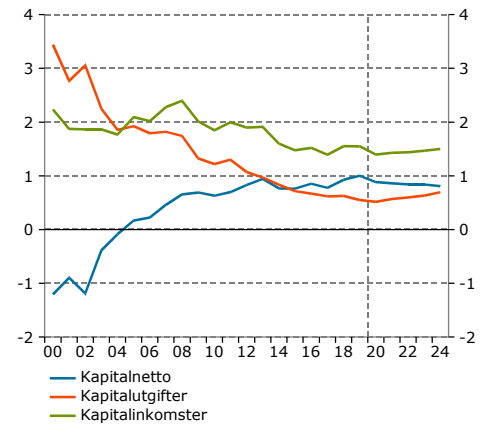
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

FORTSATT POSITIVT KAPITALNETTO

Trots en kraftigt ökad offentlig skuldsättning i år faller inte kapitalnettot, vilket är offentliga kapitalinkomster minus kapitalutgifter, anmärkningsvärt framöver (se diagram 81). Både räntetäkter och utdelningar minskar i år men ränteutgifterna minskar också eftersom Riksgälden emitterar en större mängd statsobligationer till överkurs, vilket sänker impliciträntan på statskulden. Nästa år bedöms kapitalinkomsterna bara förändras marginellt, medan ränteutgifterna ökar något, vilket sammantaget leder till att kapitalnettot faller. Totalt minskar kapitalnettot med 10 miljarder kronor från 2019–2021, trots att Maastrichtskulden ökar med drygt 300 miljarder kronor över samma år. Detta är en följd av de historiskt mycket låga räntenivåerna för offentlig skuldsättning.

Diagram 81 Kapitalnetto

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Osäkerhet i prognosen

Global BNP föll kraftigt det andra kvartalet då stora delar av världen i varierande grad var under nedstängning. Världsekonomin har därmed hastigt hamnat i en djup recession. När restriktioner gradvis har tagits bort, har ekonomin följt efter och en återhämtning har inletts. Hastigheten i återhämtningen varierar kraftigt mellan länder och beror bland annat på i vilken utsträckning smittspridningen dämpats och ekonomin har kunnat öppnas upp. Hur fort återhämtningen går beror också på hur persistenta beteendeförändringarna till följd av pandemin är. Det finns en risk att återhämtningen både i Sverige och omvärlden blir mer utdragen än i prognosen, men det är även möjligt att återhämtningen går snabbare än väntat. Övriga risker kommer huvudsakligen från omvärlden och de är i allt väsentligt nedåtrisker. Sammantaget bedöms sannolikheten för en lägre BNP-tillväxt vara högre än det motsatta.

OSÄKERHET I PROGNOSEN TILL FÖLJD AV PANDEMIN

Osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen är förhöjd, såväl i Sverige som globalt. Den beror i hög utsträckning på osäkerheten om hur pandemin utvecklar sig, hur utvecklingen av vaccin och behandlingar går och i vilken omfattning åtgärder för att hindra smittspridning tas bort, förlängs eller införs på nytt. Det beror också på hur hushåll, företag och länder reagerar på utvecklingen. Att osäkerheten är förhöjd beror också på den unika situationen att recessionen beror på en pandemi, som gör det svårt att dra historiska paralleller eftersom pandemier med lika allvarliga globala ekonomiska konsekvenser inte har inträffat i modern tid. En annan faktor som gör att prognosen är ovanligt osäker är att det i många länder har genomförts en snabb omläggning av den ekonomiska politiken i en kraftigt expansiv riktning. Detta skyndar på återhämtningen men det medför också risker. En risk är att de offentliga stimulanspaketen medför en snabb försämring av offentliga finanser i år och nästa år i många länder. Det minskar utrymmet för nya stimulanser framöver och kan innebära att de införda stöden till hushåll och företag kan behöva tas tillbaka i förtid. När stödåtgärder upphör kan det ge stora negativa effekter på ekonomin. Det finns således en risk att återhämtningen, till följd av pandemin, blir mer utdragen än i prognosen, men även en möjlighet till en snabbare återhämtning.²¹ Uppåttricken är främst kopplad till att utvecklingen av ett säkert vaccin går snabbare än vad som antas i prognosen och att fler människor blir vaccinerade i år och nästa år och/eller att effektiva behandlingar mot covid-19 tas fram. Det finns också risker som inte är kopplade till pandemin, men de är i nuläget

²¹ Se vidare avsnittet "Alternativscenariot" för effekterna på svensk ekonomi av en sämre utveckling i omvärlden.

underordnade riskerna kopplade till pandemin. Nedan kommenteras de mest betydande av dessa risker kort.

RISK ATT STORBRIANNIEN LÄMNAR EU UTAN AVTAL

Prognosen baseras på att det sker ett ordnat brittiskt utträde vid årsskiftet när Storbritannien lämnar EU:s inre marknad och tullunionen vid övergångsperiodens slut. Förhandlingarna går dock trögt och risken är fortfarande påtaglig att utträdet sker utan avtal, vilket bland annat skulle leda till att handeln kommer att ske till WTO-regler. Effekterna av detta skulle kunna bli stora, främst för Storbritannien men även omvärlden skulle påverkas.²² De direkta effekterna för Sverige via den bilaterala handeln skulle förmodligen bli relativt begränsade. Den svenska varuexporten till Storbritannien uppgick till 5,4 procent av total varuexport 2019. Till de direkta handelseffekterna ska dock läggas risken för turbulens på de finansiella marknaderna, förtroendeeffekter och svagare efterfrågan från andra länder som också drabbas.

GEPOLITISK ORO KAN DÄMPA TILLFÖRSIKTEN

De geopolitiska spänningarna var stora i världen redan före pandemin och de har inte minskat under året även om det mediala fokuset har legat på annat håll. Ett stort antal konflikthärddar runt om i världen skapar osäkerhet om utvecklingen av den globala ekonomin. De kanske mest oroande konflikthärdarna ur ett globalt ekonomiskt perspektiv är de mellan Kina och Indien och mellan Grekland och Turkiet. I vissa länder har den inrikespolitiska oron ökat som exempelvis i Belarus, vilket också kan äventyra återhämtningen där, men effekterna på den globala ekonomin torde bli små. Vad gäller spänningarna mellan USA och Kina har de tidigare dispyterna kring handel och teknologi mer och mer övergått i en politisk konflikt mellan länderna som utgör en risk på såväl kort som lite längre sikt. De ökade spänningarna skapar även frågetecken kring de ingångna handelsöverenskommelserna mellan länderna. En ytterligare osäkerhetsfaktor kring den ekonomiska politiken är om utgången i det amerikanska presidentvalet skulle bli omtvistad och pågå under längre tid.

RISK FÖR FALLANDE TILLGÅNGSPRISER

Den långa perioden med mycket låga räntor kan ha orsakat obalanser på de finansiella marknaderna och det har bidragit till att driva upp priset på bostäder och fastigheter. Både i Sverige och internationellt har sökandet efter högre avkastning ökat risktagandet och drivit upp priserna på riskfyllda tillgångar som exempelvis aktier och obligationer från företag eller stater med osäker betalningsförmåga. Priserna på dessa riskfyllda tillgångar kan ha

²² Tullar och icke-tariffära handelshinder skulle införas och gränskontroller skulle bli nödvändiga.

stigit till nivåer som inte är förenliga med staternas betalningsförmåga och framtida bolagsvinster. Om eller när investerarna omvärderar tillgångarnas värde, kan priserna på mer riskfyllda tillgångar falla kraftigt. Det kan leda till fallande börser och/eller svårigheter för företag att refinansiera sina lån. Detta riskerar att i så fall dämpa hushållens konsumtion och näringslivets investeringar.

Prognosfelens storlek

Prognoser är alltid osäkra. För att illustrera nivån av prognososäkerhet har Konjunkturinstitutet de senaste åren visat osäkerhetsintervall runt prognoserna för några centrala variabler.²³ Dessa intervall har speglat en genomsnittlig nivå av prognososäkerhet och visar därför vilken storlek på prognosfelen som kan förväntas i genomsnitt. På grund av covid-19-pandemin har prognososäkerheten blivit mycket hög, och den genomsnittliga nivån har därför underskattat prognososäkerheten. Därför redovisar Konjunkturinstitutet osäkerhetsintervall för BNP-tillväxten och den relativa arbetslöshetsnivån där prognososäkerheten kan variera över tid. Den tidsvarierande prognososäkerheten beräknas genom att koppla osäkerheten till storleken på prognosrevideringarna som sker mellan Konjunkturinstitutets prognoser.²⁴

Diagram 82 och diagram 83 visar osäkerhetsintervall beräknade med tidsvarierande osäkerhet för BNP-tillväxten och den relativa arbetslösheten för de närmaste fyra prognoskvartalen. Intervallen är breda ur ett historiskt perspektiv, vilket är en konsekvens av att de prognosrevideringar som skett under året har varit mycket omfattande. Med 90 procents sannolikhet förväntas utfallet för BNP-tillväxten det tredje kvartalet 2020 att hamna mellan 2,0 och 6,3 procent, medan utfallet för arbetslösheten med 90 procents sannolikhet förväntas hamna mellan 8,6 och 9,8 procent. Osäkerheten för båda variablerna ökar påtagligt med prognoshorisonten. Den stora osäkerheten ger en betydande sannolikhet för att tillväxten återigen skulle kunna bli kraftigt negativ under 2021, men också för att den skulle kunna bli historiskt sett mycket stark.

Tabell 17 visar en jämförelse mellan genomsnittlig prognososäkerhet och tidsvarierande prognososäkerhet. Med genomsnittlig prognososäkerhet för BNP-tillväxten blir det 90-procentiga osäkerhetsintervallet för tredje kvartalet 2020 mycket smälare. Det sträcker sig endast från ca 3,1 till 5,2 procent i stället

Diagram 82 Osäkerhetsintervall för BNP-prognosen

Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

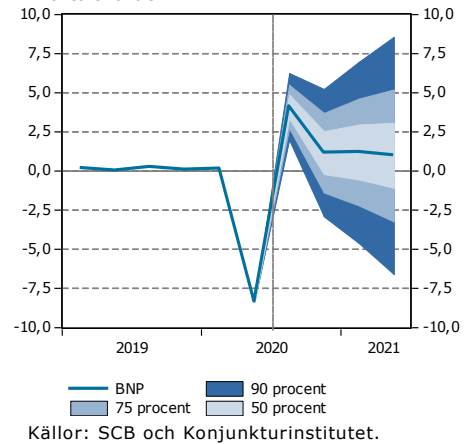
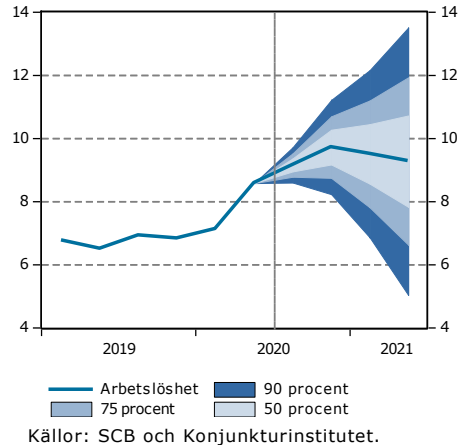

Diagram 83 Osäkerhetsintervall för arbetslöshetsprognosen

Procent av faktisk arbetskraft, säsongrensade kvartalsvärden

²³ Se fördjupningen "Osäkerhet i Konjunkturinstitutets prognoser", *Konjunkturläget*, december 2014.

²⁴ För mer information om metoden, se "Prognososäkerhet i osäkra tider", *Konjunkturläget*, juni 2020 och Ankargren, S., "Time-Varying Macroeconomic Forecast Uncertainty: Sweden and the Covid-19 Pandemic", Working Paper 153, Konjunkturinstitutet, 2020.

för 2,0 till 6,3 procent med tidsvarierande prognososäkerhet.²⁵ För arbetslösheten innebär genomsnittlig prognososäkerhet ett 90-procentigt intervall från 8,8 till 9,6 procent till skillnad från 8,6 till 9,8 procent med tidsvarierande prognososäkerhet. Prognososäkerheten är därmed i dagsläget förhöjd jämfört med genomsnittet och osäkerheten ökar också klart mer än genomsnittligt med prognoshorisonten.

Tabell 17 Standardavvikelser för prognosfel

Procentenheter

	Prognososäkerhet	2020		2021	
		kv. 3	kv. 4	kv. 1	kv. 2
BNP	Genomsnittlig	0,55	0,63	1,17	1,22
	Tidsvarierande	1,35	2,64	3,91	5,55
Arbetslöshet	Genomsnittlig	0,20	0,34	0,56	0,75
	Tidsvarierande	0,35	0,95	1,69	2,74

Anm. Tabellen visar den skattade standardavvikelsen för framtida prognosfel. För genomsnittlig prognososäkerhet är standardavvikelsen lika med rotmedelkvadraten för prognosfelen.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Alternativscenario

Utvecklingen i den globala och den svenska ekonomin är under den närmaste tiden fortfarande mycket osäker. Den dominerande risken för den ekonomiska utvecklingen är att spridningen av covid-19 ökar, vilket utöver effekterna på människors hälsa skulle leda till ytterligare ekonomiska påfrestningar globalt. Detta kan ske genom de åtgärder som vidtas för att bromsa spridningstakten. Nya åtgärder kan tillkomma och nuvarande åtgärder kan bli mer långvariga. Dessa åtgärder kan påverka hushållens och företagens beteende negativt ur ett strikt makroekonomiskt perspektiv. Som följd kan återhämtningen av den globala BNP-tillväxten bli långsammare än i huvudscenariot. Till detta kommer även en självpåtagen anpassning hos företag och hushåll vid en ökad smittspridning. Vidare kan produktionsstörningar i olika länder bli mer långvariga, med fler företag som går i konkurs eller får större produktivitetsförluster. Var och en, eller en kombination av de här faktorerna, kan leda till en lägre BNP-tillväxt i omvärlden i år och nästa år jämfört med i huvudscenariot.

Även återhämtningen av inhemsk efterfrågan i Sverige riskerar att bli långsammare än i huvudscenariot. Om nya åtgärder införts för att bromsa smittspridningen, eller om nuvarande åtgärder blir mer långvariga, riskerar utvecklingen av hushållens konsumtion och näringslivets investeringar bli svagare än i huvudscenariot. Det riskerar också att leda till mer långvariga

Vad är ett alternativscenario?

I detta avsnitt beskrivs en alternativ utveckling av ekonomin jämfört med prognosen för åren 2020–2021 samt det medelfristiga scenario som följer för de närmaste åren därpå. I avsnittet beskrivs hur de ekonomiska förutsättningarna kan skilja sig från prognosen och huvudscenariot, och vilka effekter dessa alternativa förutsättningar kan ha på den svenska ekonomin.

Alternativscenario är framtaget med Konjunkturinstitutets allmän-jämviktsmodell SELMA. Analysen som presenteras är helt och hållet modellbaserad och därmed helt och hållet en konsekvens av de antaganden som gjorts i modellen.

²⁵ Beräkningen antar att en normalfördelning kan användas för att beskriva prognosfelen, varvid det 90-procentiga intervallet ges av prognos +/- 1,96*standardavvikelsen. Samma beräkning gäller inte för den tidsvarierande metoden då den inte gör samma antagande om normalfördelning.

produktionsstörningar. Även en börsnedgång eller nya fall i bostadpriserna skulle kunna innebära en sämre utveckling av hushållens konsumtion, via minskad förmögenhet och ökat försiktighetssparande. En liknande effekt skulle uppstå om hushållens förväntningar om den svenska ekonomins utveckling blir mer negativa. Flera av dessa bakomliggande orsaker till en svagare utveckling kan givetvis sammanfalla.

I Konjunkturinstitutets allmän-jämviktsmodell SELMA kan en sämre utveckling av både världsekonomin och den svenska ekonomin analyseras.²⁶ I SELMA representeras detta av en lägre efterfrågan på varor och tjänster både i omvärlden²⁷ och i Sverige jämfört med huvudscenariot.²⁸

LÄGRE BNP-TILLVÄXT I OMVÄRLDEN

I alternativscenariot antas BNP-tillväxten i omvärlden bli lägre än i huvudscenariot både 2020 och 2021 (se diagram 84).²⁹ Nedgången antas vara tillfällig och omvärldens BNP-tillväxt blir högre än i huvudscenariot 2022. En lägre produktion leder till en lägre efterfrågan på arbetskraft i omvärlden, vilket i sin tur medför en svagare löneutveckling. Detta innebär att kostnaderna för dessa företag minskar, varför de sätter lägre priser. Därmed blir inflationen i omvärlden lägre än i huvudscenariot. Till följd av den lägre inflationen och produktionen i omvärlden sänker omvärldens centralbanker sina styrräntor. I SELMA antas att det finns en nedre gräns för hur låga styrräntorna i omvärlden kan bli. Denna gräns nås i det här alternativscenariot.³⁰ Omvärldens centralbanker kan därmed inte stimulera ekonomin så mycket som de vill, vilket förstärker konjunkturedgången i omvärlden.

LÅNGSAMMARE ÅTERHÄMTNING I SVERIGE

Den lägre efterfrågan i omvärlden relativt huvudscenariot innebär att efterfrågan på svensk export blir lägre (se diagram 85). Nedgången i exporten dämpas något av att kronan försvagas. Växelkursen påverkas mest av förändringar i Sveriges nettoställning mot omvärlden. Importtillväxten utvecklas starkare än

²⁶ För en beskrivning av SELMA, se "SELMA – Technical documentation" på www.konj.se.

²⁷ Omvärlden representeras i diagrammen av KIX6-länderna, det vill säga euroområdet samt USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

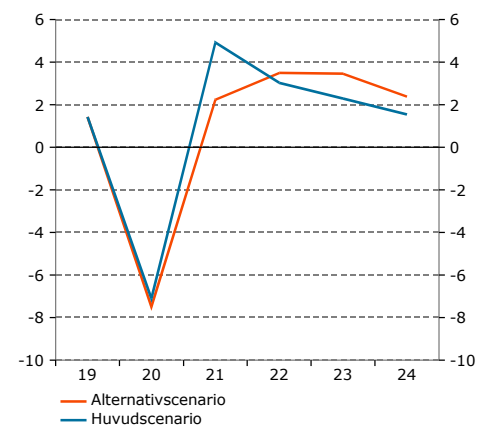
²⁸ I SELMA modelleras inte explicit hur en pandemi påverkar ekonomin. Utbudsstörningar som exempelvis högre sjukfrånvaro, stängda skolor eller uteblivna leveranser kan inte modelleras explicit i SELMA. En lägre efterfrågan både i omvärlden och i Sverige modelleras genom att öka den så kallade riskpremien som gör besparingar mer attraktiva vilket leder till minskad konsumtion. I omvärlden ökar riskpremien med 0,32 procent och i Sverige ökar riskpremien med 1,8 procent. Chocken i omvärlden är lägre men avtar långsamt eftersom omvärlden antas bestå av flera olika länder som kan ha lokala utbrott vid olika tidpunkter. I Sverige är chocken högre men försvinner helt efter fem kvartal.

²⁹ Storleken av nedgången ska inte ses som Konjunkturinstitutets bedömning av effekterna av spridningen av covid-19, utan som ett exempel.

³⁰ Värdet för den nedre gränsen i omvärlden antas vara -0,66 procent och är beräknat som ett handelsvägt medelvärde av Konjunkturinstitutets bedömning av nedre gränser i KIX6-länderna och ska också fånga de ytterligare kvantitativa lättnader som centralbanker kan utföra utöver att sänka styrräntan.

Diagram 84 Omvärldens BNP

Procentuell förändring, fasta priser

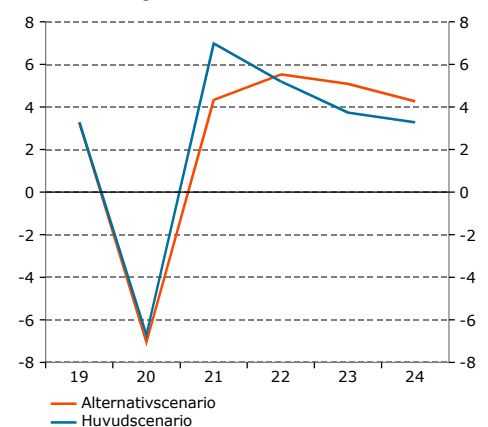

Anm. Omvärlden representeras av KIX6.

Källor: Eurostat, Macrobond, OECD och Konjunkturinstitutet.

Diagram 85 Svensk export

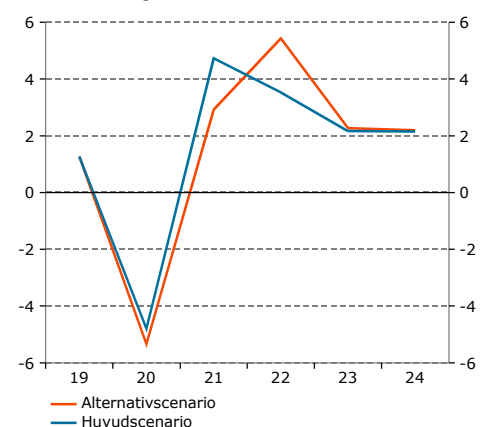
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 86 Hushållens konsumtion

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

exporttillväxten både 2021 och 2022 och Sveriges nettoställning mot omvärlden försämras, vilket försvagar kronan.

En lägre inhemsk efterfrågan i Sverige kan i SELMA fångas av att de svenska hushållen antas vilja spara mer och därmed konsumera mindre jämfört med i huvudscenariot (se diagram 86). I scenariot blir konsumtionstillväxten nästan 2 procentenheter lägre än i huvudscenariot 2021. I scenariot antas att dessa effekter är tillfälliga och konsumtionen återhämtar sig 2022 då den växer i högre takt än i huvudscenariot.

En lägre efterfrågan på svensk export och lägre hushållskonsumtion leder till en lägre efterfrågan på inhemska insatsvaror, som används i produktionen av export- och konsumtionsvaror. De inhemska insatsvaruföretagen använder kapital och arbetskraft i sin produktion. Eftersom efterfrågan på deras produktion minskar så minskar även efterfrågan på kapital. Investeringarna blir därmed lägre än i huvudscenariot 2020–2021 (se diagram 87). Vidare minskar även efterfrågan på arbetskraft till följd av den lägre efterfrågan på inhemska insatsvaror. På grund av den lägre efterfrågan på arbetskraft blir även lönetillväxten lägre.

Den svagare utvecklingen för exporten, hushållens konsumtion och investeringarna innebär att både BNP-tillväxten och BNP-gapet är lägre än i huvudscenariot 2020 och 2021 (se diagram 88 och diagram 89). Den inhemska ekonomin når balanserat konjunkturläge först ett år senare jämfört med i huvudscenariot.

KPIF-inflationen kan delas upp i inhemsk inflation och importerad inflation. Den inhemska inflationen är lägre än i huvudscenariot eftersom företagets kostnader hålls tillbaka av den lägre lönetillväxten. Konjunkturedgången i omvärlden sänker den utländska inflationen och leder till att den importerade inflationen är lägre än i huvudscenariot. Eftersom både den inhemska och den importerade inflationen blir lägre, blir KPIF-inflationen lägre än i huvudscenariot.

Till följd av en lägre inflation och ett mer negativt BNP-gap för Riksbanken i scenariot en något mer expansiv penningpolitik jämfört med i huvudscenariot. Det antas dock att det finns en nedre gräns för hur långt Riksbanken kan sänka reporäntan.³¹ Den nedre gränsen för räntan begränsar kraftigt Riksbankens möjlighet att stimulera ekonomin. Räntan ligger vid den nedre gränsen i lite mer än två år.³²

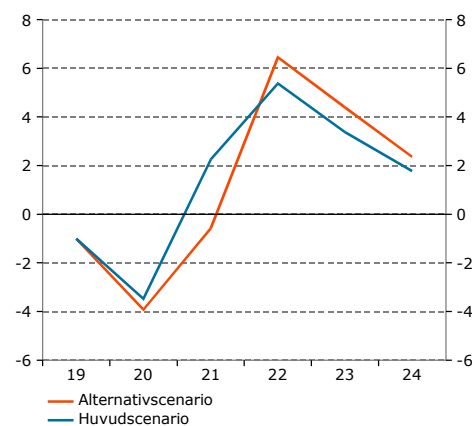
Hushållens lägre konsumtion och lägre arbetsinkomster leder till lägre skatteintäkter och därmed till en minskning av de primära inkomsterna i offentlig sektor relativt huvudscenariot. Eftersom BNP-gapet är mer negativt än i huvudscenariot ökar transfereringarna till hushållen via de automatiska

³¹ Inom ramen för modellen antas den nedre gränsen vara -0,25 procent. I huvudscenariot sänker Riksbanken inte räntan. Sänkningen till -0,25 procent i modellen syftar till att fånga de ytterligare kvantitativa lättnader som Riksbanken kan utföra i stället för att sänka reporäntan under 0.

³² Detta ska ses som ett exempel och inte som Konjunkturinstitutets bedömning av den optimala penningpolitiken.

Diagram 87 Investeringar

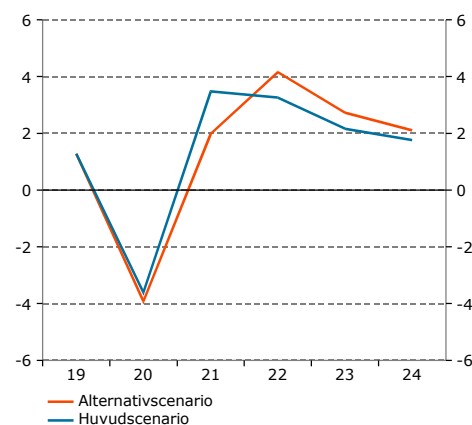
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 88 Svensk BNP

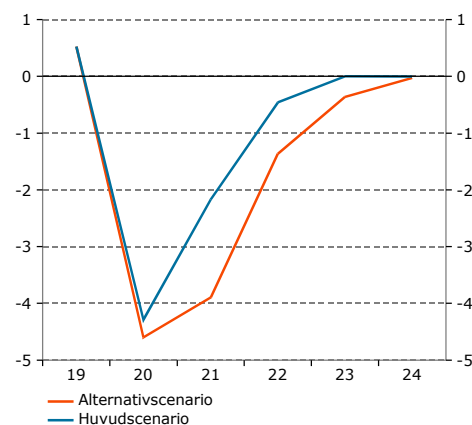
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 89 Svenskt BNP-gap

Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

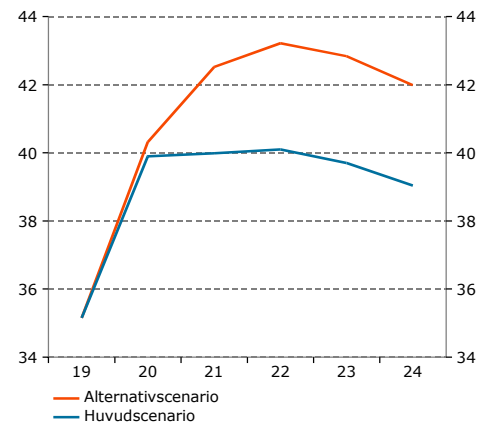
stabilisatorerna och därmed ökar de primära utgifterna i offentlig sektor.³³ Sammantaget innebär de minskade inkomsterna och ökade utgifterna att det finansiella sparandet i offentlig sektor blir lägre och Maastrichtskulden högre jämfört med i huvudscenariot (se diagram 90).

Arbetslöshet och SELMA

Arbetslösheten stiger och beräknas bli drygt 1 procentenheter högre än i huvudscenariot 2021 (se diagram 91). SELMA modellerar antal arbetade timmar i ekonomin men inte arbetslösheten. För att göra en beräkning av hur arbetslösheten skulle utvecklas i alternativscenariot måste vissa antaganden göras. För mer information om dessa, se alternativscenarierna i *Konjunkturläget* juni 2020.

Diagram 90 Maastrichtskuld

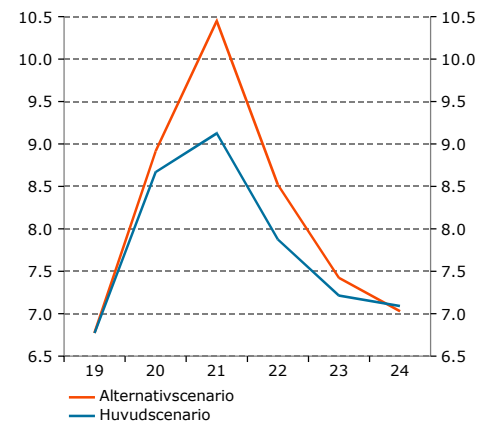
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 91 Arbetslöshet

Procent av arbetskraften

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

³³ Eftersom den svenska ekonomin befinner sig i en djup lågkonjunktur i alternativscenariot, antas att regeringen under åren 2020–2022 inte justerar finanspolitiken för att strukturellt sparande ska uppgå till en tredjedels procent av potentiell BNP. Åren 2023 och framåt förs finanspolitiken så att strukturellt sparande följer banan i huvudscenariot.

FÖRDJUPNING

Budgetpropositionen för 2021

Budgetpropositionen för 2021 innehåller ofinansierade åtgärder på knappt 100 miljarder kronor. Ca 35 miljarder kronor av dessa utgörs av ökad offentlig konsumtion och investeringar och ca 27 miljarder kronor utgörs av ökade utgifter för transfereringar till hushåll och företag. Resterande del av budgeten tillfaller hushåll och företag i form av sänkta skatter och avgifter. Skattesänkningarna i budgetpropositionen har en oklar nettoeffekt på antalet arbetade timmar och sysselsättning. Budgeten innehåller även ett stort antal förslag om åtgärder på miljö- och klimatområdet, där dock vissa åtgärder bedöms vara mindre effektiva.

Budgetpropositionen för 2021 är ett av regeringens främsta styrmedel för politiken det kommande året. Fördjupningen beskriver de effekter som budgetpropositionen väntas ha på offentliga finanser, arbetsmarknaden och miljö- och klimatområdet.

Effekter på de offentliga finanserna

Budgetpropositionen för 2021 innehåller, enligt Konjunkturinstitutets beräkningar, ofinansierade åtgärder på ca 98 miljarder kronor. Drygt 63 miljarder kronor utgörs av ökade utgifter, i form av offentlig konsumtion, offentliga investeringar och ökade transfereringar, medan drygt 34 miljarder kronor utgörs av skattesänkningar för hushåll och företag. Det finansiella sparandet minskar därför med ca 98 miljarder kronor till följd av de åtgärder som föreslås i budgetpropositionen.

Då Konjunkturinstitutet bedömer storleken på de finanspolitiska åtgärderna för 2021 görs det utifrån nivån på beslutade åtgärder för 2020. Nivåhöjningar och nivå-sänkningar för 2021 som aviserats i tidigare propositioner, och som nu beslutats om, innebär därmed förändrad politik jämfört med 2020 och betraktas av Konjunkturinstitutet som ny finanspolitik för 2021.³⁴

De inkomst- och utgiftsförändringar som beror på förändrade volymer, exempelvis att utgifterna för barnbidraget ökar för att det föds fler barn, inkluderas inte som en ny finanspolitisk åtgärd utan anses vara en volymeffekt som sker vid nu gällande

³⁴ En åtgärd som tidigare beslutats om för 2020, och där syftet var att åtgärden skulle fortgå, inkluderas därmed inte som en ny finanspolitisk åtgärd för 2021 om beslut om förlängning nu formellt ska fattas. Vad gäller förslag som tydligt har aviserats som temporära för 2020 men som nu i samband med budgetpropositionen för 2021 helt eller delvis fortsätter 2021 behandlar Konjunkturinstitutet som nya finanspolitiska åtgärder. Exempel på en sådan är det tillfälligt höjda taket i arbetslöshetsersättningen som skulle ha gällt för 2020 men som nu förlängs till och med 2022.

regler. Den högre EU-avgiften nästa år samt bidraget från EU:s återhämtningsfond behandlas på samma sätt.

ÖKADE STATS BIDRAG TILL KOMMUNERNA

Den statliga konsumtionen föreslås öka med drygt 8 miljarder kronor. Den ökade konsumtionen består främst av ökade resurser till högskola och universitet, kommunikationsmedel och arbetsmarknadsåtgärder. Även rättsväsendet och försvaret får ökade anslag. Merparten av åtgärderna som påverkar statlig konsumtion är aviserade i tidigare budgetar. De statliga investeringarna höjs med knappt 10 miljarder kronor, främst på grund av infrastruktursatsningar samt forskning och utveckling.

I budgetpropositionen föreslås att de riktade statsbidragen till kommuner och regioner höjs med ca 7 miljarder kronor och att de generella bidragen höjs med 10 miljarder kronor. Detta förväntas leda till ökad kommunal konsumtion i motsvarande utsträckning. De riktade statsbidragen utgörs av satsningar på äldreomsorgen, vården (dels för att beta av vårdskulden, dels för specifika satsningar inom olika vårdområden) samt grund- och gymnasieskolan.

TRANSFERERINGAR TILL HUSHÅLL OCH FÖRETAG HÖJS

Transfereringar till hushåll och företag höjs med omkring 13 respektive 14 miljarder kronor, se tabell 18. Den största delen av ökningen av transfereringar till hushållen utgörs av höjt tak och höjd grundersättning i arbetslöshetsförsäkringen (a-kassan).³⁵ Höjningen är tillfällig och gäller fram till och med utgången av 2022. Transfereringarna höjs även i form av ett inkomstpensionstillägg.³⁶ Företagen får ta del av stöd inom miljö- och energiomställning, bostadsbyggande, kommunikationsmedel, jordbruk och näringslivsutveckling.³⁷

³⁵ Med anledning av covid-19-pandemin höjdes tillfälligt under 2020 den högsta ersättningsnivån och grundersättningen i arbetslöshetsförsäkringen 13 april 2020. Den högsta dagpengen de första 100 dagarna i en arbetslöshetsperiod steg från 910 kronor om dagen till 1 200 kronor om dagen. Grundersättningen höjdes från 365 kronor om dagen till 510 kronor om dagen. Denna höjning var aviserad för fram till 3 januari 2021. I och med budgetpropositionen för 2021 fortsätter ersättningen att vara på denna högre nivå under 2021 och 2022.

³⁶ Tillägget riktas till dem med en allmän inkomstgrundad ålderspension mellan 9 000 och 17 000 kronor i månaden.

³⁷ Jämfört med 2020 kommer transfereringarna till företagen var lägre 2021. Detta beror på temporärt höga transfereringar till företagen till följd av framför allt korttidspermittering och omställningsstöd under 2020. I jämförelsen mellan 2020 och 2021 har de temporärt högre transfereringarna till följd av covid-19-pandemin bortsetts ifrån.

HUSHÅLLENS SKATTER SÄNKS MED 18 MILJARDER KRONOR

I budgetpropositionen föreslås flera skattesänkningar riktade mot hushållen. Den största förändringen är införandet av en ny skattereduktion för förvärvsinkomster, det vill säga inkomst av tjänst samt inkomst från inkomstbaserade socialförsäkringar som sjukförsäkring och arbetslöshetsersättning. Denna skattereduktion beräknas minska statens skatteinkomster med knappt 9 miljarder kronor 2021.

Den näst största skattesänkningen sker genom införande av en temporär skattereduktion för arbetsinkomster. Den närmare utformningen av denna skattereduktion är ännu inte klar. Hushållen kommer därför få dessa pengar tidigast i samband med att eventuell skatteåterbäring gällande 2021 betalas ut runt midsommar 2022.³⁸ Den temporära skattereduktionen finns även 2022 men ingår då löpande i beskattningen under året.

Vidare föreslås att schablonintäkten på uppskovsbelopp vid försäljning av bostad slopas och att det förhöjda grundavdraget höjs för pensionsinkomst för personer som fyllt 65 år. Höjningen av det förhöjda grundavdraget beräknas minska statens intäkter med drygt 2 miljarder kronor. Höjningen påverkar framför allt kommunsektorns skatteintäkter genom att den beskattningsbara inkomsten blir lägre. För detta kompenseras kommuner nominellt via det generella statsbidraget. Kompensationen via statsbidraget fördelas dock som kronor per invånare. Detta innebär att kommuner med en stor andel äldre kan bli underkompenserade för skattebortfallet.³⁹

Förslagen har en offentligfinansiell kostnad på kort sikt då statens intäkter minskar. Vissa förslag, som sänkt inkomstskatt på arbete, ökar incitamenten att ta ett arbete, medan andra, som högre förhöjt grundavdrag för personer som fyllt 65 år och lägre skatt på inkomstbaserad ersättning från socialförsäkringar, till följd av förslaget om skattereduktion för förvärvsinkomster, riskerar att minska desamma. Utfasningen av den tillfällig skattereduktionen för arbetsinkomster vid lite högre inkomster kommer höja de, i ett internationellt perspektiv, redan höga marginalskattegraderna, vilket kan minska medelarbetstiden. Nettoeffekten på antalet arbetade timmar av förslagen är oklar, se mer under avsnittet om åtgärdernas påverkan på arbetsmarknaden.

³⁸ Individer kommer att få tillbaka på skatten härrörande från inkomster 2021 först i samband med att deklarationerna är klara under 2022. I juni är merparten av de individuella deklarationerna klara.

³⁹ Underkompensationen kan justeras via det kommunala inkomstutjämnningssystemet men beräkningarna är komplicerade, se remissvar från Konjunkturinstitutet 18 augusti, 2020.

ÖKADE SKATTEAVDRAG FÖR FÖRETAG

Företagen kommer 2021 kunna ta del av skattereduktion för investeringar i maskiner och annan utrustning samt ökade möjligheter till ränteavdrag genom att den så kallade koncernbidrags-spärren justeras. Den direkta skatten som företag betalar sänks därmed med knappt 8 miljarder kronor 2021.

SÄNKTA PRODUKT- OCH PRODUKTIONSSKATTER

Utöver sänkta skatter till hushållen föreslås att den allmänna löneavgiften, som utgör en tredjedel av arbetsgivaravgiften, slopas för unga mellan 19 och 23 år. Åtgärden är tillfällig och löper från 1 april 2021 till och med 31 mars 2023. Den allmänna löneavgiften, som uppgår till 11,7 procent av lönesumman, är den del av arbetsgivaravgiften som inte är knuten till någon socialförsäkring. Sänkningen syftar till att öka sysselsättningen bland unga genom att minska kostnaden för att anställa unga. Kostnaden för borttagandet av den allmänna löneavgiften beräknas att uppgå till knappt 9 miljarder kronor 2021, men detta är en delårseffekt för nio månader varför kostnaden blir högre 2022. För personer som arbetar med forskning och utveckling förstärks nedsättningen av arbetsgivaravgifter från och med 1 juli, vilket minskar statens inkomster i form av arbetsgivaravgifter med 0,3 miljarder kronor 2021 och det dubbla 2022.

I budgetpropositionen föreslås även att tidsgränsen för expertskatten, som innebär att utländsk arbetskraft med särskild kompetens betalar lägre inkomstskatt, förlängs. Kostnaderna för detta uppstår först bortåt 2023 och uppgår till 0,3 miljarder kronor.

Tabell 18 Finanspolitiska åtgärder i budgetpropositionen för 2021 och påverkan på finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor

	BP2021
Utgifter	63,4
Konsumtion	25,5
Statlig konsumtion	8,2
Statsbidrag till kommunsektorn för konsumtion	17,3
Offentliga investeringar	9,8
Transfereringar till hushåll	13,2
Transfereringar till företag	14,2
Transfereringar till utlandet	0,7
Inkomster	-34,4
Hushållens direkta skatter	-17,9
Till staten	-15,6
Till kommuner ¹	-2,2
Direkta skatter företag	-7,9
Produkt- och produktionsskatter	-8,6
Lönebaserade	-9,1
Övriga produktionsskatter	-0,0
Punktskatter	0,5
Påverkan på finansiellt sparande	-97,8

¹ Höjningen av det förhöjda grundavdraget för personer som fyllt 65 år innebär att hushållen betalar lägre skatt till kommunerna. Staten kompenserar kommunerna för intäktsbortfallet. Kompensationen är inte medräknad i posten "Statsbidrag till kommunsektorn för konsumtion".

Anm. Tabellen visar den offentligfinansiella effekten av budgetpropositionen för 2021 jämfört med beslutade och aviserade åtgärder för 2020 i budgetpropositionen för 2020 och efterföljande ändringsbudgetar, justerat för temporära åtgärder som bara gällde 2020 vid tidpunkten för beslutet.

Källa: Regeringen (Budgetpropositionen för 2021, prop. 2020/21:1, tabell 7.16, 7.6, 9.4 och 13.6).

Åtgärder med påverkan på arbetsmarknad, miljö och klimat

OKLAR SAMMANLAGD EFFEKT AV SKATTESÄNKNINGAR PÅ ARBETSUTBUDET

Budgetpropositionen för 2021 innehåller ett flertal skattesänkningar riktade till individer. Skattesänkningarna är relativt sett större för lägre inkomstnivåer. Skattereduktionen för förvärvsinkomster innebär att inkomstskatten sänks för personer som har arbetsinkomst, pension och/eller inkomstbaserade ersättningar från socialförsäkringssystemet. Det förhöjda grundavdraget höjs för personer som fyllt 65 år för att ta bort skillnaden i skatt

mellan pension och arbetsinkomst. Den tillfälliga skattereduktionen för arbetsinkomster 2021–2022 ska fasas ut vid en arbetsinkomst på 50 000 kronor per månad.

Den föreslagna skattereduktionen för förvärvsinkomster kan leda till att fler personer utan vare sig arbetsinkomst eller beskattningsbar socialförsäkringsinkomst, till exempel personer som uppbär ekonomiskt bistånd, väljer att gå in på arbetsmarknaden och mer aktivt söka arbete eftersom det ekonomiska utbytet av att arbeta ökar. Samtidigt höjs ersättningsgraden efter skatt för ersättningar från socialförsäkringssystemet, vilket kan motverka arbetsutbudet för personer som uppbär sådana transfereringar.⁴⁰ Den tillfälliga skattereduktionen på arbetsinkomster kommer istället otvetydigt leda till starkare ekonomiska incitament att gå in på arbetsmarknaden, men utfasningen av skattereduktionen vid högre inkomster kommer å andra sidan skapa incitament till färre antal arbetade timmar för redan sysselsatta personer. Även detta förslag har därför såväl positiva som negativa effekter på arbetsutbudet. Slutligen kan det högre förhöjda grundavdraget innebära att det blir mer ekonomiskt fördelaktigt att tidigarelägga pensionstillfället.

Den sammanlagda effekten på antalet arbetade timmar i ekonomin av de sänkta inkomstskatterna som föreslås i budgetpropositionen för 2021 är därför oklar.

SÄNKTA ARBETSGIVARAVGIFTER FÖR UNGA KAN GE BETYDANDE DÖDVIKTSKOSTNADER

Regeringen föreslår att den allmänna löneavgiften, som utgör en tredjedel av arbetsgivaravgiften, slopas för unga. Detta minskar anställningskostnaden och kan därmed öka efterfrågan på arbetskraft. I synnerhet förstärks incitamenten till att behålla eller rekrytera yngre arbetskraft, men den minskade kostnaden för yngre arbetskraft kan också användas för att anställa äldre personer. Sänkningen är temporär och gäller mellan 1 april 2021 och 31 mars 2023.

Sänkta arbetsgivaravgifter i en lågkonjunktur kan vara mer effektiva jämfört med om samma åtgärd genomförs i ett balanserat konjunkturläge eller i en högkonjunktur. Detta eftersom efterfrågan på arbetskraft är låg när den ekonomiska aktiviteten generellt är låg. En stor del av arbetslösheten bland unga 15–24 år utgörs dock av heltidsstuderande som inte hittar extraarbete. Arbetslösheten bland unga inklusive heltidsstuderande som söker

⁴⁰ Skatten på förvärvsinkomster föreslås sänkas med 1 500 kronor per person och år som huvudregel. Detta innebär att nettoersättningsgraden, det vill säga ersättning från socialförsäkringar efter skatt delat på lön efter skatt, stiger då ersättningen är lägre än den lön den baseras på. En högre nettoersättningsgrad gör det mer förmånligt att ta del av socialförsäkringarna och försvagar därmed incitamenten för arbete.

extraarbete, var i augusti ca 27 procent. Om heltidsstuderande som söker arbete bortses ifrån, var arbetslösheten för unga i augusti drygt 11 procent.⁴¹

Unga som är långtidsarbetslösa har redan tillgång till andra, mer generösa, anställningssubventioner vilka torde vara mer träffsäkra och därmed leda till lägre dödviktskostnader.⁴² Den tillfälligt slopade allmänna löneavgiften kan därför till betydande del komma att rikta sig till andra grupper och till att subventionera anställningar som hade ägt rum ändå.

ARBETSLÖSHETSERSÄTTNINGEN TILLFÄLLIGT HÖGRE

På grund av covid-19-pandemin höjdes taket, det vill säga den högsta ersättningen, och grundersättningen i arbetslöshetsförsäkringen tillfälligt, se ovan. Dessa höjningar föreslås vara kvar till och med utgången av 2022. Allt annat lika väntas högre ersättning ge högre arbetslöshet. Höjd ersättning i arbetslöshetsförsäkringen har sannolikt lägre effekter på arbetslösheten i en konjunkturedgång. Detta eftersom det finns färre arbeten att söka och att högre ersättning därmed påverkar de arbetslösas sökande i lägre utsträckning.

Arbetslösheten 2022 ligger tydligt över jämviktsarbetslösheten i Konjunkturinstitutets scenario. Osäkerheten om den framtida utvecklingen är dock stor och det är inte osannolikt att arbetsmarknadsutsikterna 2022 kan bli bättre än vad som nu förutses, varför förslaget om att förlänga de högre ersättningsnivåerna till att även omfatta 2022 hade kunnat skjutas upp till nästa års budgetproposition. En säkrare bedömning av arbetsmarknadsutsikterna för 2022 kan då göras.

RUT-AVDRAG UTVIDGAS TILL FLER TJÄNSTER

Budgetpropositionen innehåller fyra utvidgningar av RUT-avdraget. Utvidgningen gäller tvätt av kläder på tvätterianläggning, montering av möbler, transport av bohag samt enklare tillsyn av bostäder. Konjunkturinstitutet har tidigare bedömt att RUT-avdraget har positiva effekter på den registrerade sysselsättningen och att avdraget omvandlar svarta transaktioner till vita. Denna bedömning kvarstår då ökad registrerad sysselsättning och fler arbetade timmar hos köparna av RUT-tjänster ger ett positivt tillskott till de offentliga finanserna. Effekten på antalet arbetade timmar av denna utvidgning bedöms vara jämförelsevis liten i

⁴¹ Statistiken från AKU som siffrorna om arbetslöshet bland unga baseras på svarar dock inte på frågan om unga som studerar hellre hade arbetat, och inte studerat, om de hade haft möjlighet.

⁴² Dödviktskostnader i detta sammanhang innebär att sänkningen av arbetsgivaravgifter subventionerar arbetstillfällen som hade blivit av ändå.

förhållande till bortfallet av skatteintäkter. De nya tjänster som omfattas upptar inte tillräckligt mycket tid för hushållen och verkar heller inte vara föremål för en omfattande svart marknad.

RUT-avdrag har hittills varit riktade till tjänster som utförs i hemmet eller på den egna fastigheten. Tvätt som sker på externa tvättinrättningar öppnar för möjligheten att ge RUT-avdrag till andra tjänster som kan utföras i hemmet men som i olika utsträckning sker utanför hemmet, exempelvis frisör- och restaurangbesök. Detta får oklara effekter på arbetsutbud, svartarbete och efterfrågan på arbetskraft med svag förankring på arbetsmarknaden.

BUDGETENS EFFEKTER PÅ MILJÖ- OCH KLIMATOMRÅDET

I budgetpropositionen för 2021 föreslås satsningar inom miljö- och klimatområdet på nära 10 miljarder kronor. Budgetens utgiftssida inbegriper satsningar på industrins gröna omställning, energieffektivisering, Sveriges natur, klimatsmarta resor, lokal grön omställning samt förbättrade klimatberäkningar och internationellt klimatarbete. De största posterna utgörs av ”klimatsmarta resor” (5,4 miljarder kronor) respektive ”Sveriges natur” (2,2 miljarder kronor).

En mindre del av de föreslagna klimatåtgärderna är direkt riktade mot att reducera utsläppen av (fossil) koldioxid och andra växthusgaser. Den skärpta reduktionsplikten är en sådan. Även åtgärder för att öka upptag av koldioxid i skog och mark respektive stöd till utveckling av CCS kan ses som mer direkt riktade åtgärder.⁴³ Ett exempel på indirekt styrning av koldioxidutsläppen är bonus-malus-systemet för personbilar. Budgetpropositionen föreslår att systemet förenklas och förstärks. Styrningen riktas dock fortsatt mot inköp av fordon och inte mot det utsläppsgenererande användandet.

Den klimatpolitiska styrningen i budgetpropositionen sker också genom stöd till bland annat elektrifiering av tunga fordon, fossilfritt flyg och bio-CCS.

⁴³ CCS betyder carbon capture and storage. Metoden innebär att lagra koldioxidutsläpp, främst i marken, så att dessa inte når atmosfären.

Tabellbilaga

På Konjunkturinstitutets webbplats finns fler variabler och längre tidsserier, se www.konj.se/statistik.

INNEHÅLL

Internationell konjunktur	67
Tabell A1 BNP i världen.....	67
Tabell A2 KPI i världen.....	67
Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet.....	68
Tabell A4 Nyckeltal för USA.....	68
Räntor och växelkurser.....	68
Tabell A5 Räntor och växelkurser.....	68
Konjunkturen i Sverige.....	69
Tabell A6 Försörjningsbalans	69
Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande.....	70
Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande	70
Tabell A9 BNI.....	71
Tabell A10 Produktion.....	71
Tabell A11 Arbetade timmar.....	71
Tabell A12 Produktivitet.....	72
Tabell A13 Arbetsmarknaden	72
Tabell A14 Resursutnyttjande	73
Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.....	73
Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna	74
Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser	74
Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet.....	75
Tabell A19 Konsumentpriser.....	75
Offentliga finanser.....	76
Tabell A20 Offentliga sektorns finanser	76
Tabell A21 Statens finanser.....	77
Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser	78
Tabell A23 Kommunsektorns finanser	78
Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster	79
Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter	79
Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll.....	80
Tabell A27 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal	80
Tabell A28 Statens budgetsaldo och skuld	81
Tabell A29 Utgiftstak för staten	81

Internationell konjunktur

Tabell A1 BNP i världen

Procent av köpkraftsjusterad global BNP respektive procentuell förändring, fasta priser

	Vikt ¹	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	2019							
Världen ²	100,0	3,6	2,9	-4,3	5,2	3,8	3,6	3,4
KIX-vägd ³	75,0	2,5	1,9	-5,5	5,3	3,3	2,6	2,1
USA	15,1	3,0	2,2	-3,9	4,2	3,1	2,5	2,0
Euroområdet	12,9	1,8	1,3	-7,9	5,2	3,1	2,4	1,4
Japan	4,1	0,3	0,7	-5,6	1,9	1,8	1,3	0,8
Storbritannien	2,2	1,3	1,5	-10,2	7,2	3,6	2,3	2,0
Sverige	0,4	2,1	1,3	-3,6	3,5	3,3	2,2	1,8
Norge	0,3	1,5	1,2	-3,4	3,1	2,8	2,0	2,0
Danmark	0,2	2,4	2,3	-4,0	3,8	2,7	1,6	1,5
Kina	19,3	6,8	6,2	1,8	8,0	5,2	5,4	5,3
Svensk exportmarknad⁴	...	3,8	2,8	-10,0	7,2	4,5	3,5	3,2

¹ Vikterna anger varje lands eller regions köpkraftskorrigerade andel av världens BNP. ² I tabellen visas ett urval av de länder Konjunkturinstitutet gör prognoser för. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. ³ KIX-vägd BNP är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners (för information om vilka länder som ingår i KIX, se www.konj.se). ⁴ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A2 KPI i världen

Procentuell förändring

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
USA	2,1	2,4	1,8	1,2	1,7	2,0	2,5	2,4
Euroområdet	1,5	1,8	1,2	0,4	0,9	1,3	1,9	1,9
Japan	0,5	1,0	0,5	0,1	0,1	0,8	1,3	1,3
Storbritannien	2,6	2,3	1,7	0,9	1,5	1,8	2,0	2,0
Sverige	2,0	2,1	1,7	0,6	1,3	1,5	1,9	2,0
Norge	1,9	3,0	2,3	1,2	1,8	2,0	2,0	2,0
Danmark	1,1	0,7	0,7	0,4	0,8	1,4	1,9	1,9
Kina	1,6	2,1	2,9	3,1	2,0	2,8	3,0	3,0

Anm. KPI för EU-länder och Norge avser harmoniserade index för konsumentpriser (HIKP). För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem. För Sverige avses KPIF. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet

Miljarder euro, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP ¹	11 943	1,8	1,3	-7,9	5,2	3,1	2,4	1,4
HIKP ²	...	1,8	1,2	0,4	0,9	1,3	1,9	1,9
Styrränta ³	...	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tioårig statsobligationsränta ⁴	...	0,5	-0,2	-0,4	-0,2	0,2	0,6	1,0
Dagslåneränta, euroområdet ⁵	...	-0,4	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Dollar per euro ⁶	...	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent, vid slutet av året. Avser refinansräntan. ⁴ Procent. Avser Tyskland. ⁵ Procent, vid slutet av året. Avser estr. ⁶ Nivå.

Källor: ECB, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A4 Nyckeltal för USA

Miljarder dollar, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP ¹	21 433	3,0	2,2	-3,9	4,2	3,1	2,5	2,0
KPI ²	...	2,4	1,8	1,2	1,7	2,0	2,5	2,4
Styrränta ³	...	2,50	1,75	0,25	0,25	0,25	0,25	0,75
Tioårig statsobligationsränta ⁴	...	2,9	2,1	0,9	1,0	1,3	1,7	2,1
Dollar per euro ⁵	...	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent, vid slutet av året. Avser övre gränsen i Federal Reserves styrräntespann. ⁴ Procent. ⁵ Nivå.

Källor: Bureau of Economic Analysis, Bureau of Labor Statistics, Federal Reserve, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Räntor och växelkurser

Tabell A5 Räntor och växelkurser

Procent, index 1992-11-18=100 respektive kronor per valutaenhet

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vid slutet av året								
Reporänta	-0,50	-0,50	-0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25
Styrränta, KIX6-vägd ¹	-0,10	0,04	-0,05	-0,38	-0,39	-0,39	-0,37	-0,28
Årsgenomsnitt								
Reporänta	-0,50	-0,50	-0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,18
5-årig statsobligationsränta	-0,1	0,1	-0,4	-0,3	-0,2	0,2	0,5	1,0
10-årig statsobligationsränta	0,7	0,7	0,1	0,0	0,2	0,6	1,0	1,4
KIX	112,9	117,6	122,1	119,3	117,2	115,8	113,9	111,5
Euro	9,6	10,3	10,6	10,5	10,5	10,4	10,2	10,1
Dollar	8,5	8,7	9,5	9,3	9,0	8,8	8,7	8,4

¹ Avser ett genomsnitt av estr för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige

Tabell A6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	2 278	1,8	1,3	-4,7	4,8	3,5	2,1	2,2
Varor	1 042	2,2	1,8	0,2	2,7
Tjänster exkl. bostadstjänster	717	2,2	2,2	-11,7	8,0
Bostadstjänster	432	3,2	2,0	1,7	0,9
Offentliga konsumtionsutgifter	1 298	0,8	0,1	-0,3	2,5	1,2	1,0	1,3
Statlig konsumtion	336	0,6	-1,1	2,6	0,2
Kommunal konsumtion	962	0,9	0,5	-1,4	3,4
Fasta bruttoinvesteringar ²	1 230	1,4	-1,0	-3,2	2,4	5,4	3,1	1,8
Näringslivet exkl. bostäder	762	3,1	0,4	-7,3	3,0
Industrin	180	1,3	0,6	-10,6	3,4
Övriga varubranscher	134	8,0	-0,9	-6,0	2,5
Tjänster exkl. bostäder	448	2,5	0,7	-6,3	3,0
Bostäder	233	-6,4	-8,3	2,1	-1,0
Offentliga myndigheter	230	6,2	2,3	4,7	3,9
<i>Inhemsk efterfrågan exkl. lager</i>	<i>4 806</i>	<i>1,5</i>	<i>0,4</i>	<i>-3,1</i>	<i>3,5</i>	<i>3,3</i>	<i>2,0</i>	<i>1,8</i>
Lagerinvesteringar ³	37	0,3	-0,1	-0,6	0,1	0,0	0,0	0,0
<i>Total inhemsk efterfrågan</i>	<i>4 843</i>	<i>1,7</i>	<i>0,3</i>	<i>-3,7</i>	<i>3,6</i>	<i>3,4</i>	<i>2,0</i>	<i>1,8</i>
Export	2 361	4,2	3,3	-6,3	7,2	5,2	3,3	3,2
Export av varor	1 656	5,4	1,2	-5,2	7,1
Bearbetade varor	1 322	6,7	2,3	-8,1	8,0
Råvaror	334	0,7	-2,7	6,2	4,0
Export av tjänster	705	1,5	8,3	-8,9	7,3
<i>Total efterfrågan</i>	<i>7 204</i>	<i>2,5</i>	<i>1,2</i>	<i>-4,6</i>	<i>4,8</i>	<i>4,0</i>	<i>2,5</i>	<i>2,3</i>
Import	2 183	3,8	1,1	-7,3	7,5	5,6	3,7	3,5
Import av varor	1 472	5,4	-1,1	-6,1	7,6
Bearbetade varor	1 081	5,3	0,6	-8,3	10,0
Råvaror	391	5,7	-5,3	0,2	1,7
Import av tjänster	711	0,5	6,0	-9,8	7,3
<i>Nettoexport³</i>	<i>178</i>	<i>0,3</i>	<i>1,0</i>	<i>0,2</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
BNP	5 021	2,0	1,3	-3,4	3,6	3,3	1,9	1,7
BNP per invånare ⁴	489	0,8	0,2	-4,2	2,8	2,5	1,2	1,1

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt nettot av hushållens konsumtion i utlandet och utländsk konsumtion i Sverige. ² Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ³ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁴ Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande

Miljarder kronor, löpande priser, respektive procentuell förändring

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Lönesumma, justerad för utland	2 003	4,9	3,9	0,6	2,1	4,7	4,0	3,9
Timlön enligt NR ^{1,2}	252	2,7	3,9	4,4	0,0	2,5	2,7	3,2
Arbetade timmar ^{1,3}	7 906	2,1	-0,2	-3,6	2,0	2,2	1,3	0,7
Transfereringar från offentlig sektor, netto	659	2,8	2,4	7,0	1,3	0,0	0,5	2,2
Kapitalinkomster, netto	339	0,3	16,0	-34,3	27,8	10,5	5,1	4,5
Övriga inkomster, netto ⁴	346	6,0	7,2	3,2	3,3	3,3	4,7	1,7
Inkomster före skatt⁵	3 346	4,1	5,0	-1,4	3,8	4,0	3,5	3,4
Direkt skatt ⁶	889	0,4	0,4	0,9	1,0	-0,2	-0,2	-0,1
Disponibel inkomst	2 457	4,5	5,4	-0,5	4,8	3,9	3,2	3,2
Konsumentpris ⁷	...	2,5	1,9	0,9	1,3	1,2	2,0	2,1
Real disponibel inkomst	2 457	2,0	3,4	-1,4	3,4	2,7	1,2	1,1
per invånare ⁸	239	0,8	2,3	-2,3	2,6	1,9	0,5	0,5
Konsumtionsutgifter⁹	2 278	1,8	1,3	-4,7	4,8	3,5	2,1	2,2
Sparande ¹⁰	436	13,4	16,1	17,2	16,1	15,4	14,6	13,6
Eget sparande ¹⁰	180	5,4	7,3	10,5	9,3	8,6	7,8	6,9
Finansiellt sparande ¹⁰	347	9,6	12,8	13,8	12,8	12,0	11,1	10,1

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Kronor per timme. ³ Avser anställdas timmar, miljontals. ⁴ I denna post ingår även beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar, se tabell A20. ⁵ Tillväxten i inkomster före skatt är en vägd summa av tillväxttakterna för lönesumma, transfereringar, kapitalinkomster och övriga inkomster. ⁶ Direkta skatters bidrag till disponibelinkomstens förändring, uttryckt i procentenheter. ⁷ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter. ⁸ Tusental kronor. ⁹ Fasta priser. ¹⁰ Sparande i miljarder kronor, löpande priser respektive i procent av disponibel inkomst. I eget sparande ingår inte sparande i avtals- och premiepensioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nettoexport	117	108	178	207	215	221	221	222
varav varor	122	122	184	199	209
tjänster	-5	-14	-6	8	5
Löner, netto	7	7	10	10	10	10	10	10
Kapitalavkastning, netto	70	76	112	136	75	71	69	63
Transfereringar med mera, netto	-61	-70	-89	-86	-76	-64	-71	-73
Bytesbalans	129	117	209	267	224	239	229	221
Procent av BNP	2,8	2,4	4,2	5,4	4,3	4,4	4,1	3,8
Kapitaltransfereringar	-1	3	2	1	2	2	2	2
Finansiellt sparande	128	120	211	269	226	241	231	223
Procent av BNP	2,8	2,5	4,2	5,4	4,4	4,4	4,1	3,8

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A9 BNI

Miljarder kronor, löpande priser samt tusental respektive procentuell förändring

	Nivå 2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNI	5 148	4,5	4,8	-1,2	3,6	4,7	3,8	3,7
Deflator, inhemsk användning	...	3,0	2,3	1,4	1,3	1,4	2,0	2,1
Real BNI	...	1,5	2,4	-2,6	2,2	3,2	1,8	1,5
Befolkning	10 279	1,2	1,0	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7
Real BNI per invånare¹	501	0,3	1,3	-3,4	1,4	2,4	1,1	0,8

¹ Tusental kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A10 Produktion

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Varubranscher	1 188	0,5	1,6	-4,7	4,5
varav industri	688	2,6	0,4	-7,9	7,0
byggverksamhet	303	2,4	3,1	0,3	1,4
Tjänstebanscher	2 315	3,5	1,8	-4,0	3,6
Näringsliv	3 503	2,5	1,7	-4,3	3,9	4,0	2,5	2,0
Offentliga myndigheter	906	1,0	0,3	-2,1	1,8	0,8	0,9	0,9
BNP till baspris¹	4 467	2,1	1,4	-3,8	3,5	3,3	2,2	1,8
Produktskatter/subventioner	561
BNP till marknadspris	5 028	2,1	1,3	-3,6	3,5	3,3	2,2	1,8

¹ Inklusive produktion i hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A11 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Varubranscher	1 946	1,3	-1,2	-5,0	2,0
varav industri	978	-0,6	-1,8	-6,3	3,3
byggverksamhet	648	3,5	0,4	-4,7	0,7
Tjänstebanscher	3 916	2,3	0,3	-4,6	2,3
Näringsliv	5 861	1,9	-0,2	-4,7	2,2	2,8	1,4	0,6
Offentliga myndigheter	2 229	1,7	-0,6	-1,1	1,7	0,9	0,9	0,9
Hela ekonomin¹	8 261	1,9	-0,3	-3,7	2,0	2,2	1,3	0,7

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A12 Produktivitet

Kronor per timme (baspris) respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Varubranscher	611	-0,8	2,8	0,3	2,4
varav industri	704	3,3	2,2	-1,7	3,5
byggverksamhet	468	-1,0	2,7	5,2	0,7
Tjänstebranscher	591	1,2	1,5	0,6	1,3
Näringsliv	598	0,5	1,9	0,5	1,7	1,2	1,1	1,3
Offentliga myndigheter	406	-0,7	1,0	-1,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Hela ekonomin¹	541	0,3	1,7	-0,1	1,4	1,1	0,9	1,0

¹ Inklusiva hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A13 Arbetsmarknaden

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Arbetade timmar ¹	8 261	1,9	-0,3	-3,7	2,0	2,2	1,3	0,7
Medelarbetstid för sysselsatta ²	31,0	0,3	-0,9	-1,8	1,9	0,1	-0,1	0,0
Sysselsatta	5 132	1,5	0,7	-1,9	0,1	2,1	1,3	0,7
Sysselsättningsgrad ³	...	68,3	68,3	66,8	66,6	67,7	68,3	68,5
Arbetskraft	5 504	1,1	1,1	0,2	0,6	0,7	0,6	0,6
Arbetskraftsdeltagande ⁴	...	72,9	73,3	73,1	73,3	73,4	73,6	73,7
Arbetslöshet ⁵	373	6,3	6,8	8,7	9,1	7,9	7,2	7,1
Befolkning 15-74 år	7 510	0,8	0,7	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

¹ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ² Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ³ Andelen sysselsatta av befolkningen 15-74 år, procent. ⁴ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15-74 år, procent. ⁵ Procent av arbetskraften.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A14 Resursutnyttjande

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden, om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Arbetsmarknad								
Jämviktsarbetslöshet ¹	6,8	6,8	6,8	6,8	6,9	7,0	7,1	7,1
Faktisk arbetslöshet ²	6,7	6,3	6,8	8,7	9,1	7,9	7,2	7,1
Potentiellt arbetade timmar	1,5	1,3	0,7	0,3	0,3	0,6	0,6	0,6
varav potentiell sysselsättning	1,4	1,3	1,0	0,6	0,3	0,5	0,6	0,6
Faktiskt arbetade timmar	2,3	1,9	-0,3	-3,7	2,0	2,2	1,3	0,7
Arbetsmarknadsgap ³	0,3	0,9	0,0	-4,0	-2,4	-0,8	-0,1	0,0
Produktivitet								
Potentiell produktivitet	0,6	0,6	1,2	0,9	1,0	0,9	1,1	1,2
varav potentiell produktivitet, näringslivet	1,0	1,0	1,2	1,3	1,2	1,2	1,4	1,5
Faktisk produktivitet	0,5	0,2	1,6	0,1	1,4	1,0	0,9	1,0
Produktivitetsgap ⁴	0,5	0,1	0,5	-0,3	0,2	0,3	0,1	0,0
BNP								
Potentiell BNP	2,1	1,9	1,8	1,2	1,2	1,5	1,7	1,8
Faktisk BNP	2,8	2,1	1,3	-3,6	3,5	3,3	2,2	1,8
BNP-gap ⁵	0,9	1,1	0,5	-4,3	-2,2	-0,5	0,0	0,0

¹ Nivå i procent av potentiell arbetskraft. ² Nivå i procent av arbetskraften. ³ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet uttryckt i procent av potentiell produktivitet. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Näringsliv	69	2,5	2,5	1,9	2,2	2,4	2,7	3,2
Varubranscher	22	3,1	2,4	1,2	2,0
varav industri	15	2,9	2,6	0,9	1,9
byggverksamhet	7	3,3	2,0	1,6	2,1
Tjänstebanscher	47	2,2	2,5	2,3	2,3
Kommunal sektor	25	2,7	2,8	1,9	2,3
Stat	6	2,8	2,8	2,3	2,1
Totalt	100	2,6	2,6	1,9	2,2	2,5	2,7	3,2
Real timlön (KPI) ¹	...	0,6	0,8	1,3	0,9	1,0	0,7	0,9
Real timlön (KPIF) ²	...	0,4	0,9	1,3	0,9	1,0	0,8	1,1

¹ Deflaterad med konsumentprisindex (KPI). ² Deflaterad med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF).

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna

Kronor per timme, procent respektive procentuell förändring

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ej kalenderkorrigerade värden								
Timlön ¹	260	3,1	4,1	4,5	-1,1	2,4	3,3	3,2
Arbetsgivaravgifter ² (i procent av lönen)	...	43,0	43,1	41,7	42,8	42,8	42,8	42,8
Arbetskostnad per timme ³	373	3,7	4,2	3,4	-0,3	2,4	3,3	3,2
Produktivitet ⁴	579	0,7	2,0	-0,1	1,6
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵	...	3,0	2,1	3,5	-1,6
Kalenderkorrigerade värden								
Timlön ¹	...	2,8	4,0	5,2	-0,8	2,4	2,7	3,2
Arbetskostnad per timme ³	...	3,4	4,1	4,1	0,0	2,4	2,7	3,2
Produktivitet ⁴	...	0,5	2,0	0,3	1,8
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵	...	2,9	2,1	3,7	-1,5

¹ Beräknat med enbart anställdas arbetade timmar. ² Kollektiva avgifter och löneskatter. ³ NR-lön och arbetsgivaravgifter. ⁴ Exklusive små- och fritidshus. ⁵ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BNP	69,7	2,4	2,7	1,8	1,3	1,5	1,9	2,1
Offentliga myndigheter ^{1,2}	13,3	4,1	3,2	2,5	1,3	2,5	3,1	3,2
Näringsliv ²	48,6	1,8	2,7	1,7	1,4	1,1	1,7	1,8
Skattenetto	7,8	3,2	2,1	0,6	0,5
Import	30,3	6,0	2,9	-3,0	0,6	0,4	0,0	-0,4
Bearbetade varor	15,0	3,8	2,6	-0,5	-0,8
Råvaror	5,4	14,9	1,5	-13,2	3,3
Tjänster	9,9	4,6	4,2	-0,7	0,9
Tillförsel/användning³	100,0	3,5	2,8	0,4	1,1	1,1	1,3	1,3
Offentlig konsumtion	18,0	3,7	3,1	3,0	1,5	2,1	2,8	2,9
Hushållens konsumtionsutgifter	31,6	2,5	1,9	0,9	1,3	1,2	2,0	2,1
Fasta investeringar	17,1	3,1	2,3	0,9	1,1	1,2	1,4	1,5
Export	32,8	4,6	3,7	-1,9	0,5	0,5	0,0	-0,3
Bearbetade varor	18,4	3,4	4,8	-0,4	-0,2
Råvaror	4,6	14,4	0,1	-11,1	3,3
Tjänster	9,8	2,1	3,3	0,3	0,5

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ² Förädlingsvärdepris beräknat till baspris. ³ Inklusive lagerinvesteringar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet

Miljarder kronor, procentuell utveckling respektive procent

	Nivå							
	2019	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Förädlingsvärde, fasta priser ¹	...	2,4	1,7	-4,1	4,0	4,0	2,3	2,0
Förädlingsvärdedeflator	...	1,8	2,7	1,7	1,4	1,1	1,7	1,8
Förädlingsvärde, löpande priser ²	3 496	4,3	4,4	-0,7	4,2
Arbetade timmar, anställda	...	1,9	-0,1	-4,1	2,5	2,8	0,8	0,6
Arbetskostnad per timme ³	373	3,7	4,2	3,4	-0,3	2,4	3,3	3,2
Total arbetskostnad ⁴	2 045	5,7	4,1	-0,8	2,2	5,3	4,2	3,8
Bruttoöverskott	1 451	2,3	4,9	-0,5	6,5
Vinstandel	...	41,3	41,5	41,6	42,6	42,5	42,5	42,5
Justerad vinstandel ⁵	...	35,6	35,9	36,0	36,9	36,9	36,9	36,9

¹ Beräknat till baspris. ² Beräknat till faktorpris. ³ Kronor. ⁴ Inkluderar löneberoende övriga produktionskatter för anställda. ⁵ Exklusive små- och fritidshus, justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A19 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell utveckling

	Vikt							
	2020	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
KPI	100,0	2,0	1,8	0,6	1,3	1,5	2,0	2,3
Räntekostnader, bostadsränta	...	-4,9	1,8	0,8	-1,3	0,7	2,4	6,4
KPIF	100,0	2,1	1,7	0,6	1,3	1,5	1,9	2,0
Varor	43,7	0,6	1,0	0,8	0,6
Tjänster	29,8	1,9	2,1	1,6	1,4
Boende exkl. räntekostnader och energi	16,3	1,8	1,9	1,6	1,4
Energi	7,0	10,5	3,1	-9,1	4,3
Räntekostnader, kapitalstock	3,1	7,1	5,8	5,5	5,2	5,1	4,9	4,6
KPIF exkl. energi	93,0	1,4	1,6	1,4	1,1
HIKP	...	2,0	1,7	0,8	1,3
Råolja (Brent) ¹	...	70,9	64,3	41,4	47,9	59,5	72,9	79,3

¹ Dollar per fat, årsgenomsnitt.

Anm. Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och bostadsränta.

Källor: Intercontinental Exchange, SCB, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser

Tabell A20 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	2 293	2 390	2 443	2 415	2 484	2 613	2 723	2 831
<i>Procent av BNP</i>	49,6	49,5	48,7	48,9	47,9	48,1	48,3	48,3
Skatter och avgifter	2 033	2 107	2 147	2 118	2 163	2 265	2 368	2 462
<i>Procent av BNP</i>	44,0	43,6	42,8	42,9	41,7	41,7	42,0	42,0
Skattekvot ¹	44,1	43,8	42,9	43,0	41,9	41,8	42,1	42,2
Kapitalinkomster	64	75	78	69	74	78	83	88
Övriga inkomster	196	208	219	229	247	270	272	281
Utgifter	2 228	2 350	2 421	2 596	2 619	2 674	2 739	2 837
<i>Procent av BNP</i>	48,2	48,7	48,2	52,6	50,5	49,2	48,5	48,4
Konsumtion	1 204	1 258	1 298	1 333	1 387	1 434	1 489	1 551
Transfereringar	789	829	849	978	931	929	931	955
Hushåll	638	656	673	719	728	729	732	749
Företag	84	93	94	168	108	102	97	100
Utland	66	80	82	92	94	99	102	106
Investeringar ²	208	233	247	259	271	278	283	290
Kapitalutgifter	29	30	28	25	29	32	35	41
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	0	-7	-9	-22
Finansiellt sparande⁴	65	40	22	-180	-135	-53	-7	17
<i>Procent av BNP</i>	1,4	0,8	0,4	-3,6	-2,6	-1,0	-0,1	0,3
Primärt finansiellt sparande⁵	29	-5	-28	-224	-180	-99	-54	-30
<i>Procent av BNP</i>	0,6	-0,1	-0,6	-4,5	-3,5	-1,8	-1,0	-0,5
Strukturellt sparande	27	11	17	-92	-59	-27	0	19
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,6	0,2	0,3	-1,8	-1,1	-0,5	0,0	0,3
Maastrichtskuld	1 884	1 876	1 765	1 970	2 072	2 178	2 240	2 287
<i>Procent av BNP</i>	41	39	35	40	40	40	40	39
BNP, löpande pris	4 625	4 828	5 021	4 938	5 181	5 430	5 642	5 859
Potentiell BNP, löpande pris	4 583	4 776	4 995	5 159	5 296	5 455	5 642	5 859
Finansiell nettoställning	1 109	1 160	1 424	1 331	1 282	1 287	1 340	1 418
<i>Procent av BNP</i>	24	24	28	27	25	24	24	24

¹ Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. Avser de belopp som under kommande år behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen. ⁵ Primärt finansiellt sparande beräknas som finansiellt sparande minus kapitalnettot. Kapitalnettot är kapitalinkomster minus kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A21 Statens finanser

Miljarderna kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	1 218	1 264	1 278	1 240	1 275	1 354	1 420	1 480
Skatter och avgifter	1 071	1 106	1 114	1 066	1 088	1 146	1 209	1 261
Kapitalinkomster	21	28	29	31	28	29	30	31
Övriga inkomster	126	130	135	143	158	179	180	187
Utgifter	1 142	1 198	1 218	1 420	1 388	1 386	1 391	1 431
Transfereringar	710	747	751	924	875	858	843	860
Ålderspensionssystemet ¹	25	24	23	25	25	25	24	24
Kommunsektorn	271	277	278	335	340	327	318	321
Hushåll	301	310	313	346	346	346	345	352
Företag	51	60	60	131	73	65	58	61
Utland	63	76	77	87	90	94	98	101
Konsumtion	310	321	332	347	352	361	374	389
Investeringar ²	100	105	114	130	140	144	149	155
Kapitalutgifter	23	24	21	18	21	23	25	28
varav ränteutgifter	18	19	15	12	15	17	18	21
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	0	13	36	36
Finansiellt sparande⁴	75	66	60	-180	-114	-46	-7	13
Procent av BNP	1,6	1,4	1,2	-3,7	-2,2	-0,8	-0,1	0,2
Statsskuld	1 265	1 197	1 054	1 248	1 317	1 396	1 432	1 448
Procent av BNP	27,4	24,8	21,0	25,3	25,4	25,7	25,4	24,7
Finansiell nettoställning	-248	-131	-43	-209	-262	-282	-262	-222
Procent av BNP	-5,4	-2,7	-0,9	-4,2	-5,1	-5,2	-4,6	-3,8

¹ Statliga ålderspensionsavgifter. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minska i motsvarande grad, samtidigt som den beräkningstekniska överföringen från kommunerna till hushållen ökar i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, påverkas inte. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	303	318	328	324	339	353	365	379
Socialförsäkringsavgifter	245	257	267	270	277	289	300	311
Statliga ålderspensionsavgifter	25	24	23	25	25	25	24	24
Kapitalinkomster	31	35	37	26	35	36	38	40
Övriga inkomster	2	2	2	3	3	3	3	3
Utgifter	302	311	322	333	341	343	349	357
Inkomstpensioner	296	304	315	325	333	334	340	348
Kapitalutgifter	0	1	0	0	0	1	1	1
Övriga utgifter	6	6	7	7	7	8	8	8
Finansiellt sparande	0	7	6	-9	-2	10	16	22
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,0</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>	<i>0,4</i>
Finansiell nettoställning	1 430	1 402	1 617	1 691	1 708	1 743	1 785	1 833
<i>Procent av BNP</i>	<i>30,9</i>	<i>29,0</i>	<i>32,2</i>	<i>34,3</i>	<i>33,0</i>	<i>32,1</i>	<i>31,6</i>	<i>31,3</i>

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A23 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	1 078	1 119	1 147	1 223	1 246	1 270	1 292	1 330
Skatter	700	726	747	764	778	809	837	868
Kommunal fastighetsavgift	17	18	19	19	20	21	21	22
Statsbidrag inkl. kompensation för mervärdesskatt	266	273	275	333	338	326	317	320
Kapitalinkomster	12	12	12	12	12	13	14	16
Övriga inkomster	83	89	93	95	98	101	102	104
<i>Genomsnittlig kommunalskattesats¹</i>	<i>32,12</i>	<i>32,12</i>	<i>32,19</i>	<i>32,28</i>	<i>32,38</i>	<i>32,38</i>	<i>32,38</i>	<i>32,38</i>
Utgifter	1 089	1 151	1 192	1 213	1 266	1 309	1 353	1 406
Transfereringar	85	84	90	96	97	97	98	101
Hushåll	43	44	47	50	51	50	49	50
Övriga transfereringar	42	40	43	46	45	47	49	50
Konsumtion	890	933	962	982	1 031	1 069	1 110	1 157
Investeringar ²	108	128	132	129	131	134	134	136
Kapitalutgifter	5	6	6	7	8	9	10	12
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	0	-21	-44	-58
Finansiellt sparande⁴	-11	-33	-45	9	-20	-18	-17	-18
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,9</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,3</i>
Finansiell nettoställning	-73	-112	-150	-151	-164	-175	-184	-193
<i>Procent av BNP</i>	<i>-1,6</i>	<i>-2,3</i>	<i>-3,0</i>	<i>-3,1</i>	<i>-3,2</i>	<i>-3,2</i>	<i>-3,3</i>	<i>-3,3</i>

¹ Procent. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från kommunsektorn till hushållen öka i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Eftersom den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minskar i motsvarande grad kommer den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, inte att påverkas. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hushållens direkta skatter	16,0	15,6	15,0	15,4	14,7	14,6	14,7	14,6
Företagens direkta skatter	3,0	3,0	3,0	3,0	2,8	2,9	2,9	2,9
Arbetsgivaravgifter ¹	12,1	12,1	12,0	11,7	11,6	11,5	11,7	11,8
Mervärdesskatt	9,2	9,2	9,2	9,3	9,2	9,2	9,2	9,3
Punktskatter	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0
Övriga skatter	1,7	1,7	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Skattekvot²	44,1	43,8	42,9	43,0	41,9	41,8	42,1	42,2
EU-skatter ³	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Övriga inkomster ⁴	4,2	4,3	4,4	4,6	4,8	5,0	4,8	4,8
Primära inkomster	48,2	48,0	47,1	47,5	46,5	46,7	46,8	46,8
Kapitalinkomster	1,4	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5
Inkomster	49,6	49,5	48,7	48,9	47,9	48,1	48,3	48,3

¹ Arbetsgivar- och egenföretagaravgifter samt särskild löneskatt. ² Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ³ Skatter till EU, ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ⁴ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna.

Anm. Avser offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler, det vill säga utifrån dagens gällande regelverk.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Konsumtion	26,0	26,1	25,9	27,0	26,8	26,4	26,4	26,5
Transfereringar	17,1	17,2	16,9	19,8	18,0	17,1	16,5	16,3
Hushåll	13,8	13,6	13,4	14,6	14,1	13,4	13,0	12,8
Företag	1,8	1,9	1,9	3,4	2,1	1,9	1,7	1,7
Utland	1,4	1,6	1,6	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
Investeringar ¹	4,5	4,8	4,9	5,3	5,2	5,1	5,0	5,0
Primära utgifter	47,6	48,1	47,7	52,1	50,0	48,6	47,9	47,7
Kapitalutgifter	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7
Utgifter	48,2	48,7	48,2	52,6	50,5	49,2	48,5	48,4

¹ Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm.

Anm. Avser offentliga sektorns utgifter vid bibehållen personaltätet inom offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning i linje med historiskt mönster samt oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Pensioner ¹	7,7	7,5	7,5	7,9	7,7	7,4	7,3	7,2
varav inkomstpension	6,4	6,3	6,2	6,5	6,4	6,1	6,0	5,9
Arbetsmarknad ²	0,7	0,6	0,6	0,9	1,0	0,8	0,7	0,7
Ohälsa ³	1,7	1,6	1,5	1,6	1,4	1,3	1,3	1,3
Familj och barn ⁴	1,6	1,7	1,7	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6
Studier ⁵	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Ekonomiskt bistånd ⁶	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
Övrigt ⁷	1,5	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5	1,5	1,4
Transfereringar till hushållen	13,8	13,6	13,4	14,6	14,1	13,4	13,0	12,8

¹ Inkomst- och tilläggspension, garantipension, efterlevandepension, pensionstillägg, offentliganställdas avtalspensioner och bostadstillägg till pensionärer. ² Ersättning vid arbetslöshet, aktivitetsstöd, etableringsersättning och lönegaranti. ³ Sjuk- och rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning, handikappersättning. ⁴ Föräldrapenning, barnbidrag, vårdbidrag, bostadsbidrag. ⁵ Studiebistånd och övrig studiehjälp. ⁶ Socialbidrag. ⁷ Assistansersättning och äldreförsörjningsstöd samt övriga transfereringar till hushåll.

Anm. Avser transfereringar från offentlig sektorn till hushåll vid oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A27 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal

Procentuell förändring om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomstindex	3,7	1,5	3,1	3,8	2,4	1,9	2,5	2,7
Balansindex	4,4	2,6	3,1	3,8	2,4	1,9	2,5	2,7
Balanstal ^{1, 2}	1,007	1,013	1,012	1,017	1,027	1,015	1,006	...
Nominell inkomstpension³	2,8	1,0	1,4	2,1	0,8	0,3	0,8	1,1

¹ Nivå. ² Från och med 2017 avses dämpat balanstal enligt Pensionsmyndigheten som anger pensionssystemets tillgångar i förhållande till dess skulder två år före respektive år. ³ Följsamhetsindexering, dvs. procentuell förändring av inkomstindex minus 1,6 procentenheter.

Källor: Pensionsmyndigheten och Konjunkturinstitutet.

Tabell A28 Statens budgetsaldo och skuld

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Budgetsaldo	62	80	112	-232	-72
Avgränsningar	4	10	-60	39	0
Försäljning av aktier med mera	0	-2	0	0	0
Extraordinära utdelningar	0	0	-1	0	-6
Delar av Riksgäldens nettoutlåning	13	18	-57	28	16
Övriga avgränsningar	-8	-6	-2	11	-10
Periodiseringar	11	-25	11	13	-41
varav skatteperiodiseringar	14	-19	6	9	-34
ränteperiodiseringar	-3	-1	7	4	-7
Övrigt	-2	1	-2	0	0
Finansiellt sparande i staten	75	66	60	-180	-114
Statens lånebehov ¹	-62	-80	-112	232	72
Värdeförändringar i statsskulden	35	12	-31	-38	-3
Statsskuldens förändring	-27	-68	-143	194	69
Statsskuld	1265	1197	1054	1248	1317
<i>Procent av BNP</i>	<i>27,4</i>	<i>24,8</i>	<i>21,0</i>	<i>25,3</i>	<i>25,4</i>

¹ Statens lånebehov är lika med budgetsaldot med omvänt tecken.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A29 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor, löpande priser om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Utgiftstak för staten	1 274	1 337	1 351	1 742	1 695	1 634
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>27,8</i>	<i>28,0</i>	<i>27,0</i>	<i>33,8</i>	<i>32,0</i>	<i>30,0</i>
Takbegränsade utgifter	1 229	1 282	1 308	1 496	1 473	1 471
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>26,8</i>	<i>26,8</i>	<i>26,2</i>	<i>29,0</i>	<i>27,8</i>	<i>27,0</i>
Budgeteringsmarginal	45	55	43	246	222	163
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	<i>3,6</i>	<i>4,3</i>	<i>3,3</i>	<i>16,4</i>	<i>15,1</i>	<i>11,1</i>

Källor: Ekonomistyrningsverket, Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet.